FINANSTILSYNET
THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

VÅR REFERANSE	DERES REFERANSE		DATO
14/11939			11.12.2014

Forskrifter som gjennomfører Solvens II

Finanstilsynet oversender høringsnotat og forslag til forskrifter som en del av gjennomføringen av det nye soliditetsregelverket for forsikringsforetak (Solvens II).

De mest sentrale bestemmelsene i Solvens II-direktivet (2009/138/EF) er forslått gjennomført i finansforetaksloven. Forskriftsforslaget bygger på at loven vedtas i samsvar med forslag til lovvedtak i Prp. 125 L (2013-2014).

Solvens II-direktivet er et rammedirektiv med overordnede bestemmelser som suppleres med detaljerte gjennomføringsbestemmelser og tekniske standarder. Omtalen i høringsnotatet er basert på Kommisjonens forslag til gjennomføringsbestemmelser som ble publisert 10. oktober 2014. Forslag til tekniske standarder som er utarbeidet av den europeiske forsikringstilsynsmyndigheten (EIOPA), er foreløpig ikke fastsatt av Kommisjonen, og må gjennomføres i norsk rett på et senere tidspunkt. Finanstilsynet har basert forskriftsforslaget på at Omnibus II-direktivet (2014/51/EF) og de relevante kommisjonsforordninger tas inn i EØS-avtalen innen ikrafttredelsestidspunktet 1. januar 2016, slik at gjennomføringsbestemmelser gitt i kommisjonsforordning vil gjelde som norske forskrifter gjennom henvisning til forordningene.

Forskriftsforslaget omhandler bestemmelser som dekker de delene av Solvens II-direktivet som ikke er foreslått gjennomført i finansforetaksloven. Gjennomgangen av direktivbestemmelsene opp mot kommisjonsforordningen viser at det på enkelte områder er overlappende regulering. Finanstilsynet har så langt det er mulig forsøkt å unngå dobbeltregulering.

Solvens II-regelverket er et fullharmonisert regelverk, og gjennomføringen er, med unntak av enkelte overgangsbestemmelser og permanente tiltak, ikke gjenstand for nasjonal handlefrihet. Forslagene til forskriftsbestemmelser er derfor i stor grad basert på en ren teknisk gjennomgang av direktivet. Forslaget til overgangsbestemmelser og permanente tiltak er basert på de vurderinger som følger av Finanstilsynets brev til Finansdepartementet av 8. september 2014.

Gjeldende regelverk har flere forskrifter som er felles for kredittinstitusjoner, verdipapirforetak og forsikringsforetak, herunder forskrifter om konsolidering, risikostyring og internkontroll, likviditet og godtgjørelse. Tilsvarende er det enkelte forskrifter som er felles for forsikringsforetak og

FINANSTILSYNET
Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

Telefon 22 93 98 00
Telefaks 22 63 02 26

post@finanstilsynet.no
www.finanstilsynet.no

Saksbehandler
Lene Tofte Dønvold
Dir. tlf. 22 93 98 06

pensjonsforetak, f.eks. kapitalforvaltningsforskriften. Forslaget legger opp til at ovennevnte forskrifter oppheves helt eller delvis for forsikringsforetak når Solvens II-forskriften trer i kraft. Disse forskriftene vil imidlertid videreføres for pensjonsforetak inntil videre.

Ved innlemmelse av CRD IV og CRR i EØS-avtalen vil det være hensiktsmessig å foreta tilsvarende tilpasninger i forskriftene på bank- og verdipapirområdet ved at det henvises til forordningene i forskrift. Det vil innebære at det etableres særskilte regler for blant annet konsolidering, risikostyring og internkontroll, likviditet og godtgjørelse for disse som fullt ut er i samsvar med reglene i EU.

Tilpasningene til Solvens II og CRD IV innebærer også at det må foretas en nærmere vurdering av reglene som gjelder finanskonsern der både bank og forsikring inngår. Det er foretatt endringer i konglomeratdirektivet som innebærer at tilsynsmyndighetene skal avgjøre hvilket regelsett som skal gjøres gjeldende på gruppenivå for blandede konsern. Finanstilsynet vil komme tilbake med forslag til gjennomføring av regler for finanskonsern, herunder endringer i konsolideringsforskriften.

I forbindelse med ovennevnte vil Finanstilsynet også se nærmere på regler som eventuelt bør gjelde for holdingforetak som utelukkende eller i det vesentlige eier forsikringsforetak. I Solvens II-direktivet er holdingforetak betraktet som uregulerte foretak. I beregningen av gruppesolvens skal imidlertid holdingforetak som er morselskap til et forsikringsforetak, behandles som om det selv er forsikringsforetak. I forslag til finansforetaksloven er holdingforetak definert som finansforetak og er underlagt reglene for finansforetak også på foretaksnivå. I finanskonsern der bank, kredittforetak og finansieringsforetak inngår, er holdingforetaket omfattet av de samme kapitalkravene som banken i konsernet. Reglene synes å gjelde uavhengig av bankens relative størrelse i konsernet. For holdingforetak som utelukkende eier forsikringsforetak, er det ikke angitt hvilke krav som skal gjelde på foretaksnivå. Reglene i direktivet som nå foreslås gjennomført i forskrift og reglene som er foreslått i finansforetaksloven, innebærer at holdingforetak i tverrsektorielle grupper kan bli underlagt ett regelsett på foretaksnivå og et annet for beregning av gruppesolvens. Siden regelendringer på foretaksnivå for holdingforetak ikke er Solvens II-relevant, er problemstillingen ikke vurdert i høringsnotatet.

For Finanstilsynet

Morten Baltzersen
Finanstilsynsdirektør

Erik Lind Iversen
fung. dir. for bank og forsikringstilsyn

Vedlegg

FINANSTILSYNET
THE FINANCIAL SUPERVISORY AUTHORITY OF NORWAY

Høringsnotat om gjennomføring av Solvens II

Forskriftsforslag

DATO:
11. desember 2014

Innhold

1 INNLEDNING ... 5
1.1 Generelt om gjennomføringen i norsk rett ... 5
1.2 Regelverksstruktur ... 6
1.3 Finanstilsynets vurderinger ... 6

2 VERDIVURDERING AV EIENDELER OG FORPLIKTELSER UT OVER FORSIKRINGSTEKNISKE AVSETNINGER ... 7
2.1 Innledning ... 7
2.2 Verdivurdering av gjeld ... 7
2.3 Metoder for verdivurdering ... 7

3 VERDIVURDERING AV FORSIKRINGSTEKNISKE AVSETNINGER ... 9
3.1 Innledning ... 9
3.2 Forutsetninger som benyttes i beregningene av forsikringstekniske avsetninger ... 9
3.3 Beregningen av beste estimat og risikomarginen ... 10
3.4 Gjenforsikringsavtaler og avtaler med spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko ... 13
3.5 Datakvalitet ... 13
3.6 Kontroll av forsikringstekniske avsetninger ... 14
3.7 Nivået på de forsikringstekniske avsetningene ... 15
3.8 Forhøyelse av de forsikringstekniske avsetningene ... 15
3.9 Forholdsmessighetsprinsippet og adgangen til å benytte forenklede metoder og teknikker ... 15
3.10 Rentekurven ... 16

4 ANSVARLIG KAPITAL ... 21
4.1 Innledning ... 21
4.2 Basiskapital og supplerende kapital ... 21
4.3 Inndeling av den ansvarlige kapitalen ... 24
4.4 Sammensetningen av den ansvarlige kapitalen ... 26

5 SOLVENSKAPITALKRAV ... 28
5.1 Innledning ... 28
5.2 Generelle beregningsregler ... 28
5.3 Solvenskapitalkravet beregnet etter standardmetoden ... 29
5.4 Forenklinger i standardmetoden ... 33
5.5 Interne modeller for beregning av solvenskapitalkravet ... 34

6 MINSTEKAPITALKRAV ... 41
6.1 Innledning ... 41
6.2 Prinsipper og metoder for beregning av kravet ... 41
6.3 Forsikringsforetak med tillatelse til å tilby både livsforsikring og skadeforsikring ... 42
6.4 Beregningshyppighet og rapportering ... 43

7 KRAV TIL KAPITALFORVALTNINGEN ... 45
7.1 Innledning ... 45
7.2 Presiseringer av kravet til forsvarlig kapitalforvaltning ... 45
7.3 Opphevelse av forskrifter på kapitalforvaltningsområdet ... 46

8 SYSTEMET FOR RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL ... 47
8.1 Generelle krav ... 47
8.2 Krav til systemet for risikostyring ... 48
8.3 Egenvurdering av risiko og solvens ... 50
8.4 Risikostyringsfunksjon ... 51
8.5 Internkontroll ... 52
8.6 Internrevisjon ... 53
8.7 Aktuarfunksjon ... 53
8.8 Krav til egnethet ... 54
8.9 Utkontraktering ... 55
8.10 Godtgjørelsesordninger ... 56

9 KAPITALKRAVSTILLEGG ... 58

10 FORSIKRINGSFORETAK MED SVEKKET FINANSIELL STILLING ... 60
10.1 Innledning ... 60
10.2 Plan for oppfylling av kapitalkravene ... 60

10.3 Frist for oppfylling ved brudd på solvenskapitalkravet ... 61

11 RAPPORTERING TIL MARKEDET ... 63
11.1 Innledning ... 63
11.2 Innholdskrav til foretakets rappport om solvens og finansiell stilling ... 63
11.3 Henvisning til annen offentliggjort informasjon ... 65
11.4 Unntak fra kravet til offentliggjøring ... 65
11.5 Krav til offentliggjøring av oppdatert informasjon ... 65
11.6 Krav til struktur og kvalitet på opplysningene ... 66
11.7 Krav til interne retningslinjer mv. og styregodkjennelse ... 67
11.8 Frist og sted for offentliggjøringen ... 68

12 RAPPORTERING TIL MYNDIGHETENE ... 69
12.1 Innledning ... 69
12.2 Rapporteringsplikten ... 69
12.3 Tilsynsmyndighetens fullmakter mv. ... 71
12.4 Krav til opplysningenes utforming, relevans og tilgjengelighet ... 71
12.5 Krav til interne retningslinjer mv. ... 71
12.6 Rapporteringsfrister ... 72
12.7 Forholdsmessighet ... 72

13 SPESIALFORETAK SOM HAR TIL FORMÅL Å OVERTA FORSIKRINGSRISIKO ... 74

14 FORSIKRINGSGRUPPER ... 75
14.1 Virkeområde ... 75
14.2 Krav til beregning av gruppesolvens (artikkel 218 til 243) ... 79
14.3 Bruk av beregningsmetoder ... 83
14.4 Beregningsmetoder ... 84
14.5 Risikostyring og internkontroll ... 89
14.6 Rapport om solvens og finansiell stilling ... 89
14.7 Tredjestater ... 90

15 IKRAFTTREDEN OG OVERGANGSBESTEMMELSER ... 91
15.1 Ikrafttreden ... 91
15.2 Generelt om overgangsbestemmelsene ... 91
15.3 Overgangsbestemmelser for foretak under avvikling mv. ... 92
15.4 Overgangsbestemmelser for forsikringstekniske avsetninger i livsforsikring ... 93
15.5 Overgangsbestemmelser om ansvarlig kapital ... 100
15.6 Overgangsbestemmelser knyttet til solvenskapitalkravet etter standardmetoden ... 102
15.7 Overgangsbestemmelse knyttet til minstekapitalkravet ... 103
15.8 Overgangsbestemmelse om investeringer i verdipapiriserte lån ... 104
15.9 Overgangsbestemmelser om forsikringsforetak med svekket finansiell stilling ... 104
15.10 Overgangsbestemmelser om offentliggjøring og rapportering av informasjon ... 105
15.11 Overgangsbestemmelse om spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko ... 105
15.12 Overgangsbestemmelser på gruppenivå ... 106

16 OPPHEVING OG ENDRING AV FORSKRIFTER ... 108
16.1 Forskrifter fastsatt i medhold av forsikringsvirksomhetsloven ... 108
16.2 Forskrifter fastsatt i medhold av finansieringsvirksomhetsloven ... 110
16.3 Forskrifter fastsatt i medhold av finanstilsynsloven ... 111

Forslag til forskrift til finansforetaksloven om gjennomføring av Solvens II-direktivet ... 113

1 INNLEDNING

Det nye europeiske soliditetsregelverket for forsikringsforetak, fastsatt i Solvens II-direktivet (2009/138/EF), trer i kraft fra 1. januar 2016. Fristen for gjennomføring av Solvens II i nasjonalt regelverk er 1. april 2015. Reglene om ikrafttredelse og gjennomføring av Solvens II-regelverket følger av Omnibus II-direktivet (2014/51/EF) som er et endringsdirektiv til Solvens II-direktivet. Omnibus II-direktivet ble formelt vedtatt 16. april 2014, og publisert i Official Journal 22. mai 2014. Omnibus II-direktivet omhandler blant annet den nye tilsynsstrukturen og opprettelsen av den europeiske forsikringstilsynsmyndigheten EIOPA (European Insurance and Occupational Pensions Authority), og fastsetter flere permanente tiltak og overgangsordninger som skal lette overgangen til Solvens II, spesielt for livsforsikringsselskaper som avgir langsiktige garantier knyttet til pensjoner.

1.1 Generelt om gjennomføringen i norsk rett

Inntil Omnibus II-direktivet er tatt inn i EØS-avtalen, er ikke Norge formelt forpliktet til å gjennomføre reglene gitt i eller i medhold av dette direktivet i norsk rett. Regelverket er imidlertid EØS-relevant, og Finanstilsynet har ved utarbeidelsen av forskriftsforslaget lagt til grunn at Norge som del av det indre marked på finansområdet gjennomfører de nødvendige tilpasningene til regelverket som om Omnibus II-direktivet allerede har blitt tatt inn i EØS-avtalen.

Hovedprinsippene i Solvens II-direktivet er foreslått gjennomført i finansforetaksloven, mens de øvrige delene av direktivet er forutsatt gjennomført i forskrifter. Det vises til forslag til lovvedtak i Prop. 125 L (2013-2014). Finanstilsynets forslag til forskrift bygger på at loven vedtas i samsvar med forslaget som er fremmet for Stortinget.

Solvens II-direktivet er et rammedirektiv med overordnede bestemmelser som suppleres med detaljerte gjennomføringsbestemmelser og tekniske standarder. Kommisjonens endelige forslag til gjennomføringsbestemmelser er fastsatt i kommisjonsforordning C(2014) 7230 (final) publisert 10. oktober 2014.[1] Forslag til tekniske standarder som er utarbeidet av den europeiske forsikringstilsynsmyndigheten (EIOPA), er foreløpig ikke fastsatt av Kommisjonen.

Forskriftsforslaget omhandler bestemmelser som dekker de delene av Solvens II-direktivet som ikke er foreslått gjennomført i finansforetaksloven. Gjennomgangen av direktivbestemmelsene opp mot bestemmelsene i kommisjonsforordningen viser at det på enkelte områder er en del overlappende regulering. På andre områder fremkommer direktivbestemmelsen implisitt gjennom at kommisjonsforordningen henviser til bestemmelsen og/eller gjentar deler av direktivbestemmelsen i sammenheng med en mer detaljert regulering av de forhold som direktivbestemmelsen omhandler. Finanstilsynet har så langt det er mulig forsøkt å unngå dobbeltregulering.

Kommisjonsforordningen skal gjennomføres i norsk rett ved at det henvises til rettsakten i forskrift. Kommisjonsforordningen er ikke oversatt til norsk på nåværende tidspunkt. I denne høringen vedlegges derfor den engelske versjonen av kommisjonsforordningen.

[1] Jf. følgende lenke: http://ec.europa.eu/finance/insurance/docs/solvency/solvency2/delegated/141010-delegated-act-solvency-2_en.pdf.

1.2 Regelverksstruktur

Solvens II-direktivet omfatter nye krav til verdivurdering av eiendeler og forpliktelser (forsikringstekniske avsetninger), nye krav til ansvarlig kapital og kapitalkrav. Videre inneholder direktivet regler for risikostyring og internkontroll samt regler om tilsynsmessig kontroll og overvåkning. Direktivet regulerer også forsikringsforetakenes informasjons- og rapporteringsplikter samt forsikringsgrupper. I tillegg viderefører Solvens II-direktivet mange bestemmelser som følger av tidligere direktiver på forsikringsområdet slik som f.eks. adgangen til grensekryssende virksomhet og filialetableringer samt bestemmelser om avvikling. Disse delene av direktivet er ikke omhandlet i høringsnotatet siden de aktuelle direktivbestemmelsene allerede er gjennomført i norsk rett.

Finanstilsynet ser det som hensiktsmessig at gjennomføringen av soliditetsregelverket skjer ved at det etableres én Solvens II-forskrift som gjøres gjeldende for forsikringsforetak og at denne forskrift struktureres i samsvar med den 3-pilar-strukturen som følger av både direktivet og kommisjonsforordningen. Selv om det i utgangspunktet kan virke enklere for brukerne å legge opp forskriftene etter samme struktur som finansforetaksloven, antar Finanstilsynet at Solvens II-regelverket samlet sett blir lettere tilgjengelig dersom forskriftene følger strukturen til gjennomføringsbestemmelsene i kommisjonsforordningen. Detaljgraden i gjennomføringsbestemmelsene tilsier at brukerne i stor grad vil måtte forholde seg til kommisjonsforordningen for å etterleve de krav som følger av det nye solidtetsregelverket. Pilar 1, 2 og 3 gir dessuten en god tematisk behandling av de viktigste rammebetingelsene for et forsikringsforetak.

1.3 Finanstilsynets vurderinger

Solvens II-regelverket er et fullharmonisert regelverk. Forslagene til forskriftsbestemmelser er derfor i stor grad basert på en ren teknisk gjennomgang av direktivet. I Omnibus II-direktivet fastsettes det permanente tiltak og overgangsordninger som skal lette overgangen til Solvens II-regelverket. Det er nasjonal handlefrihet for de viktigste tiltakene ved at tilsynsmyndighetene skal godkjenne (eller avslå) det enkelte foretaks bruk av tiltakene. Finanstilsynet anbefaler at norske forsikringsforetak gis mulighet til å anvende volatilitetsjustering av de risikofrie markedsrentene som skal benyttes ved diskonteringen av forsikringsforpliktelsene. Finanstilsynet anbefaler videre at den generelle overgangsregelen for forsikringstekniske avsetninger bør kunne benyttes av norske foretak. Regelen innebærer at en eventuell økning av verdien av forsikringsforpliktelsene ved overgangen til Solvens II innfases gradvis over en periode på 16 år. Finanstilsynets vurderinger av overgangsbestemmelsene og anbefalinger vedrørende bruken av disse fremgår av kapittel 15.

2 VERDIVURDERING AV EIENDELER OG FORPLIKTELSER UT OVER FORSIKRINSGTEKNISKE AVSETNINGER

2.1 Innledning

Finansforetaksloven § 14-8 første ledd fastsetter at verdien av eiendeler og forpliktelser ut over forsikringstekniske avsetninger skal settes til omsetningsverdien ved forretningsmessige transaksjoner mellom uavhengige parter. Det er forutsatt at nærmere regler om verdivurdering kan fastsettes i forskrift, jf. § 14-8 syvende ledd.

Bestemmelser om verdivurdering av eiendeler og forpliktelser følger av Solvens II-direktivet artikkel 75. Utfyllende regler er gitt i kommisjonsforordningen kapittel II artiklene 7 til 16.

Finansforetaksloven § 14-8 gjennomfører hovedinnholdet i direktivet artikkel 75 første punktum som fastsetter at verdien av eiendeler og forpliktelser skal settes til det beløpet de kan omsettes for i en transaksjon etter armlengdeprinsippet mellom velinformerte, frivillige parter.

2.2 Verdivurdering av gjeld

Det følger av direktivet artikkel 75 annet punktum at det ikke skal foretas justeringer for forsikringsforetakets egen kredittverdighet ved verdivurdering av gjeld. Direktivbestemmelsen er ikke gjennomført i finansforetaksloven. Bestemmelsen er imidlertid dekket i kommisjonsforordningen artikkel 14.

2.3 Metoder for verdivurdering

Kommisjonsforordningen artiklene 7 til 16 har nærmere regler om forutsetninger og metoder som skal benyttes i verdivurderingen av eiendeler og forpliktelser ut over forsikringstekniske avsetninger (øvrige eiendeler og forpliktelser):

- Artikkel 7 fastsetter at verdivurderingen skal gjøres under forutsetning om fortsatt drift.
- Artikkel 8 presiserer at verdivurderingsreglene i artiklene 9 til 16 ikke får anvendelse for verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger.
- Artikkel 9 omfatter generelle prinsipper for de metoder som skal benyttes, herunder at alle eiendeler skal innregnes og måles i samsvar med EU-godkjente IFRS standarder som ikke strider mot direktivets hovedregel om å verdivurdere alle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi.
- Artikkel 10 beskriver verdivurderingshierarkiet.
- Artikkel 11 regulerer verdivurdering av usikre forpliktelser.
- Artikkel 12 regulerer verdien av goodwill og immaterielle eiendeler.
- Artikkel 13 regulerer verdivurdering av tilknyttede foretak.
- Artikkel 14 regulerer verdivurderingen av finansielle og betingede forpliktelser.
- Artikkel 15 fastsetter regler for beregning og verdivurdering av utsatt skatt i solvensbalansen.

- Artikkel 16 har nærmere regler om begrensninger i metoder for verdivurdering til kost og amortisert kost.

Regelverket henviser i stor grad til internasjonale regnskapsstandarder fastsatt i Regulation (EC) No 1606/2002 (EU-godkjente IFRS standarder).

3 VERDIVURDERING AV FORSIKRINGSTEKNISKE AVSETNINGER

3.1 Innledning

Finansforetaksloven § 14-7 første ledd fastsetter at et forsikringsforetak til enhver til skal ha forsikringstekniske avsetninger til dekning av samtlige foreliggende forsikringsforpliktelser. Avsetningene skal tilsvare verdien av forsikringsforpliktelsene beregnet etter regler gitt i eller i medhold av finansforetaksloven § 14-8 som angir hovedprinsippene for verdivurderingen av forsikringsforpliktelsene. Det er forutsatt at nærmere regler om verdivurdering og beregning av forsikringstekniske avsetninger fastsettes i forskrift, jf. § 14-8 syvende ledd.

Bestemmelser om verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger følger av Solvens II-direktivet artiklene 76 til 86. Videre er artiklene 77a til 77f tilføyd gjennom vedtaket av Omnibus II-direktivet. De sistnevnte bestemmelsene som inneholder omfattende regulering av den risikofrie rentekurven, er vedtatt etter at Banklovkommisjonen og Finanstilsynet utarbeidet forslag til lovbestemmelser for gjennomføring av Solvens II i norsk rett. Bestemmelsene omtales nærmere i avsnitt 3.10. Utfyllende bestemmelser til direktivbestemmelsene er gitt i kommisjonsforordningen kapittel III avsnittene 1 til 6.

En sammenstilling av bestemmelsene om forsikringstekniske avsetninger i finansforetaksloven og Solvens II-direktivet viser at loven gjennomfører bestemmelsene gitt ved direktivets artikkel 76, deler av artikkel 77, artikkel 80 samt deler av artiklene 81, 84 og 85. De øvrige direktivbestemmelsene om forsikringstekniske avsetninger må derfor fastsettes i forskrift med mindre de kan anses å være dekket av bestemmelser gitt ved kommisjonsforordningen kapittel III.

3.2 Forutsetninger som benyttes i beregningene av forsikringstekniske avsetninger

Det følger av direktivet artikkel 77 nr. 2 annet punktum at beregningen av beste estimat skal være basert på oppdaterte og pålitelige opplysninger, realistiske forutsetninger og relevante aktuarielle og statistiske metoder.

Kravet om bruk av beste estimat til enhver tid innebærer at beregningen av forsikringstekniske avsetninger vil bygge på en rekke foretaksspesifikke forutsetninger. Rentekurven vil som nevnt under avsnitt 3.10 fastsettes av EIOPA, mens øvrige forutsetninger fastsettes av foretakene selv i samsvar med nærmere bestemmelser gitt i kommisjonsforordningen. Disse bestemmelsene omfatter bl.a.

- artikkel 22 som fastsetter betingelser som må være oppfylt for at forutsetningene i beregningen av forsikringstekniske avsetninger kan anses å være realistiske,
- artikkel 23 som fastsetter betingelser som må være oppfylt for at foretakets forutsetninger om fremtidige ledelseshandlinger kan anses å være realistiske,
- artikkel 24 som omhandler hvilke forutsetninger om sammensetningen og avkastningen av foretakets eiendeler som skal legges til grunn, herunder at avkastningsforutsetningene skal være konsistente med den relevante risikofrie rentekurven, i de

tilfeller der fastsettelsen av fremtidige skjønnsmessige ("diskresjonære") ytelser avhenger av avkastningen på disse eiendelene,

- artikkel 25 som innebærer et krav om separat beregning av fremtidige skjønnsmessige ("diskresjonære") ytelser,
- artikkel 26 som fastsetter nærmere krav til de analyser som skal legges til grunn for foretakets forutsetninger med hensyn til sannsynligheten for at forsikringstakerne utøver avtalefestede opsjoner, og
- artikkel 27 som omhandler når opplysninger benyttet som grunnlag for foretakets beregninger av forsikringstekniske avsetninger kan anses som pålitelige.

Bestemmelsene i de forannevnte artiklene innebærer presiseringer av ulike aspekter ved direktivets artikkel 77 nr. 2, men likevel ikke slik at det overordnede kravet som følger av direktivbestemmelsen kan sies å være dekket fullt ut. Direktivbestemmelsen foreslås derfor gjennomført ved forskriftsforslaget § 1 første punktum.

I tillegg til ovennevnte bestemmelser vises det til avgrensningen av de foreliggende forsikringsforpliktelser som er nærmere regulert i kommisjonsforordningen artikkel 17 og 18. Ifølge disse artiklene skal forsikringsforetaket ved beregningen av de forsikringstekniske avsetningene anse at en forsikringsforpliktelse oppstår ved avtaleinngåelsen eller fra det tidspunktet foretaket overtar forsikringsrisikoen, avhengig av hva som inntreffer først i tid. Forpliktelsen kan bare anses bortfalt når forsikringsavtalen er bortfalt eller utløpt. Avgrensningen av forsikringsforpliktelsen er nærmere regulert i artikkel 18 ("kontraktens grense").

3.3 Beregningen av beste estimat og risikomarginen

3.3.1 Kravet om separat verdivurdering

Av direktivet artikkel 77 nr. 1 fremgår det at (verdien av) de forsikringstekniske avsetningene skal settes lik summen av et beste estimat og en risikomargin. I artikkel 77 nr. 4 første punktum presiseres dette gjennom et krav om separat verdivurdering av de to komponentene som utgjør de forsikringstekniske avsetningene. Imidlertid åpner artikkel 77 nr. 4 annet punktum for at de forsikringstekniske avsetningene kan beregnes under ett dersom kontantstrømmene relatert til de aktuelle forpliktelsene kan gjenskapes (replikeres) på en pålitelig måte ved å benytte finansielle instrumenter med pålitelige og observerbare markedsverdier.

Direktivbestemmelsen som viser til at verdien av de forsikringstekniske avsetningene skal utgjøre summen av beste estimat og en risikomargin, er gjennomført ved finansforetaksloven § 14-8 fjerde ledd. I lovbestemmelsen ligger en (implisitt) forutsetning om at foretakene foretar separate verdivurderinger av beste estimat og risikomarginen. Unntaket fra kravet om separat verdivurdering dekkes ikke av loven. Denne bestemmelsen gjentas heller ikke eksplisitt i kommisjonsforordningen. Bestemmelsen foreslås derfor gjennomført ved forskriftsforslaget § 2. Av pedagogiske grunner viser denne paragrafen også til hovedregelen om separat verdivurdering av beste estimat og risikomarginen. Kommisjonsforordningen artikkel 40 har nærmere regler for når verdien av de forsikringstekniske avsetningene kan beregnes under ett, herunder kriterier for når kontantstrømmene knyttet til forsikringsforpliktelsene kan anses å være gjenskapt (replikert) på en pålitelig måte og fremgangsmåten som skal benyttes i denne sammenheng. Slik vilkårene er utformet, vil muligheten til å foreta en samlet verdi-

vurdering være begrenset for norske forsikringsforetak. For deler av forsikringsforpliktelser med investeringsvalg vil imidlertid denne metoden kunne benyttes dersom kontantstrømmene knyttet til forsikringsrisiko verdsettes separat.

3.3.2 Beregning av risikomarginen – Kapitalkostnadsprosenten

De overordnede bestemmelsene om separat beregning av risikomarginen er gitt ved direktivet artikkel 77 nr. 5. Første punktum som omfatter hvilke kostnader risikomarginen forutsetningsvis skal dekke, er gjennomført ved finansforetaksloven § 14-8 fjerde ledd bokstav b. Annet og tredje punktum som gjelder fastsettelse og fremtidig oppdatering av kapitalkostnadsprosenten som skal anvendes ved beregningen av risikomarginen, er ikke nedfelt i loven. Det følger imidlertid av kommisjonsforordningen artikkel 39 at kapitalkostnadsprosenten skal settes til 6 prosent, og det følger implisitt av dette at prosenten vil være den samme for alle foretak, jf. direktivet artikkel 77 nr. 5 annet punktum. Med bakgrunn i dette anses det ikke nødvendig å gi en egen forskriftsbestemmelse om kapitalkostnadsprosenten.

3.3.3 Andre elementer som skal inngå i beregningen av forsikringstekniske avsetninger

Direktivet artikkel 78 gir enkelte utfyllende bestemmelser om elementer som skal tas hensyn til ved beregningen av forsikringstekniske avsetninger. Dette gjelder bl.a. alle utgifter knyttet til betjeningen av forsikringskontraktene, alle utgifter knyttet til økonomisk inflasjon og kravinflasjon samt alle utbetalinger til forsikringstakere eller begunstigede, herunder også diskresjonære ytelser.

Denne direktivbestemmelsen er ikke nedfelt i finansforetaksloven. Det kan imidlertid argumenteres for at de elementer som artikkel 78 viser til, omfattes av de generelle bestemmelsene om utgående kontantstrømmer i artikkel 77 nr. 2 tredje punktum, jf. gjennomføringen av denne bestemmelsen ved finansforetaksloven § 14-8 femte ledd annet punktum. I denne sammenheng kan det også vises til følgende bestemmelser i kommisjonsforordningen:

- artikkel 28 om hvilke kontantstrømmer som skal omfattes av kontantstrømfremskrivningene som benyttes ved beregningen av beste estimat,
- artikkel 29 som gjelder hvordan forventet fremtidig utvikling av eksterne faktorer som vil kunne påvirke kontantstrømmene knyttet til forsikringsforpliktelsene, skal hensyntas,
- artikkel 30 som omhandler ulike typer av usikkerhet ved kontantstrømmene som skal hensyntas i beregningen av beste estimat, og
- artikkel 31 som gir en oversikt over alle (forsikringsrelaterte) utgifter som skal hensyntas i kontantstrømfremskrivningene.

En samlet vurdering av bestemmelsene gitt ved forordningen artikkel 28 til 31 tilsier at disse er vesentlig mer detaljerte enn bestemmelsen gitt i direktivet. Det foreslås derfor ingen egen forskriftsbestemmelse for gjennomføringen av direktivet artikkel 78.

3.3.4 Finansielle garantier og avtalefestede opsjoner

Av direktivet artikkel 79 første ledd fremgår det at foretakene ved beregningen av de forsikringstekniske avsetningene skal ta hensyn til verdien av finansielle garantier og avtalefestede

opsjoner som omfattes eller følger av inngåtte forsikringsavtaler. Videre heter det i annet ledd at alle forutsetninger som legges til grunn når det gjelder forsikringstakernes utøvelse av avtalefestede opsjoner, skal være realistiske og baseres på oppdaterte og pålitelige opplysninger. Forutsetningene skal reflektere fremtidige endringer i finansielle og ikke-finansielle forhold.

Disse bestemmelsene er ikke gjennomført i finansforetaksloven. Bestemmelsen i artikkel 79 første punktum er imidlertid gjentatt nærmest ordrett i kommisjonsforordningen artikkel 32 bokstav a, men med en presisering. Forordningen refererer i denne sammenheng til beste estimat, mens direktivet mer generelt viser til forsikringstekniske avsetninger. Videre kan det argumenteres for at bestemmelsen i artikkel 79 annet punktum for alle praktiske formål er dekket av forordningen artikkel 32 bokstav b samt artikkel 26 (som omhandler fastsettelse av sannsynligheten for at forsikringstakerne utøver avtalefestede opsjoner og krav til de analyser foretaket må foreta i forbindelse med denne fastsettelsen).

Det legges til grunn at forordningen artikkel 26 og 32 dekker bestemmelsene gitt ved direktivets artikkel 79. Som følge av dette anses det ikke nødvendig å foreslå en egen forskriftsbestemmelse om gjennomføringen av direktivet artikkel 79.

3.3.5 Øvrige bestemmelser om beregningen av beste estimat og risikomarginen

I tillegg til bestemmelsene som det er vist til over, inneholder kommisjonsforordningen bl.a. følgende bestemmelser knyttet til beregningen av beste estimat og risikomarginen:

- artikkel 33 som inneholder krav til at beste estimat skal beregnes separat for kontantstrømmer i ulike valutaer,
- artikkel 34 som inneholder krav til metodene som foretakene benytter ved beregningen av beste estimat,
- artikkel 35 som gjelder adgangen til å benytte homogene risikogrupper ved beregningen av beste estimat for livsforsikringsforpliktelser og de krav som må være oppfylt for å kunne erstatte beregninger for den enkelte kontrakt med beregninger for de enkelte risikogrupper,
- artikkel 36 som gjelder beregningen av beste estimat for skadeforsikringsforpliktelser, herunder et krav om separate beregninger for premieavsetningen og erstatningsavsetningen,
- artikkel 37 som inneholder den generelle beregningsregelen for risikomarginen for et foretaks samlede portefølje av forsikringskontrakter, bestemmelser om tilpasning av regelen for foretak som beregner solvenskapitalkravet ved hjelp av en intern modell samt bestemmelser om hvordan den samlede risikomarginen skal fordeles på de enkelte forsikringsbransjene,
- artikkel 38 som angir forutsetningene som beregningen av risikomarginen skal baseres på, herunder bestemmelser om det såkalte referanseforetaket som forutsetningsvis skal overta alle forsikringsforpliktelsene til foretaket som gjennomfører risikomarginberegningene.

Bestemmelsene gitt ved artiklene 33 til 38 gjennomføres i norsk rett ved henvisning til kommisjonsforordningen i forskriftsforslaget § 53.

3.4 Gjenforsikringsavtaler og avtaler med spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko

Direktivet artikkel 81 omhandler beløp som et forsikringsforetak kan innkreve i henhold til gjenforsikringsavtaler og fra spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko.

Artikkelens første punktum krever at de forannevnte beløp skal beregnes i samsvar med prinsippene som benyttes ved beregningen av beste estimat, jf. direktivet artikkel 76 til 80. Videre fremgår det av tredje punktum at de beregnede beløp skal justeres for forventet tap som følge av mislighold fra motpartens side. Bestemmelsene er gjennomført ved finansforetaksloven § 14-8 sjette ledd første og annet punktum, med unntak av direktivets presisering som innebærer at justeringen skal baseres på vurderinger av både sannsynligheten for mislighold og gjennomsnittlig tap som følge av mislighold.

En ytterligere presisering av hvordan det forannevnte beløp skal beregnes, følger av direktivet artikkel 81 annet punktum. Denne bestemmelsen krever at det ved beregningen av beløp som kan innkreves, skal tas høyde for at tidsprofilen på kontantstrømmene knyttet til innkrevde beløp avviker fra tidsprofilen på kontantstrømmene knyttet til direkte (erstatnings)utbetalinger. Bestemmelsen er ikke gjennomført i finansforetaksloven.

Kommisjonsforordningen artikkel 41 og 42 gir nærmere bestemmelser om beregningen av beløpene som kan innkreves:

- Artikkel 41 inneholder en rekke generelle bestemmelser, herunder bestemmelser om hva kontantstrømmene knyttet til gjenforsikringsavtaler og spesialforetak skal omfatte. Det legges til grunn at henvisningen til kontantstrømmer implisitt innebærer at det skal tas høyde for tidsprofilen til kontantstrømmene, jf. direktivet artikkel 81 annet punktum.
- Artikkel 42 gir bestemmelser som presiserer hvordan beregningen av forventet tap som følge av mislighold fra motpartens side skal gjennomføres. Bestemmelsen må kunne forstås som en utdyping av bestemmelsen i direktivet artikkel 81 fjerde punktum.

Utformingen av de to artiklene fra forordningen tilsier at det ikke er behov for å supplere bestemmelsene i finansforetaksloven med en separat forskriftsbestemmelse.

3.5 Datakvalitet

Forsikringsforetakene skal ha prosesser og prosedyrer som sikrer at dataene som foretakene benytter ved beregningen av forsikringstekniske avsetninger er hensiktsmessige, fullstendige og nøyaktige, jf. direktivet artikkel 82 første punktum.

Direktivbestemmelsen er ikke innarbeidet i finansforetaksloven, og det foreslås derfor at de overordnede (kvalitative) kravene til datakvalitet gjennomføres ved forskriftsforslaget § 1 siste punktum. For øvrig er utfyllende bestemmelser om når data kan anses som hhv. fullstendige, nøyaktige og hensiktsmessige gitt ved kommisjonsforordningen artikkel 19. Denne

artikkelen fastsetter også nærmere vilkår for forsikringsforetakenes bruk av data fra eksterne kilder.

Direktivet artikkel 82 annet punktum åpner for at et foretak kan anvende forenklede beregninger (approksimasjoner), herunder også saksavsetninger, ved beregningen av beste estimat i de tilfeller der foretaket ikke har tilgang til tilstrekkelig detaljerte eller pålitelige data til å kunne anvende pålitelige aktuarielle eller statistiske metoder.

Bestemmelsen er ikke tatt inn i finansforetaksloven. I forordningen artikkel 21 gjentas imidlertid bestemmelsen om at et foretak som ikke har tilstrekkelig detaljerte eller pålitelige data, kan benytte forenklinger, samtidig som det fastsettes nærmere vilkår for å kunne benytte denne adgangen. Det vises også til forordningen artikkel 20 som krever at et foretak dokumenterer på en egnet måte vesentlige begrensninger i dataene i forhold til kravene fastsatt i forordningen artikkel 19.

En samlet vurdering av forordningen artikkel 19 til 21 tilsier etter Finanstilsynets vurdering at det ikke er behov for forskriftsbestemmelser om kravene til datakvalitet utover forskriftsforslaget § 1 siste punktum.

3.6 Kontroll av forsikringstekniske avsetninger

Det følger av direktivet artikkel 83 at forsikringsforetakene skal ha prosesser og fremgangsmåter på plass som sikrer at beste estimat og de forutsetninger som ligger til grunn for beregningen av beste estimat, regelmessig sammenlignes med foretakets egne erfaringer. Dersom sammenligningen påviser systematiske avvik mellom foretakets egne erfaringer og beste estimat, skal foretaket foreta justeringer i de forsikringstekniske metodene som benyttes og/eller forutsetningene som er lagt til grunn. Bestemmelsene er ikke dekket av finansforetaksloven og foreslås derfor gjennomført ved forskriftsforslaget § 4.

Det kan i denne sammenheng også vises til bestemmelsene i kommisjonsforordningen artikkel 264 og 265 (som begge er plassert i sammenheng med reglene for styring og kontroll av virksomheten):

- Av artikkel 264 fremgår det bl.a. at kontrollen (valideringen) av de forsikringstekniske avsetningene skal finne sted minst årlig, men hyppigere når det foreligger indikasjoner på at data, forutsetninger eller metoder som benyttes i beregningen eller nivået på avsetningene ikke kan anses å være hensiktsmessige. I tillegg til å fastsette hyppigheten av kontrollen inneholder artikkelen nærmere krav til hva kontrollen skal omfatte, herunder blant annet vurdering av datakvaliteten, hensiktsmessigheten av grupperingen av forsikringsforpliktelsene, hensiktsmessigheten av eventuelle approksimasjoner, realismen i forutsetningene, relevansen av anvendte aktuarielle og statistiske metoder samt nivået på avsetningene vurdert opp mot de generelle verdivurderingsprinsippene, jf. finansforetaksloven § 14-8 annet og tredje ledd.
- I artikkel 265 oppstilles nærmere krav til dokumentasjon av prosesser knyttet til verdivurderingen av forsikringstekniske avsetninger. Foretaket skal blant annet dokumentere fremskaffelsen av data og de analyser som er foretatt av kvaliteten, valg av forutsetninger herunder særskilt forutsetninger knyttet til allokering av kostnader samt valg av aktuarielle og statistiske metoder.

3.7 Nivået på de forsikringstekniske avsetningene

Direktivet artikkel 84 krever at et forsikringsforetak – på anmodning fra tilsynsmyndighetene – skal godtgjøre at nivået på de forsikringstekniske avsetningene er tilfredsstillende, at metoder som benyttes er egnede og relevante samt at de underliggende statistiske data er tilstrekkelige.

Bestemmelsen er ikke ordrett gjennomført i finansforetaksloven, men følger etter Finanstilsynets vurdering av kravene til forsikringstekniske avsetninger og Finanstilsynets adgang til å be forsikringsforetaket om å sende inn opplysninger på den måten Finanstilsynet bestemmer, jf. finansforetaksloven §§ 14-7 og 14-8 samt finanstilsynsloven § 4 nr. 3.

3.8 Forhøyelse av de forsikringstekniske avsetningene

Det følger av direktivet artikkel 85 at tilsynsmyndigheten kan kreve at et forsikringsforetak øker de forsikringstekniske avsetningene dersom foretakets beregninger innebærer et nivå på avsetningene som ikke er i samsvar med kravet til avsetninger som følger av anvendelsen av artiklene 76 til 83.

Bestemmelsen er dekket av finansforetaksloven § 14-13 annet ledd bokstav a. Det anses derfor ikke å foreligge behov for en separat forskriftsbestemmelse om dette forholdet.

3.9 Forholdsmessighetsprinsippet og adgangen til å benytte forenklede metoder og teknikker

Det følger av kommisjonsforordningen artikkel 56 nr. 1 at forsikringsforetaket skal benytte beregningsmetoder som er tilpasset risikoen ved og kompleksiteten i virksomheten. Artikkel 56 nr. 2 til 4 har nærmere krav til innholdet i en slik forholdsmessighetsvurdering.

Under forutsetning av at kravene til forholdsmessighet er oppfylt, kan foretaket benytte forenklede metoder for beregninger av

- beløpene som kan innkreves i henhold til gjenforsikringsavtaler og avtaler med spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko, jf. artikkel 57,
- risikomarginen ved årsskiftet eller ved de kvartalsvise beregningene gjennom året, jf. artikkel 58 og 59,
- beste estimat for enkelte nærmere avgrensede livsforsikringsforpliktelser med tilknyttede premiejusteringsmekanismer, jf. artikkel 60,
- justeringen for forventet tap som følge av mislighold fra motparter i gjenforsikringsavtaler eller avtaler med spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko, jf. artikkel 61.

Bestemmelsene gitt ved artiklene 56 til 61 gjennomføres i norsk rett ved henvisning til kommisjonsforordningen i forskriftsforslaget § 53.

3.10 Rentekurven

3.10.1 Generelt

Det følger av direktivet artikkel 77 nr. 2 første punktum at beregningen av beste estimat skal ta hensyn til tidsverdien av penger gjennom å beregne nåverdien av relevante fremtidige kontantstrømmer ved hjelp av den relevante risikofrie rentekurven. Denne bestemmelsen er gjennomført ved finansforetaksloven § 14-8 fjerde ledd bokstav a.

Gjennom vedtaket av Omnibus II-direktivet er det tatt inn omfattende bestemmelser om den risikofrie rentekurven i Solvens II-direktivet artikkel 77a til 77f. Dette omfatter prinsipper for fastsettelse av den risikofrie rentekurven og mulige justeringer i form av matching-justering og volatilitetsjustering, se nærmere omtale nedenfor. Bestemmelsene er vedtatt etter at Banklovkommisjonen og Finanstilsynet utarbeidet forslag til lovbestemmelser for gjennomføring av Solvens II-direktivet i norsk rett. Bestemmelsene er ikke gjennomført i finansforetaksloven. Det gis utfyllende bestemmelser om den relevante risikofrie rentekurven i kommisjonsforordningen artiklene 43 til 54. For øvrig følger det av kommisjonsforordningen artikkel 33 at forpliktelser i ulike valutaer skal beregnes separat. Dette innebærer at fremtidige forpliktelser i en valuta skal beregnes (diskonteres) ved bruk av den relevante risikofrie rentekurven i den samme valutaen.

Av artikkel 77e nr. 1 i Solvens II-direktivet fremgår det at EIOPA hvert kvartal eller hyppigere skal foreta beregning og publisering av rentekurven for alle relevante valutaer, herunder norske kroner. EIOPA skal fastlegge og publisere teknisk informasjon om (a) den relevante risikofrie rentekurven uten matching-justering og volatilitetsjustering, (b) den fundamentale spreaden (for hver relevant durasjon, kredittrisikoklasse og aktivaklasse) som skal benyttes i beregningen av matching-justeringen og (c) volatilitetsjusteringen for hvert forsikringsmarked (på nasjonalt nivå). Kommisjonen kan vedta gjennomføringsbestemmelser som inneholder den tekniske informasjonen som nevnt over, jf. artikkel 77e nr. 2. Det følger av artikkel 77e nr. 3 første punktum at forsikringsforetakene skal benytte den tekniske informasjonen som er vedtatt av Kommisjonen i beregningen av beste estimat, matching-justering og volatilitetsjustering. I bestemmelsens annet punktum fremgår det at volatilitetsjustering ikke skal benyttes dersom denne ikke er vedtatt for den aktuelle valutaen eller det aktuelle nasjonale markedet.

Kravet om at forsikringsforetakene skal benytte informasjonen om rentekurven som er publisert og vedtatt i samsvar med prosedyrer som fremgår av artikkel 77e foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 3 første ledd. Det legges opp til at Finanstilsynet offentliggjør de til enhver tid gjeldende rentekurvene og relevant teknisk informasjon på Finanstilsynets nettsted.

I enkelte tilfeller kan det være aktuelt at foretakene beregner verdien av de forsikringstekniske avsetningene på et tidspunkt hvor rentekurven ikke er publisert, f.eks. ved ekstraordinære beregninger utenom måneds- eller kvartalsslutt. Finanstilsynet legger til grunn at den tekniske informasjonen ikke bare vil inneholde rentekurvene, men også metodene og datakildene som benyttes, slik at det er mulig å konstruere en rentekurve for andre tidspunkter enn publiseringstidspunktet.

3.10.2 Ekstrapolering av rentekurven

Av direktivet artikkel 77a fremgår det at den risikofrie rentekurven skal fastsettes ved å benytte informasjon fra relevante finansielle instrumenter. Dette gjelder for de løpetider hvor markedet for de aktuelle instrumentene (og obligasjoner), kan karakteriseres som dypt, likvid og transparent. For øvrige løpetider skal den risikofrie rentekurven fastsettes ved ekstrapolerring.

Kommisjonsforordningen artikkel 46 og 47 gir nærmere bestemmelser om ekstrapoleringen av rentekurven:

- Artikkel 46 fastslår at prinsippene for ekstrapolering skal være de samme for alle valutaer, herunder også mekanismen for å sikre en glatt konvergens frem til den ultimate terminrenten ("ultimate forward rate"). Videre fremgår det blant annet at ekstrapoleringen skal baseres på rentekurven inklusive volatilitetsjustering dersom denne benyttes, jf. omtalen av volatilitetsjustering nedenfor.
- Artikkel 47 gir bestemmelser som presiserer at den ultimate terminrenten skal være stabil over tid og bare endres ved endringer i langsiktige forventninger. Den skal fastsettes ut fra forventninger om langsiktig realrente og inflasjon.

Ettersom reglene om ekstrapolering vil fremgå av metodene som EIOPA vil publisere og være hensyntatt i de relevante risikofrie rentekurvene som EIOPA skal beregne og publisere, anser Finanstilsynet at det ikke er behov for forskriftsbestemmelser om ekstrapolering utover kravet om at de publiserte rentekurvene skal benyttes ved verdsettelsen av forsikringsforpliktelsene.

3.10.3 Volatilitetsjustering

Direktivet artikkel 77d inneholder bestemmelser om en såkalt volatilitetsjustering ("volatility adjustment") av den risikofrie rentekurven. Av første ledd fremgår det at forsikringsforetakene kan benytte volatilitetsjustering, og at det enkelte land kan kreve at justeringen først kan benyttes etter tillatelse fra tilsynsmyndighetene. Av punkt 39 i fortalen til Omnibus II-direktivet fremgår det imidlertid at tilsynsmyndigheten kun kan nekte å gi tillatelse i eksepsjonelle tilfeller ("exceptional circumstances").

Finanstilsynet har i brev av 8. september 2014 til Finansdepartementet vurdert nærmere om volatilitetsjustering skal kunne benyttes av norske forsikringsforetak. I brevet har Finanstilsynet konkludert med at volatilitetsjustering bør kunne benyttes av norske foretak. Det vises i denne sammenheng til at fullharmoniserte regler tilsier at det ikke er mulig å avskjære bruk av volatilitetsjustering annet enn for enkeltforetak etter særskilt begrunnelse.

Bestemmelsene om volatilitetsjustering omfatter alle typer forsikringsforetak, men vil ha vesentlig større effekt for livsforsikringsforetak enn for skadeforsikringsforetak, siden verdien av de langsiktige livsforpliktelsene er mer følsom for endringer i diskonteringsrenten. Foretak som benytter volatilitetsjustering må også beregne og offentliggjøre hva solvensposisjonen ville ha vært dersom volatilitetsjusteringen ikke hadde blitt benyttet, se nærmere omtale i avsnitt 11.2.

Det er ikke nærmere fastsatt hva som kan utgjøre eksepsjonelle tilfeller som tilsier at bruk av volatilitetsjustering kan avslås. Finanstilsynet har heller ikke funnet grunnlag for å definere slike tilfeller. Det legges derfor til grunn at alle foretak i utgangspunktet vil ha mulighet til å benytte volatilitetsjusteringen. Det anses følgelig ikke som hensiktsmessig at foretakene skal søke om tillatelse til å benytte justeringen. Adgangen til å avslå bruk av volatilitetsjustering foreslås gjennomført som en påleggshjemmel. Det vises til forskriftsforslaget § 3 annet ledd.

Det følger av artikkel 77d annet ledd at volatilitetsjusteringen skal baseres på spreaden (kredittmarginen) mellom renten i en referanseportefølje for den aktuelle valutaen og den relevante risikofrie rentekurven i den samme valutaen. Referanseporteføljen skal være representativ for eiendelene i den aktuelle valutaen som forsikringsforetakene har investert i for å dekke beste estimat for forsikringsforpliktelsene denominert i den samme valutaen.

Artikkel 77d tredje ledd fastsetter at volatilitetsjusteringen skal beregnes ut fra en risikojustert spread, som innebærer at spreaden i referanseporteføljen justeres for forventet tap og risikoen knyttet til ikke-forventet tap. Videre fremgår det at volatilitetsjusteringen bare skal anvendes på den delen av rentekurven som ikke er fastsatt ved ekstrapolering, og at ekstrapoleringen skal ta utgangspunkt i den relevante markedsrenten inklusive volatilitetsjustering.

Artikkel 77d fjerde ledd inneholder regler om at det kan fastsettes en spesifikk nasjonal justering som kan avvike fra den generelle justeringen for den aktuelle valutaen. Dette gjelder kun euro-området og andre tilfeller der flere land har felles valuta, og er altså ikke aktuell for forpliktelser i norske kroner.

I tillegg til bestemmelsene som det er vist til over, inneholder kommisjonsforordningen følgende bestemmelser knyttet til beregningen av volatilitetsjusteringen:

- artikkel 49 om fastsettelse av referanseporteføljene,
- artikkel 50 som angir metoden som skal benyttes for å beregne spreaden knyttet til referanseporteføljen, og
- artikkel 51 som fastsetter at beregningen av den delen av spreaden som reflekterer forventet tap og risikoen knyttet til ikke-forventet tap skal beregnes tilsvarende som beregningen av den såkalte fundamentale spreaden i reglene for matching-justering.

Volatilitetsjusteringen for alle valutaer innen EØS og de mest relevante valutaene utenfor EØS skal fastsettes av EIOPA. Ettersom det skal fastsettes konkrete og uttømmende regler om metoder for fastsettelse av volatilitetsjusteringen for disse valutaene, anser Finanstilsynet at det ikke er behov for forskriftsbestemmelser om bestemmelsene i artikkel 77d annet til fjerde ledd.

Artikkel 77d femte ledd fastsetter at volatilitetsjusteringen ikke kan anvendes på forpliktelser som benytter matching-justeringen. En tilsvarende bestemmelse følger av tredje ledd i artikkel 77b om matching-justering, jf. omtale nedenfor. Bestemmelsene foreslås ikke gjennomført, siden matching-justering ikke anses å være relevant for norske foretak på nåværende tidspunkt.

I artikkel 77d sjette ledd fastsettes det at beregningen av solvenskapitalkravet ikke skal dekke risikoen for tap som følge av endringer i volatilitetsjusteringen. For foretak som beregner solvenskapitalkravet etter standardmetoden vil dette følge implisitt gjennom de nærmere reglene for beregning av kravet som fastsettes i kommisjonsforordningen. For selskaper som benytter interne modeller til beregning av solvenskapitalkravet, vil dette derimot ikke fremgå. Finanstilsynet foreslår derfor at bestemmelsen gjennomføres i sammenheng med reguleringen av interne modeller, jf. forskriftsforslaget § 17 fjerde ledd.

3.10.4 Matching-justering

Direktivet artikkel 77b inneholder bestemmelser om en såkalt matching-justering ("matching adjustment") av den risikofrie rentekurven. Av første ledd fremgår det at forsikringsforetakene kan benytte matching-justering for livsforsikringsforpliktelser etter tillatelse fra tilsynsmyndigheten og dersom en rekke vilkår angitt i bokstav a til i er oppfylt. Annet ledd inneholder bestemmelser om at foretak som har fått tillatelse til å benytte matching-justering, er bundet til å benytte denne justeringen, mens tredje ledd fastslår at matching-justeringen ikke kan kombineres med volatilitetsjusteringen. Artikkel 77c inneholder bestemmelser om beregning av matching-justeringen.

Artikkel 52 til 54 i kommisjonsforordningen fastsetter ytterligere regler knyttet til vilkår for og beregning av matching-justeringen.

Finanstilsynet har i brev av 8. september 2014 til Finansdepartementet pekt på at de fastsatte vilkårene for bruk av matching-justering i utgangspunktet ikke vil være oppfylt for produkter som tilbys av norske foretak. Vilkårene skal sikre at forpliktelsene og de tilknyttede "matchende" eiendelene (obligasjonene) er knyttet sammen helt til forpliktelsene er avviklet. Kontantstrømmene må blant annet "matche" mht. løpetid, det skal ikke betales ytterligere premier knyttet til forpliktelsene, og det kan ikke foreligge avgangsrisiko (risiko for at kunder flytter med et beløp som er større enn markedsverdien på de tilknyttede eiendelene) eller uførhetsrisiko knyttet til forpliktelsene.

I brevet er det også pekt på at rene investeringsvalgporteføljer ikke omfattes av regelverket for matching-justering, da verdien av disse forpliktelsene allerede er fastsatt med utgangspunkt i verdien av de tilhørende eiendelene.

Av brevet fremgår det videre at det ikke utelukkes at det i fremtiden kan komme nye produkter med egenskaper som tilsier at det kan bli aktuelt å godkjenne matching-justering.

Finanstilsynet anser det som lite hensiktsmessig å inkludere de omfattende bestemmelsene om matching-justering i forskriften, siden de ikke kommer til anvendelse for norske forsikringsforetak. Det foreslås i stedet å ta inn en overordnet bestemmelse om at Finanstilsynet kan tillate bruk av matching-justering, se forskriftsforslaget § 3 tredje ledd.

3.10.5 Øvrige bestemmelser om den relevante risikofrie rentekurven

I tillegg til bestemmelsene som er omtalt ovenfor, inneholder kommisjonsforordningen følgende bestemmelser knyttet til den risikofrie rentekurven:

- artikkel 43 som blant annet presiserer at den risikofrie rentekurven skal fastsettes slik at foretakene faktisk kan oppnå den angitte avkastningen på en risikofri måte,
- artikkel 44 som blant annet fastsetter at de risikofrie rentene i utgangspunktet skal baseres på swap-renter fra rentebytteavtaler, justert for kredittrisiko,
- artikkel 45 som inneholder regler om beregning av justeringen for kredittrisiko, herunder at justeringen ikke skal være lavere enn 10 basispunkter eller høyere enn 35 basispunkter og
- artikkel 48 som inneholder regler for valutaer knyttet til euro.

Bestemmelsene i forordningen gjennomføres ved henvisning i forskriftsforslaget § 53.

4 ANSVARLIG KAPITAL

4.1 Innledning

Finansforetaksloven § 14-9 første ledd fastsetter at forsikringsforetak til enhver tid skal ha ansvarlig kapital som minst er tilstrekkelig til å dekke et solvenskapitalkrav og et minstekapitalkrav. Av annet ledd følger det at ansvarlig kapital kan bestå av basiskapital og supplerende kapital, og de to hovedtypene av kapital er i tillegg nærmere avgrenset. I tredje ledd er det forutsatt at de nærmere kravene til ansvarlig kapital, herunder om godkjennelse av supplerende kapital og om inndeling av ansvarlig kapital i kapitalgrupper, skal fastsettes i forskrift. Første ledd sammenholdt med tredje ledd gjennomfører bestemmelsene gitt ved Solvens II-direktivet artiklene 100 første punktum og 128, mens annet ledd gjennomfører hovedelementene i bestemmelsene gitt ved direktivet artiklene 88 til 90.

Bestemmelser om forsikringsforetaks ansvarlige kapital, kapitalposter som inngår i basiskapitalen og den supplerende kapitalen, tilsynsmyndighetenes godkjenning av supplerende kapital, inndeling i kapitalgrupper og beregning av tellende ansvarlig kapital følger av Solvens II-direktivet artiklene 87 til 99. I kommisjonsforordningen artiklene 62 til 82 er det gitt utfyllende bestemmelser om godkjenning av supplerende kapital, inndeling av kapitalpostene i kapitalgrupper og kvantitative begrensninger knyttet til sammensetningen av den ansvarlige kapitalen.

Finanstilsynet har nedenfor vurdert om de øvrige delene av direktivbestemmelsene som ikke er gjennomført i finansforetaksloven, må gjennomføres ved særskilte forskriftsbestemmelser, eller om de kan anses tilstrekkelig dekket av de utfyllende bestemmelsene i kommisjonsforordningen som vil gjelde som forskrift.

4.2 Basiskapital og supplerende kapital

Direktivet artikkel 87 fastsetter at den ansvarlige kapitalen skal bestå av summen av basiskapital som omhandlet i artikkel 88 og supplerende kapital som omhandlet i artikkel 89. Bestemmelsen er gjennomført ved finansforetaksloven § 14-9 annet ledd første punktum.

4.2.1 Basiskapital

I samsvar med direktivet artikkel 88 første punktum er basiskapital i finansforetaksloven § 14-9 annet ledd annet punktum definert som "differansen mellom verdien av eiendeler og forsikringsforpliktelser med tillegg av ansvarlig lånekapital". Både eiendeler og forpliktelser skal i denne sammenheng verdivurderes i overensstemmelse med reglene i finansforetaksloven § 14-8 med forskrifter, jf. direktivet artikkel 75 nr. 1.

Direktivet fastsetter videre i artikkel 88 annet punktum at den forannevnte differansen skal reduseres med verdien av egne aksjer i foretaket. Plikten til å gjøre et slikt fradrag følger av finansforetaksloven § 10-5 fjerde ledd som også fastsetter at det ved beregningen av et finansforetaks egenkapital skal gjøres fradrag for bokført verdi av egenkapitalbevis. En tilsvarende plikt følger av kommisjonsforordningen artikkel 70 om avstemmingsreserve ("reconciliation reserve"), nr. 1 (a), men denne bestemmelsen nevner kun aksjer. Avstemmingsreserve er omfattet av listen over basiskapitalposter i kapitalgruppe 1, jf. kommisjonsforordningen artikkel 69 (a) (vi).

For beregning og justering av basiskapital knyttet til midler som forvaltes og organiseres juridisk adskilt fra annen virksomhet i foretaket, såkalte "ring-fenced funds", er det gitt egne regler i kommisjonsforordningen artikkel 80 og 81. Bestemmelsene er pr. i dag ikke relevante for norske forsikringsforetak.

Kommisjonsforordningen artikkel 68 nr. 1 og 2 fastsetter at dersom foretaket har en form for deltakerinteresser i visse institusjoner skal hele eller en forholdsmessig andel av verdien av slike interesser komme til fradrag i basiskapitalen på den måten som følger av bestemmelsen nr. 4 og 5. Kravet om å redusere basiskapitalen gjelder på visse vilkår ikke for strategiske deltakerinteresser, jf. artikkel 68 nr. 3, jf. artikkel 171. Hva som skal anses som deltakerinteresser og hvilke typer institusjoner deltakerinteressene må være knyttet til, følger imidlertid av direktivet artikkel 92. Det fremgår av direktivet artikkel 92 nr. 1a, tilføyd ved Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 25 bokstav b), at begrepet deltakerinteresser skal forstås i samsvar med artikkel 212 nr. 2 tredje ledd, mens type institusjon deltakerinteressen må være knyttet til, fremgår av artikkel 92 nr. 2.

I henhold til artikkel 212 nr. 2 tredje ledd skal tilsynsmyndighetene også anse som deltakerinteresser enhver direkte eller indirekte besittelse av stemmeretter eller kapital i et foretak som forsikringsforetaket etter tilsynsmyndighetens oppfatning, utøver vesentlig innflytelse over. Finanstilsynet bemerker at i direktivet skal deltakerinteresser normalt forstås som innehav, enten direkte eller gjennom kontroll, av minst 20 prosent av et foretaks stemmeretter eller kapital, jf. direktivet artikkel 13 nr. 20. Deltakerinteresser i relasjon til artikkel 92 nr. 2, jf. nr. 1a, og kommisjonsforordningen artikkel 68, må derfor forstås slik at deltakerinteresse også omfatter de tilfeller hvor innehavet er mindre enn 20 prosent, men hvor forsikringsforetaket på grunn av ulike forhold likevel må anses å utøve en vesentlig innflytelse. Det vises for øvrig til høringsnotatet kapittel 14 om gruppetilsyn der begrepet deltakerinteresser er nærmere omtalt, jf. også forskriftsforslaget § 38 tredje og femte ledd.

Videre følger det av artikkel 92 nr. 2 at deltakerinteresser som angitt skal bestå av

a) deltakerinteresser forsikringsforetaket har i bank, kredittforetak, finansieringsforetak, e-pengeforetak, betalingsforetak[2], verdipapirforetak[3] eller holdingforetak med eierandeler i slike foretak,

b) etterstilte fordringer og instrumenter omhandlet i artikkel 63 og 64 nr. 3 i direktiv 2006/48/EF som forsikringsforetaket har på enheter som nevnt i bokstav a) der det har deltakerinteresser.

Låneinstrumentene nevnt i bokstav b) omfatter hybridkapital, ansvarlig lånekapital uten fastsatt løpetid og ansvarlig lånekapital med fastsatt løpetid, jf. også gjeldende forskrift om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak av 1. juni 1990 nr. 435 del B § 15 og 16.

[2] Jf. referansen til kreditt- og finansinstitusjoner i henhold til artikkel 4 nr. 1 og 5 i direktiv 2006/48/EF.
[3] Jf. referansen til investeringsforetak i henhold til artikkel 4 nr. 1 punkt 1 i direktiv 2004/39/EF.

Finanstilsynet foreslår at direktivets bestemmelser om hvilke deltakerinteresser som skal medføre reduksjon i beregningen av foretakets basiskapital fastsettes i forskrift, jf. forskriftsforslaget § 5.

Artikkel 91 omhandler overskuddsfond som ikke er gjort tilgjengelig for forsikringstakerne eller andre sikrede. Etter annet ledd skal slike fond ikke anses å være forsikringsforpliktelser dersom de kan dekke ethvert tap i løpende drift, jf. henvisningen til artikkel 94 nr. 1. Direktivbestemmelsen antas ikke å ha relevans for norske forsikringsforetak, og vies ikke ytterligere omtale.

4.2.2 Supplerende kapital

Som supplerende kapital regnes annen kapital enn basiskapital som foretaket har rett til å innkalle til dekning av tap, og som er godkjent av Finanstilsynet, jf. finansforetaksloven § 14-9 annet ledd tredje punktum. Bestemmelsen gjennomfører direktivet artikkel 89 nr. 1 første punktum og artikkel 90 nr. 1.

Direktivet artikkel 89 nr. 1 annet punktum, bokstav a) til c) inneholder en ikke uttømmende liste over kapitalposter som kan inngå i supplerende kapital. Tredje punktum viser til at fremtidige krav i form av tilleggspremier som gjensidige foretak kan ha på medlemmene, kan medregnes i disse foretakenes supplerende kapital. Artikkel 89 nr. 2 fastsetter at straks supplerende kapital er blitt innkalt eller innbetalt, skal det aktuelle elementet ikke lenger anses som supplerende kapital, men regnes som en eiendel (hvis verdi inngår i beregningen av størrelsen på basiskapitalen). Sistnevnte forhold må anses å følge av finansforetaksloven § 14-9 annet ledd, tredje punktum som forenklet sagt definerer supplerende kapital som annen kapital enn basiskapital "som foretaket har *rett* til å innkalle til dekning av tap". For øvrig er det gitt bestemmelser i kommisjonsforordningen om inndeling av kapitalen i ulike kapitalgrupper som utførlig lister ulike typer av supplerende kapital, herunder postene nevnt i direktivet artikkel 89 nr. 1 annet og tredje punktum. Det vises blant annet til kommisjonsforordningen artikkel 74. Det anses derfor ikke behov for særskilte forskrifter for å dekke nevnte direktivbestemmelser.

Regler om tilsynsmyndighetenes godkjenning er gitt i direktivet artikkel 90. Artikkel 90 nr. 2 gir overordnede føringer for hva som er kriteriene for fastsettelsen av selve størrelsen på beløpet for en kapitalpost i den supplerende kapitalen som er til godkjenning, samt hva som gjelder i de tilfeller der kapitalposten er oppgitt i et fast pengebeløp. Det fremgår blant annet at de beløpene som henføres til hver post i den supplerende kapitalen, skal reflektere postens evne til å dekke tap og skal være basert på forsiktige og realistiske forutsetninger. Artikkel 90 nr. 3 gir rammer for utformingen av vedtaket ved at tilsynsmyndigheten enten skal godkjenne et pengebeløp for hver post i den supplerende kapitalen (bokstav a)) eller en metode for fastsettelsen av størrelsen på hver post i den supplerende kapitalen.

Finanstilsynet vil legge de overordnede kriteriene i direktivet artikkel 90 nr. 2 første punktum til grunn i vurderingen av om godkjennelse skal gis, jf. finansforetaksloven § 14-9 annet ledd annet punktum. Finanstilsynet kan redusere beløpet som søkes godkjent som supplerende kapital dersom disse kriteriene ikke anses oppfylt. Dette gjelder også situasjonen nevnt i artikkel 90 nr. 2 annet punktum som fastsetter at når en kapitalpost er oppgitt i et fast pengebeløp, skal posten tilsvare det aktuelle pengebeløpet når dette beløpet gir et rimelig bilde på

kapitalens evne til å dekke tap. Artikkel 90 nr. 3 anses tilstrekkelig dekket av bestemmelsene gitt ved kommisjonsforordningen artikkel 66 om godkjenning av et bestemt pengebeløp og artikkel 67 om godkjenning av metode.

Direktivet artikkel 90 nr. 4 fastsetter at tilsynsmyndigheten skal basere sin godkjenning av supplerende kapital på en vurdering av følgende kriterier:

a) de berørte motpartenes status med hensyn til evne og vilje til å betale,

b) muligheten for å innkalle midlene når kapitalpostens juridiske utforming tas i betraktning samt andre forhold som kan være til hinder for at kapitalposten kan innbetales eller innkalles og

c) alle opplysninger om utfallet av forsikringsforetakets tidligere innkallinger av supplerende kapital, i den grad opplysningene kan benyttes til å vurdere forventet resultat av framtidige innkallinger på en pålitelig måte.

Finanstilsynet anser at ovennevnte direktivkrav er tilstrekkelig dekket gjennom de mer detaljerte bestemmelsene i kommisjonsforordningen om de samme kriteriene. Det vises til

- artikkel 63 om motpartenes betalingsevne og -vilje
- artikkel 64 om innkalling av kapitalpostene
- artikkel 65 om utfallet av tidligere innkallinger av supplerende kapital.

Bestemmelsene suppleres av kommisjonsforordningen artikkel 62 som gir anvisning på generelle forhold som skal vurderes av Finanstilsynet, herunder forhold knyttet til forsikringsforetaket som søker godkjenning av kapitalposten. Blant annet skal Finanstilsynet vurdere om foretaket har tilstrekkelige prosesser på plass til å kunne informere tilsynet dersom det i fremtiden oppstår endringer som reduserer kapitalpostens tapsbærende evne.

Forsikringsforetakene må i sine søknader om godkjenning av en kapitalpost legge frem nødvendige opplysninger og dokumentasjon som setter Finanstilsynet i stand til å vurdere om samtlige kriterier er tilfredsstillende oppfylt.

4.3 Inndeling av den ansvarlige kapitalen

Finansforetaksloven § 14-9 inneholder ingen direkte bestemmelser om inndeling av den ansvarlige kapitalen i kapitalgrupper, men gir i tredje ledd hjemmel for å fastsette forskrifter om dette. Det er gitt nærmere regler om slik inndeling i direktivet artikkel 93 til 97 og i kommisjonsforordningen artikkel 69 til 79.

Direktivet artikkel 93 nr. 1 fastsetter at den ansvarlige kapitalen skal inndeles i tre kapitalgrupper og inneholder i tillegg de overordnede kriteriene som danner utgangspunktet for inndelingen. Inndelingen er avhengig av om kapitalpostene inngår i basiskapitalen eller i den supplerende kapitalen og i hvilken utstrekning postene tilfredsstiller følgende to kriterier:

a) om kapitalen er tilgjengelig for å dekke ethvert tap til enhver tid og

b) om kapitalen ved avvikling er etterstilt alle andre fordringer, herunder fordringer fra forsikringstakerne.

Direktivet artikkel 93 nr. 2 presiserer at det i vurderingen av kriteriene over skal tas tilstrekkelig hensyn til postens varighet og særlig om posten er tidsbegrenset eller ikke. For tidsbegrensede poster skal det tas hensyn til postens relative varighet sammenholdt med varigheten på forsikringsforpliktelsene. Videre skal det blant annet tas i betraktning om kapitalposten er fri for insentiver til tilbakekjøp, og om den er uten kostnader og heftelser. Eksempelvis skal det vurderes om kapitalposten inneholder vilkår som innebærer at kupongrente og utbetaling av utbytte kan kanselleres når som helst, særlig ved brudd på solvenskapitalkravet.

Kriteriene skal bidra til å avdekke kapitalpostens kvalitet i form av tapsbærende evne under forutsetning om løpende drift og/eller ved avvikling av forsikringsforetaket. De overordnede kriteriene for inndelingen er ikke gjengitt direkte i kommisjonsforordningen, men fremgår på ulike vis gjennom kriteriene ("features") som oppstilles i tilknytning til hver liste med basiskapitalelementer eller supplerende kapitalelementer, jf. kommisjonsforordningen artiklene 71, 73, 75 og 77. Finanstilsynet anser imidlertid at de overordnede kriteriene for inndelingen er så vidt sentrale at de bør fremgå eksplisitt av forskriften, se forskriftsforslaget § 6 første og annet ledd.

Av direktivet artikkel 94 fremgår det at basiskapital som oppfyller kriteriene a) og b) over, skal inngå i kapitalgruppe 1 som representerer kapital av beste kvalitet med hensyn til tapsbærende evne. Videre skal basiskapital som oppfyller b) og supplerende kapital som oppfyller a) og b) inngå i kapitalgruppe 2. All annen kapital skal inngå i kapitalgruppe 3.

Kommisjonen har i medhold av gjennomføringsbestemmelsen i direktivet artikkel 97 fastsatt separate lister med kapitalposter under henholdsvis basiskapital og supplerende kapital som anses å oppfylle kriteriene for kapitalgruppe 1, 2 eller 3. Hver liste er etterfulgt av en bestemmelse som utførlig utdyper de egenskapene som må være oppfylt for å tilfredsstille den aktuelle klassifiseringen, og som utpensler de overordnede kriteriene fastsatt i artikkel 93. Det vises til følgende bestemmelser i kommisjonsforordningen:

- artikkel 69 jf. artikkel 70, lister basiskapitalposter som kan medregnes i kapitalgruppe 1, gitt at kriteriene i artikkel 71 er oppfylt,
- artikkel 72 lister basiskapitalposter som kan medregnes i kapitalgruppe 2, gitt at kriteriene i artikkel 73 er oppfylt,
- artikkel 74 lister supplerende kapitalposter som kan medregnes i kapitalgruppe 2, gitt at kriteriene i artikkel 75 er oppfylt,
- artikkel 76 lister basiskapitalposter som kan medregnes i kapitalgruppe 3, gitt at kriteriene i artikkel 77 er oppfylt,
- artikkel 78 avgrenser supplerende kapitalposter som kan medregnes i kapitalgruppe 3 til poster som ikke oppfyller samtlige kriterier fastsatt i artikkel 75.

Listene vist til over er ikke nødvendigvis uttømmende, selv om de må antas å dekke de fleste former av basiskapital og supplerende kapital som foretakene i praksis benytter for å kapitalisere virksomheten. Det bør derfor fremgå av forskriften hvilke av de overordnede vilkårene og egenskapene basiskapital og supplerende kapital i det vesentlige må oppfylle for å kvali-

fisere for henholdsvis kapitalgruppe 1, 2 eller 3 i samsvar med direktivet artikkel 94. Finanstilsynet har foreslått slike bestemmelser i forskriftsforslaget § 6 tredje til femte ledd.

Dersom en kapitalpost ikke er dekket av listene fastsatt i forordningen følger det av direktivet artikkel 95 tredje punktum at forsikringsforetaket skal vurdere og klassifisere kapitalposten på bakgrunn av kriteriene i artikkel 94. Kommisjonsforordningens lister vil være retningsgivende for klassifiseringen. Vurdering av kapitalposten og kategoriseringen av denne skal uansett godkjennes av Finanstilsynet, jf. artikkel 95 fjerde punktum, og kapitalposten kan ikke medregnes i den ansvarlige kapitalen før slik godkjenning er mottatt. Forskriftsforslaget § 6 sjette ledd dekker direktivets krav om myndighetsgodkjenning. I kommisjonsforordningen artikkel 79 er det gitt nærmere regler for tilsynsmyndighetens godkjenning av klassifiseringen.

Direktivet artikkel 96 kategoriserer særskilte kapitalposter. De aktuelle kapitalpostene er imidlertid også dekket av listene i kommisjonsforordningen, jf. artikkel 69 bokstav a) (iv) og artikkel 74 bokstav e), g) og h). Det anses følgelig ikke behov for ytterligere regulering.

4.4 Sammensetningen av den ansvarlige kapitalen

Direktivet artikkel 98 angir nærmere krav til sammensetningen av den ansvarlige kapitalen som kan dekke henholdsvis solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet. Slik kapital betegnes tellende ansvarlig kapital. I artikkel 98 nr. 1 er det gitt regler som begrenser medregning av kapitalposter i kapitalgruppe 2 og 3 i tellende ansvarlig kapital til dekning av solvenskapitalkravet. Tilsvarende er det i artikkel 98 nr. 2 gitt regler som begrenser medregning av kapitalposter i kapitalgruppe 2 i tellende ansvarlig kapital til dekning av minstekapitalkravet. Kommisjonsforordningen artikkel 82 presiserer de kvantitative begrensningene som følger av direktivet artikkel 98.

Forordningen artikkel 82 nr. 1 regulerer sammensetningen av kapitalen som kan dekke solvenskapitalkravet. Kapitalen kan bestå av kapitalposter fra alle tre kapitalgrupper. Kapitalposter fra kapitalgruppe 1 skal imidlertid utgjøre minst halvparten av tellende kapital til dekning av solvenskapitalkravet, mens kapitalposter fra kapitalgruppe 3 må dekke mindre enn 15 prosent av solvenskapitalkravet. Når det gjelder minstekapitalkravet følger det av artikkel 82 nr. 2 at kapitalen til dekning av dette kravet bare kan bestå av kapitalposter fra kapitalgruppe 1 og 2, hvorav kapitalposter fra kapitalgruppe 1 skal utgjøre minst 80 prosent av minstekapitalkravet. Det følger ikke eksplisitt av forordningen artikkel 82 nr. 2 at minstekapitalkravet bare kan dekkes av basiskapital. Dette følger imidlertid av direktivet artikkel 128 som gjennomføres ved finansforetaksloven § 14-11 første ledd.

Innenfor de minimumsgrensene som stilles til bidrag fra poster i kapitalgruppe 1 til dekning av hhv. solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet, gir artikkel 82 tredje ledd anvisning på at særskilt opplistede basiskapitalposter fra kapitalgruppe 1 (hybridkapital) må utgjøre mindre enn 20 prosent av den samlede kapitalen i denne gruppen.

Finanstilsynet peker på at direktivet artikkel 98 og forordningen artikkel 82 gir anvisning på noe ulikt beregningsgrunnlag. Det vises til at direktivet artikkel 98 nr. 1 a) og b) fastsetter henholdsvis gulv og tak for hvor stor andel kapitalpostene i kapitalgruppe 1 og 3 (og dermed implisitt bidraget fra kapitalposter under kapitalgruppe 2) må eller kan utgjøre *av tellende ansvarlig kapital totalt*, mens forordningen artikkel 82 nr. 1 fastsetter grenser for hvor mye

kapitalpostene i kapitalgruppe 2 og 3 kan utgjøre i prosent *av henholdsvis solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet*. Det er imidlertid lagt til grunn at forsikringsforetakene kan forholde seg til begrensningsreglene som følger av forordningen artikkel 82. Det kan i denne sammenheng nevnes at de kvantitative begrensningene som følger av forordningen artikkel 82 er strengere enn begrensningsreglene i direktivet artikkel 98 så lenge forsikringsforetaket tilfredsstiller kapitalkravene. Finanstilsynet anser etter dette at det ikke er behov for ytterligere begrensningsregler for sammensetningen av tellende ansvarlig kapital.

5 SOLVENSKAPITALKRAV

5.1 Innledning

Det følger av finansforetaksloven § 14-9 første ledd at forsikringsforetak til enhver tid skal ha ansvarlig kapital som minst er tilstrekkelig til å dekke et solvenskapitalkrav og et minstekapitalkrav. I dette kapittelet omtales reglene for beregning av solvenskapitalkravet. Regler om beregning av minstekapitalkravet behandles under kapittel 6.

Finansforetaksloven § 14-10 dekker hovedprinsippene for beregning av solvenskapitalkravet. Det er forutsatt at nærmere bestemmelser om beregning av solvenskapitalkrav etter standardmetoden og om godkjennelse av interne modeller og beregning av solvenskapitalkrav etter interne modeller fastsettes i forskrift, jf. lovens § 14-10 fjerde ledd.

Bestemmelser om solvenskapitalkravet følger av Solvens II-direktivet artikkel 100 flg. Kravene til beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden følger av artikkel 103 til 111, mens kravene som gjelder for beregning etter interne modeller følger av artikkel 112 til 127. Utfyllende bestemmelser er gitt i kommisjonsforordningen kapittel V og VI.

Solvens II-direktivet artikkel 100 og 101 gjennomføres i finansforetaksloven §§ 14-9 og 14-10. Artikkel 102 om beregningshyppighet og artiklene 103 til 110 som regulerer standardmetoden er i hovedsak ikke gjennomført i finansforetaksloven. Disse bestemmelsene må derfor gjennomføres i forskrift, med mindre de kan anses å være dekket av mer detaljerte bestemmelser i kommisjonsforordningen. Tilsvarende gjelder for bestemmelsene i artiklene 112 til 127 om beregning av solvenskapitalkravet ved hjelp av interne modeller.

5.2 Generelle beregningsregler

5.2.1 Innledning

Direktivet artikkel 101 som inneholder hovedprinsippene for beregning av solvenskapitalkravet, er gjennomført i finansforetaksloven § 14-10. Det følger av denne bestemmelsen at solvenskapitalkravet skal beregnes slik at all kvantifiserbar tapsrisiko knyttet til forsikringsforetakets samlede virksomhet tas i betraktning. Beregningen skal minst dekke forsikringsrisiko, markedsrisiko, kredittrisiko (motpartsrisiko) og operasjonell risiko. Sannsynligheten for at tapene over en periode på 12 måneder ikke overstiger det beregnede solvenskapitalkravet skal være 99,5 prosent. Prinsippet i artikkel 101 nr. 2 om at solvenskapitalkravet skal beregnes ut fra en forutsetning om fortsatt drift, er ikke kommet direkte til uttrykk i loven, men fremgår indirekte gjennom kravet til at beregningen skal omfatte ny forventet virksomhet for de kommende tolv måneder. Beregningen av solvenskapitalkravet skal ta hensyn til risikoreduserende tiltak og ordninger som er nærmere regulert i kommisjonsforordningen kapittel V artiklene 208 til 215.

5.2.2 Beregningshyppighet

Det følger av direktivet artikkel 102 nr. 1 at forsikringsforetak skal beregne solvenskapitalkravet minst en gang i året og rapportere resultatet til tilsynsmyndighetene. Dersom foretakets risikoprofil avviker vesentlig fra de forutsetningene som ligger til grunn for sist innrapporterte solvenskapitalkrav, skal foretaket uten opphold beregne solvenskapitalkravet på nytt og

rapportere dette til tilsynsmyndighetene. Finanstilsynet anser at minstekravet til beregningsfrekvens bør fremkomme klart av forskrift. Det samme gjelder plikten til å foreta ny beregning og det særskilte rapporteringskravet som da inntrer. For fullstendighetens skyld henviser bestemmelsen også til kravet om årlig rapportering av solvenskapitalkravet selv om dette også fremgår av rapporteringsbestemmelser i kommisjonsforordningen og av de skjematurene som foretakene skal benytte. Kravene foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 7.

Direktivet artikkel 102 nr. 2 presiserer at tilsynsmyndigheten kan kreve at foretaket foretar ny beregning dersom det foreligger indikasjoner på at foretakets risikoprofil er vesentlig endret siden siste innrapportering. Direktivbestemmelsen anses gjennomført ved at Finanstilsynet kan be om ny innrapportering med hjemmel i finanstilsynsloven § 4 nr. 3 eller kreve retting med hjemmel i finansforetaksloven § 14-13 annet ledd.

5.3 Solvenskapitalkravet beregnet etter standardmetoden

5.3.1 Innledning

I det følgende omtales reglene for beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden i direktivet artiklene 103 til 110.

Det følger av direktivet artikkel 103, jf. artikkel 104 nr. 1, at solvenskapitalkravet beregnet etter standardmetoden skal utgjøre summen av bidrag fra individuelle risikomoduler som minst omfatter skadeforsikringsrisiko, livsforsikringsrisiko, helseforsikringsrisiko, markedsrisiko og motpartsrisiko samt et bidrag fra operasjonell risiko. Summen skal justeres for den tapsabsorberende evnen til de forsikringstekniske avsetningene (herunder fremtidig overskuddstildeling) og utsatt skatt. Ifølge kommisjonsforordningen artikkel 87, jf. artikkel 203, utvides solvenskapitalkravet med bidrag fra en modul som dekker risikoen knyttet til immaterielle eiendeler. Hovedelementene som inngår i beregningen av solvenskapitalkravet etter standardmetoden, foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 8 første ledd bokstav a) til d).

Bidragene til det samlede solvenskapitalkravet fra risikomodulene som dekker skadeforsikringsrisiko, livsforsikringsrisiko, helseforsikringsrisiko, markedsrisiko og motpartsrisiko skal summeres ved hjelp av korrelasjonsmatrisen gitt i punkt 1 i vedlegg IV til Solvens II-direktivet. Finanstilsynet ser det som lite hensiktsmessig at korrelasjonsmatrisen tas med blant forskriftsbestemmelsene og foreslår derfor at formelverket inntas som vedlegg til forskriftene, jf. forskriftsforslaget § 8 annet ledd.

Det følger av direktivet artikkel 104 nr. 2 at forsikringsvirksomheten skal tilordnes den forsikringsrisikomodulen som best reflekterer de underliggende forsikringstekniske risikoene. En tilsvarende bestemmelse er gitt ved kommisjonsforordningen artikkel 113, og det foreslås derfor ingen egen forskriftsbestemmelse som dekker dette forholdet.

Direktivet artikkel 104 nr. 3 og nr. 4 krever at solvenskapitalkravet, både samlet og for bidraget fra hver risikomodul, skal ha et konfidensnivå ("Value at Risk") på 99,5 prosent samt at det skal tas hensyn til diversifiseringseffekter i utformingen av hver risikomodul. Etter Finanstilsynets vurdering må det kunne legges til grunn at det samlede formelverket for standardmetoden, herunder korrelasjonsmatrisene som fastsettes i kommisjonsforordningen, ivaretar disse kravene og det anses derfor ikke å være behov for at de fremgår av forskriftene.

Det er ikke åpnet for at det kan foretas foretaksspesifikke tilpasninger av utformingen og spesifikasjonen av risikomodulene i standardmetoden, jf. artikkel 104 nr. 5.

Artikkel 104 nr. 7 modifiserer ovennevnte når det gjelder beregningen av kapitalkravet for forsikringsrisiko. Bestemmelsen åpner for at enkelte parametere i standardmetoden kan erstattes med parametere som er spesifikke for forsikringsforetaket. Bruk av foretaksspesifikke parametere forutsetter tillatelse fra Finanstilsynet. Bestemmelsen er foreslått gjennomført i forskriftsforslaget § 8 tredje ledd. Foretaksspesifikke parametere skal kalibreres ved bruk av standardiserte metoder basert på foretakets egne (interne) data eller på data som er direkte relevante for foretakets virksomhet. En godkjenning forutsetter at de data som benyttes er fullstendige, nøyaktige og hensiktsmessige. Kommisjonsforordningen artiklene 218 til 220 samt anneks XVII, gir nærmere regler for hvilke parametere i standardmetoden som kan erstattes av foretaksspesifikke parametere, krav til datakvalitet og standardiserte metoder for estimering av parameterne.

5.3.2 Nærmere om risikomodulene

Bidraget fra de enkelte risikomodulene som inngår i beregningen av solvenskapitalkravet etter standardmetoden, skal beregnes ved å aggregere partielle kapitalkrav for et sett av undermoduler ved hjelp av korrelasjonsmatriser som er spesifisert i kommisjonsforordningen. Overordnede bestemmelser om hvilke undermoduler som inngår i de enkelte risikomoduler er nedfelt i direktivet artikkel 105:

- Bidraget fra skadeforsikringsrisikomodulen skal beregnes ved å aggregere kapitalkrav for undermoduler for premie- og avsetningsrisiko og katastroferisiko.
- Bidraget fra livsforsikringsrisikomodulen skal beregnes ved å aggregere kapitalkrav for undermodulene for dødelighetsrisiko, opplevelsesrisiko, uførhets- og sykdomsrisiko, kostnadsrisiko, justeringsrisiko, avgangsrisiko og katastroferisiko.
- Bidraget fra helseforsikringsrisikomodulen skal dekke kostnadsrisiko, premie- og avsetningsrisiko og risiko for epidemier.
- Bidraget fra markedsrisikomodulen skal beregnes ved å aggregere kapitalkrav for undermodulene for renterisiko, aksjerisiko, eiendomsrisiko, kredittmarginrisiko ("spread risk"), konsentrasjonsrisiko og valutarisiko.
- Bidraget fra motpartsrisikomodulen skal dekke potensielle tap som følge av mislighold av risikoreduserende kontrakter som gjenforsikringsavtaler, verdipapiriseringer og derivater, fordringer på forsikringsformidlere samt enhver annen kreditteksponering som ikke er dekket av undermodulen for kredittmarginrisiko (innenfor markedsrisikomodulen).

Hvilke undermoduler som skal inngå i de enkelte risikomoduler og hvordan disse skal beregnes, følger av utførlige regler i kommisjonsforordningen kapittel V. Spesielt blir det for helseforsikringsrisikomodulen etablert separate undermoduler for helseforsikringsforpliktelser der (forsikrings)risikoen og andre forsikringstekniske aspekter håndteres på samme måte som i hhv. livsforsikringsmodulen og skadeforsikringsmodulen og der bidraget til kapitalkravet beregnes på tilsvarende måte som i de to respektive modulene. I tillegg etableres en egen undermodul for katastroferisikoer relatert til helseforsikringsforpliktelser.

Finanstilsynet anser at de overordnede bestemmelsene i direktivet artikkel 105 om hvilke undermoduler som minst skal inngå i de enkelte risikomoduler og de generelle prinsippene som skal legges til grunn for kapitalkravsberegningene, dekkes fullt ut av kommisjonsforordningen. Ytterligere forskriftsregulering av de enkelte undermodulene er derfor ikke nødvendig.

Det detaljerte formelverket som skal benyttes ved beregningen av bidragene til det samlede kapitalkravet fra de enkelte risikomoduler og undermoduler, fremgår av følgende bestemmelser i kommisjonsforordningen:

- artiklene 114 til 135 som dekker risikomodulen for skadeforsikringsrisiko
- artiklene 136 til 143 som dekker risikomodulen for livsforsikringsrisiko
- artiklene 144 til 163 som dekker risikomodulen for helseforsikringsrisiko
- artiklene 164 til 188 som dekker risikomodulen for markedsrisiko
- artiklene 189 til 202 som dekker risikomodulen for motpartsrisiko.

5.3.3 Beregning av bidraget fra undermodulen for aksjerisiko – symmetrisk justeringsmekanisme

Det følger av direktivet artikkel 106 at undermodulen for aksjerisiko (som inngår i markedsrisikomodulen) skal omfatte en symmetrisk justering av det partielle kapitalkravet for denne risikoen. Formålet med justeringen er å tilpasse aksjeprissjokket til tilstanden i aksjemarkedet. Justeringen skal baseres på forholdet mellom det gjeldende nivået på en relevant aksjeindeks og et veid gjennomsnittsnivå for denne indeksen. Det veide gjennomsnittet skal beregnes over en passende tidsperiode som skal være den samme for alle forsikringsforetak. Den symmetriske justeringen skal ikke medføre at det anvendes et kapitalkrav for aksjerisiko som avviker fra standardkapitalkravet for aksjerisiko med mer enn 10 prosentpoeng.

Kommisjonsforordningen artikkel 172 nr. 1 henviser til direktivbestemmelsen og fastsetter nærmere kvalitative krav til aksjeindeksen som skal inngå i beregningen. Artikkel 172 nr. 2 til nr. 4 inneholder formelen og de nærmere prinsippene for beregningen av den symmetriske justeringen. Ettersom de detaljerte reglene for beregning av kapitalkrav for aksjerisiko inklusive den symmetriske justeringsmekanismen følger av kommisjonsforordningens artikkel 169 og 172, ser ikke Finanstilsynet behov for ytterligere forskriftsbestemmelser for gjennomføring av direktivet artikkel 106.

5.3.4 Bruk av durasjonsbasert undermodul for aksjerisiko

Direktivet artikkel 304, jf. kommisjonsforordningen artikkel 170, åpner for at tilsynsmyndighetene kan tillate at (visse typer) livsforsikringsforetak anvender en durasjonsbasert undermodul for aksjerisiko. Det forutsettes at undermodulen er kalibrert ved å benytte et VaR-mål over en tidsperiode som typisk tilsvarer perioden som foretaket sitter på sine aksjeinvesteringer. Slik tillatelse forutsetter blant annet at livforsikringsforetaket tilbyr skattefavorisert ytelsespensjon og at alle eiendeler og forpliktelser knyttet til denne virksomheten forvaltes og organiseres adskilt fra annen virksomhet og uten mulighet til overføring. Sistnevnte vilkår medfører at adgangen til å anvende en durasjonsbasert undermodul for aksjerisiko ikke er aktuell for norske livsforsikringsforetak på nåværende tidspunkt. Finanstilsynet foreslår å

gjennomføre artikkel 304 ved å fastsette at tilsynet kan tillate at livsforsikringsforetak anvender en durasjonsbasert undermodul for aksjerisiko. Ved utøvelse av forvaltningsskjønnet vil Finanstilsynet legge vilkårene i direktivet artikkel 304 til grunn. Det vises til forskriftsforslaget § 8 fjerde ledd.

5.3.5 Kapitalkrav for operasjonell risiko

Direktivet artikkel 107 regulerer kapitalkravet for operasjonell risiko som ikke allerede er dekket i de øvrige risikomodulene. De overordnede beregningsprinsippene i direktivet er operasjonalisert i kommisjonsforordningen artikkel 204. Dette gjelder blant annet prinsippet om at beregningen av kravet for operasjonell risiko for livsforsikringskontrakter der investeringsrisikoen bæres av forsikringstakerne, skal ta høyde for størrelsen på årlige påløpte kostnader knyttet til disse forsikringsforpliktelsene. For de øvrige forsikringsforpliktelsene skal beregningen av operasjonell risiko baseres på foretakets opptjente premier og forsikringstekniske avsetninger knyttet til disse forpliktelsene. For de sistnevnte forsikringsforpliktelsene skal kapitalkravet for operasjonell risiko ikke overstige 30 prosent av solvenskapitalkravet eksklusiv operasjonell risiko og justering for den tapsabsorberende evnen til forsikringstekniske avsetninger og utsatt skatt.

Etter Finanstilsynets vurdering gjennomføres direktivet artikkel 107 gjennom forskriftsforslaget § 8 første ledd bokstav c) og kommisjonsforordningen artikkel 204, jf. forskriftsforslaget § 53.

5.3.6 Justering for den tapsabsorberende evnen til de forsikringstekniske avsetningene og utsatt skatt

Justering for den tapsabsorberende evnen til forsikringstekniske avsetninger og utsatt skatt er nærmere regulert i direktivet artikkel 108. Justeringen skal gjenspeile den potensielle kompensasjonen for uventede tap ved en reduksjon i forsikringstekniske avsetninger eller i utsatt skatt eller en kombinasjon av begge.

For livsforsikringsforetak skal justeringen ta hensyn til den risikoreduserende effekten av den fremtidige overskuddstildelingen i henhold til forsikringsavtalene i den grad forsikringsforetaket kan påvise at en reduksjon i slike ytelser kan benyttes til å dekke uventede tap når de oppstår. Den risikoreduserende effekten av fremtidig overskuddstildeling skal ikke være høyere enn de forsikringstekniske avsetningene knyttet til denne tildelingen. Justeringen skal beregnes ved å sammenlikne verdien av den fremtidige overskuddstildelingen under ugunstige omstendigheter med den verdien av slike tildelinger som er lagt til grunn for beregningen av beste estimat.

Mer detaljerte bestemmelser om beregningen av den risikoreduserende effekten av fremtidige diskresjonære ytelser (den fremtidige overskuddstildelingen) og utsatt skatt er gitt ved kommisjonsforordningen kapittel V artikkel 205 til 207. Etter Finanstilsynets vurdering gjennomføres direktivet artikkel 108 gjennom forskriftsforslaget § 8 første ledd bokstav d) og henvisningen til disse bestemmelsene i forordningen.

5.4 Forenklinger i standardmetoden

Forsikringsforetaket kan benytte en forenklet beregning for en bestemt undermodul eller risikomodul når dette er forsvarlig ut fra arten, omfanget og kompleksiteten til risikoene foretaket står overfor og det ville vært uforholdsmessig å kreve at standardmetoden anvendes, jf. direktivet artikkel 109. Kommisjonsforordningen kapittel V artikkel 88 til 112 har nærmere regler om når forholdsmessighetsprinsippet kommer til anvendelse og hvordan bidraget til kapitalkravet fra enkelte av delmodulene i tilfelle kan beregnes.

Det er det enkelte forsikringsforetaket som skal avgjøre om kravet til forholdsmessighet er oppfylt. Foretaket skal i denne sammenheng vurdere arten, omfanget og kompleksiteten til risikoen som omfattes av en risikomodul eller undermodul og foreta en kvalitativ eller kvantitativ evaluering (beroende på hva som er hensiktsmessig) av ethvert avvik mellom forutsetningene som ligger til grunn for en forenklet beregning og den aktuelle risikomodulen, jf. kommisjonsforordningen artikkel 88. Bestemmelsen i kommisjonsforordningen er mer utfyllende når det gjelder innholdet i kravet til forholdsmessighet enn direktivet artikkel 109. Dette kan tilsi at det ikke er behov for å gjennomføre direktivbestemmelsen i forskrift. På den annen side antar Finanstilsynet at en tydeliggjøring av hovedvilkårene i en egen forskrifts-bestemmelse vil ha informasjonsverdi. Finanstilsynet legger til grunn at forsikringsforetakene vil benytte seg av adgangen til å bruke forenklede beregninger og foreslår derfor at adgangen og hovedvilkårene fastsettes i forskrift samtidig som det vises til at de nærmere vilkårene følger av kommisjonsforordningen, jf. henvisningen til gjennomføringsbestemmelsen i forskriftsforslaget § 53.

Forutsatt at ovennevnte vilkår er oppfylt, kan forsikringsforetaket benytte forenklede beregninger av kapitalkravet innenfor følgende områder innen livsforsikring og helseforsikring:

- dødelighetsrisiko, jf. artiklene 91 og 97,
- opplevelsesrisiko, jf. artiklene 92 og 98,
- uførhets- og sykdomsrisiko, jf. artiklene 93, 99 og 100,
- kostnadsrisiko, jf. artiklene 94 og 101,
- avgangsrisiko, jf. artiklene 95 og 102 og
- katastroferisiko, jf. artikkel 96.

På de samme vilkår kan forsikringsforetakene benytte forenklede beregninger av kapitalkravet knyttet til undermodulen for kredittmarginrisiko (artikkel 104) i forbindelse med beregning av kapitalkravet for markedsrisiko og forenklede beregninger for motpartsrisiko.

Videre kan forsikringsforetak anvende forenklede metoder for følgende aspekter av kapital-kravsberegningene:

- beregningen av den risikoreduserende effekten på forsikringsrisikoen av proporsjonale gjenforsikringsavtaler, jf. artikkel 108,
- enkelte delberegninger av beste estimat og risikoreduserende effekter i forbindelse med poolordninger, jf. artikkel 109 og

- enkelte nærmere spesifiserte beregninger relatert til motpartsrisikomodulen, jf. artiklene 110 til 112.

Et forsikringsforetak der virksomheten er begrenset til en konsernintern kundegruppe (egenforsikringsforetak), kan i tillegg benytte forenklede beregninger av kapitalkravet innenfor følgende områder:

- premie- og avsetningsrisiko for skadeforsikring, jf. artikkel 90,
- renterisiko, jf. artikkel 103,
- kredittmarginrisiko, jf. artikkel 105,
- konsentrasjonsrisiko, jf. artikkel 106 og
- den risikoreduserende effekten av gjenforsikringsavtaler og verdipapirisering, jf. artikkel 107.

Kravet til evaluering av forsikringsrisikoen som nevnt over (artikkel 88) er også her en forutsetning for å benytte forenklede beregninger. I tillegg må egenforsikringsforetakets forsikrings- eller gjenforsikringsforpliktelser kun være knyttet til fysiske eller juridiske personer som inngår i samme gruppe som forsikringsforetaket og forpliktelsene må ikke omfatte pliktige ansvarsforsikringer overfor tredjemann, jf. kommisjonsforordningen artikkel 89.

5.5 Interne modeller for beregning av solvenskapitalkravet

5.5.1 Innledning

Finansforetaksloven § 14-10 fjerde ledd åpner for at foretakene kan benytte interne modeller for å beregne solvenskapitalkravet. Bestemmelsen gjennomfører den delen av direktivet artikkel 100 som gjelder interne modeller. Loven forutsetter at de nærmere bestemmelser om godkjennelse av en intern modell for beregning av solvenskapitalkravet fastsettes i forskrift.

Bestemmelser om interne modeller for beregning av solvenskapitalkravet følger av Solvens II-direktivet artikkel 112 til 127. Utfyllende bestemmelser er gitt i Kommisjonsforordningen kapittel VI.

De detaljerte direktivbestemmelsene om interne modeller er ikke gjennomført i finansforetaksloven og må derfor fastsettes i forskrift i den utstrekning det materielle innholdet i direktivbestemmelsene ikke er dekket av kommisjonsforordningen.

5.5.2 Tillatelse til å benytte en intern modell

Det følger av direktivet artikkel 112 at forsikringsforetakene kan benytte interne modeller for å beregne hele eller deler av kapitalkravet for samtlige risikomoduler som inngår i standardmetoden eller for enkelte risikomoduler/undermoduler, herunder kapitalkravet for operasjonell risiko og justeringen for den tapsabsorberende evnen til de forsikringstekniske avsetningene. Beregningen kan omfatte den samlede virksomheten eller bare et eller flere hovedforretningsområder.

Bruk av en full eller en partiell intern modell for beregning av solvenskapitalkravet krever tillatelse fra tilsynsmyndighetene, jf. artikkel 112 nr. 1. Det er en rekke krav som må være oppfylt før tilsynsmyndighetene kan gi slik tillatelse. Det følger av artikkel 112 nr. 5 at tillatelse bare kan gis dersom foretakets systemer for å identifisere, måle, overvåke og styre risiko anses tilfredsstillende og foretaket dokumenterer at den interne modellen oppfyller kravene til bruk, utforming, kalibrering, resultatanalyse, etterprøving og dokumentasjon som følger av artikkel 120 til 125.

Kravet om at det må foreligge tillatelse fra Finanstilsynet for å beregne solvenskapitalkravet etter en intern modell, foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 10 første ledd. Idet anvendelsesområdet for en intern modell i utgangspunktet kan omfatte alle enkeltelementer som inngår i beregningen av solvenskapitalkravet etter standardmetoden, anses det som tilstrekkelig at forskriften kun fastsetter at *hele eller deler* av solvenskapitalkravet kan beregnes etter en intern modell.

Forskriftsforslaget § 10 annet ledd oppsummerer vilkårene som må være oppfylt for å få tillatelse til å bruke en intern modell. Henvisningen til forskriftsforslaget § 53 viser at ytterligere krav følger av kommisjonsforordningen.

Det følger av artikkel 112 nr. 4 at tilsynsmyndigheten skal avgjøre søknaden innen 6 måneder fra en fullstendig søknad er mottatt. Foretakets rett til å få søknaden avgjort innen slik frist foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 10 annet ledd annet punktum. Etter forvaltningsloven § 24 skal enkeltvedtak grunngis. Kravet til begrunnelse på avslag om bruk av en intern modell etter artikkel 112 nr. 6 følger således av gjeldende norsk rett.

Etter artikkel 112 nr. 7 kan foretak som har fått tillatelse til å bruke en intern modell pålegges å forelegge tilsynsmyndighetene et estimat på solvenskapitalkravet beregnet etter standardmetoden. Adgangen til å gi slikt pålegg er hjemlet i finanstilsynsloven § 4 nr. 3 og en særskilt forskriftshjemmel anses derfor ikke nødvendig.

Det følger av artikkel 117 at et foretak som har fått tillatelse til å bruke en intern modell ikke kan gå tilbake til å beregne kapitalkravet med standardmetoden annet enn i særskilte tilfeller og etter tillatelse fra tilsynsmyndighetene. Bestemmelsen foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 10 tredje ledd.

5.5.3 Tilleggskrav for bruk av en partiell intern modell

Det følger av direktivet artikkel 113 at tillatelse til bruk av en partiell intern modell bare kan gis hvis forsikringsforetaket kan begrunne hvorfor modellen bare omfatter deler av virksomheten eller enkelte risikotyper. Det skal godtgjøres at solvenskapitalkravet som følger av modellen reflekterer foretakets risikoprofil på en bedre måte enn standardmetoden og at det tilfredsstiller hovedprinsippene som ligger til grunn for beregning av solvenskapitalkravet og som fremgår av finansforetaksloven § 14-10. Videre skal den interne modellen være utformet slik at den fullt ut kan integreres i standardmetoden. Bestemmelsen er gjennomført i forskriftsforslaget § 11 første ledd.

Dersom modellen bare dekker enkelte undermoduler i en risikomodul eller bare dekker noen av foretakets forretningsområder innenfor en risikomodul, kan tilsynsmyndighetene kreve at

foretaket utarbeider en plan for å utvide modellens omfang. Planen skal sikre at modellen dekker en overveiende del av forsikringsvirksomheten med hensyn til den aktuelle risikomodulen. Bestemmelsen er gjennomført i forskriftsforslaget § 11 annet ledd.

5.5.4 Krav til styrets involvering

Det følger av direktivet artikkel 116 at styret i et forsikringsforetak skal godkjenne søknad om bruk av en intern modell og søknader om eventuelle senere endringer i modellen. Styret er videre ansvarlig for at det etableres systemer som sikrer at den interne modellen til enhver tid fungerer i samsvar med formålet. Artikkel 120 siste punktum presiserer at styret er ansvarlig for å sikre at utformingen og bruken av den interne modellen er hensiktsmessig og at modellen til enhver tid reflekterer foretakets risikoprofil. Bestemmelsene gjennomføres i forskriftsforslaget § 12.

Finanstilsynet legger til grunn at internrevisjonen minst årlig vurderer om modellen og bruken av den er i samsvar med kravene og utarbeider en rapport som behandles i styret. Styrebehandlet internrevisjonsrapport må inngå i søknadsdokumentasjonen.

5.5.5 Endringer i en intern modell

Det følger av direktivet artikkel 115 at forsikringsforetaket skal utarbeide retningslinjer for endring av foretakets interne modell. Retningslinjene skal godkjennes av tilsynsmyndighetene. Retningslinjene skal inneholde en spesifikasjon av hva som skal anses som mindre og hva som skal anses som større endringer av den interne modellen. Større endringer i modellen samt endringer av retningslinjene krever forhåndsgodkjennelse av tilsynsmyndigheten. Mindre endringer krever ikke slik forhåndsgodkjenning. Bestemmelsen er gjennomført i forskriftsforslaget § 13.

Kommisjonsforordningen artikkel 225 har nærmere regler som fastsetter krav til styrets generelle forståelse av modellen, herunder at styret skal ha kunnskap om modellens oppbygging og om hvordan den er tilpasset virksomheten og integrert i risikostyringen, hvordan den interne modellen brukes, hva den dekker og hvilke begrensninger den har. Det fremgår videre at ledere skal ha detaljert kunnskap om modellen innenfor sine respektive ansvarsområder.

5.5.6 Manglende oppfyllelse av krav til en intern modell

Hvis forsikringsforetakets interne modell ikke lenger oppfyller kravene til bruk, utforming, kalibrering, resultatanalyse, etterprøving og dokumentasjon i direktivet artikkel 120 til 125, må foretaket presentere en plan for tilsynsmyndighetene for hvordan kravene skal oppfylles i løpet av en rimelig tidsperiode eller bevise at manglene er ubetydelige, jf. artikkel 118. Hvis foretaket ikke gjennomfører planen, kan tilsynsmyndighetene kreve at foretaket bruker standardmetoden for beregning av kapitalkravet. Bestemmelsen gjennomføres i forskriftsforslaget § 14.

5.5.7 Pålegg om bruk av intern modell

Direktivet artikkel 119 åpner for at tilsynsmyndighetene kan pålegge et forsikringsforetak å bruke en intern modell for å beregne hele eller deler av kapitalkravet dersom foretakets risikoprofil i betydelig grad avviker fra forutsetningene i standardmetoden. Bestemmelsen er gjennomført i finansforetaksloven § 14-13 annet ledd bokstav c). Etter artikkel 37 kan

tilsynsmyndighetene fastsette et kapitalkravstillegg frem til en intern modell er utviklet, jf. finansforetaksloven § 14-13 tredje ledd bokstav a).

5.5.8 Bruk av en intern modell (anvendelseskrav)

Det følger av direktivet artikkel 120 at forsikringsforetaket skal påvise at den interne modellen anvendes i stor utstrekning i foretakets interne styring og at den utgjør en sentral del av risikostyringssystemet og beslutningsprosessene. Modellen må benyttes i foretakets prosesser for vurdering og allokering av kapital og i foretakets egenvurdering av risiko og solvens (ORSA). Foretaket må dokumentere at det vektlegger modellresultatene, og at modellen benyttes utover beregning av solvenskapitalkravet som rapporteres til tilsynsmyndighetene. Beregningsfrekvensen skal tilpasses bruken av modellen.

Kommisjonsforordningen kapittel VI avsnitt 2 har nærmere regler om bruk av modellen:

- Etter artikkel 223 skal foretaket kunne forklare modellens bruksområder og hvordan foretaket sikrer konsistens mellom analyseresultatene for de ulike formål. Dersom modellen ikke skal benyttes i en sentral del av virksomhetsstyringen skal foretaket kunne begrunne dette.
- Artikkel 224 regulerer hvordan modellen skal være tilpasset virksomheten i foretaket.
- Artikkel 226 presiserer det overordnede kravet til at modellen skal utgjøre en sentral del av foretakets system for risikostyring og internkontroll.
- Artikkel 227 har nærmere regler om beregningsfrekvens og regler om når det kan foretas forenklede beregninger av solvenskapitalkravet til bruk for intern styring.

Kravet om at den interne modellen skal utgjøre en sentral del av foretakets system for risikostyring og internkontroll fremgår implisitt gjennom at bestemmelsene i kommisjonsforordningen utfyller og presiserer kravet til bruk av modellen. Finanstilsynet har derfor vurdert om bestemmelsene i kommisjonsforordningen kan anses å dekke direktivets krav til bruk av en intern modell. All den tid kravet til bruk av modellen er en forutsetning for å få tillatelse til å beregne solvenskapitalkravet etter interne modeller, anser Finanstilsynet at kravet til bruk bør fremgå av en eksplisitt forskriftsbestemmelse, jf. forskriftsforslaget § 15.

5.5.9 Utformingen av en intern modell

Direktivet artikkel 121 stiller en rekke krav til utformingen av modellen. Artikkel 121 nr. 2 krever at modellen skal baseres på hensiktsmessige forsikringstekniske (aktuarielle) og statistiske metoder, pålitelig informasjon og realistiske forutsetninger. Forsikringsforetaket skal kunne begrunne forutsetningene som modellen bygger på.

Det følger av artikkel 121 nr. 3 at dataene som benyttes skal være nøyaktige, fullstendige og dekkende, og at datasettene må oppdateres minst en gang årlig. Modellen skal dekke alle risikoer som foretaket er eksponert for og ha evne til å rangere risiko på en måte som sikrer at modellen kan benyttes i foretakets system for risikostyring og internkontroll, jf. artikkel 121 nr. 4.

Etter artikkel 121 nr. 5 kan foretaket i sin interne modell ta hensyn til diversifiseringseffekter dersom tilsynsmyndighetene vurderer systemet for å måle diversifiseringseffektene som

tilstrekkelig. Foretakene kan også ta hensyn til risikoreduserende tiltak i den interne modellen så lenge kredittrisikoen og andre risikoer knyttet til dette er ivaretatt, jf. artikkel 121 nr. 6.

Artikkel 121 nr. 7 krever videre at den interne modellen må reflektere eventuelle finansielle garantier og avtalefestede opsjoner, herunder effekten av endringer (finansielle og ikke-finansielle) som kan påvirke utøvelsen av de avtalefestede opsjonene.

Artikkel 121 nr. 8 åpner for at foretakene i den interne modellen kan ta hensyn til handlingsregler ("management actions") som kan forventes å bli gjennomført i spesielle situasjoner. Dersom foretaket tar hensyn til slike handlingsregler, må det i modellen også tas hensyn til tiden det vil ta for å gjennomføre tilpasningene.

Kommisjonsforordningen kapittel VI har nærmere krav til utforming av modellen:

- Artikkel 222 inneholder en generell bestemmelse om at endringer eller feil i modellresultater eller benyttede data skal anses som materielle dersom de kan påvirke vurderingene til brukerne av modellen.
- Artikkel 228 inneholder en generell bestemmelse om at modellen skal hensynta sannsynlige endringer i foretakets ansvarlige kapital.
- Artikkel 229 inneholder krav for når beregningsmetodene kan anses som hensiktsmessige.
- Artikkel 230 inneholder krav for når forutsetningene kan anses som realistiske og opplysningene som troverdige.
- Artikkel 231 inneholder minstekrav til nøyaktige, fullstendige og hensiktsmessige data
- Artikkel 232 presiserer kravene til modellens evne til å rangere risiko.
- Artikkel 233 fastsetter at foretaket minst halvårlig skal vurdere hvorvidt modellen dekker alle materielle kvantifiserbare risikoer og minstekrav til slik vurdering.
- Artikkel 234 fastsetter krav til modellens evne til å måle diversifiseringseffekter.
- Artikkel 235 fastsetter når risikoreduserende teknikker ikke kan anses å gjenspeile risiko på en hensiktsmessig måte.
- Artikkel 236 har nærmere regler for når sannsynlige fremtidige ledelseshandlinger kan omfattes av modellen. Det understrekes blant annet at foretaket må demonstrere gjennom klare retningslinjer og tidligere praksis at handlingsreglene kan forventes å bli gjennomført.
- Artikkel 237 presiserer at eksterne modeller og data er underlagt tilsvarende strenge krav til utforming.
- Artikkel 239 inneholder regler om hvordan beregninger fra en partiell intern modell skal kombineres med beregninger etter standardmetoden for å fastsette det samlede solvenskapitalkravet.

Bestemmelsene i Kommisjonsforordningen presiserer kravene til utforming av modellen, men fastsetter ikke de enkelte kravene eksplisitt. Finanstilsynet foreslår derfor at de overordnede kvalitative kravene som følger av direktivet artikkel 121 fastsettes i forskrift. Det vises til forskriftsforslaget § 16.

5.5.10 Kalibrering av en intern modell

Direktivet artikkel 122 krever at modellen er kalibrert slik at den gir samme grad av sikkerhet som standardmetoden (99,5 pst. konfidensnivå over ett års horisont). Så lenge solvenskapitalkravet beregnes på en måte som gir forsikringstakerne ovennevnte grad av sikkerhet, åpnes det for at foretaket kan benytte en annen tidshorisont eller et annet risikomål ved utarbeidingen av den interne modellen. Forsikringsforetaket skal primært kunne utlede solvenskapitalkravet direkte fra den interne modellen. Dersom dette ikke er mulig kan tilsynsmyndigheten tillate bruk av tilnærmede verdier (approksimasjoner) for å beregne solvenskapitalkravet. Tillatelse forutsetter at foretaket kan godtgjøre at beregningen gir forsikringstakerne en tilsvarende beskyttelse som 99,5 pst. konfidensnivå over ett års horisont. Tilsynsmyndigheten kan kreve at foretaket anvender den interne modellen på relevante referanseporteføljer og bruker forutsetninger basert på eksterne data for å verifisere kalibreringen av den interne modellen og kontrollere at dens spesifikasjoner er i tråd med gjeldende markedspraksis.

Kommisjonsforordningen artikkel 238 har nærmere regler om hvordan foretaket skal godtgjøre at den interne modellen gir forsikringstakerne samme grad av vern som beregning etter standardmetoden.

Kravet om at solvenskapitalkravet skal beregnes med 99,5 pst. konfidensnivå over ett års horisont følger av finansforetaksloven § 14-10 annet ledd. Bestemmelsen gjelder generelt og er uavhengig av om foretaket anvender standardmetoden eller en intern modell. Adgangen til å benytte en annen tidshorisont eller et annet risikomål ved bruk av en intern modell, representerer en modifikasjon og bør fremgå eksplisitt av forskrift, jf. forskriftsforslaget § 17 første ledd.

Finanstilsynet anser videre at vilkårene for bruk av tilnærmede verdier (approksimasjoner) bør fremgå av forskrift, jf. forskriftsforslaget § 17 annet ledd.

Hensynet til et oversiktlig og forutsigelig regelverk tilsier at Finanstilsynets adgang til å kreve at foretaket anvender den interne modellen på relevante referanseporteføljer og bruker forutsetninger basert på eksterne data for å verifisere kalibreringen fremgår av forskrift. Det vises til forskriftsforslaget § 17 tredje ledd.

Forskriftsforslaget § 17 fjerde ledd gjennomfører artikkel 77d sjette ledd som fastsetter at beregningen av solvenskapitalkravet ikke skal dekke risikoen for tap som følge av endringer i volatilitetsjusteringen, jf. omtale i punkt 3.10.3.

5.5.11 Resultatanalyse

Artikkel 123 krever at det foretas en resultatanalyse for hvert hovedforretningsområde slik at det kan godtgjøres hvordan den interne modellen forklarer kildene og årsakene til gevinst og tap. Resultatanalysen skal finne sted minst årlig. Kommisjonsforordningen artikkel 240 har nærmere regler for hva analysen skal omfatte. Krav til resultatanalyse følger av forskriftsforslaget § 18.

5.5.12 Etterprøving (validering) av en intern modell

Etter artikkel 124 skal foretaket regelmessig validere modellen. Gjennom valideringen skal det vurderes om modellen dekker de formål den skal ivareta blant annet gjennom å sammenlikne resultatene fra modellen mot foretakets egne erfaringer. Det skal foretas en regelmessig evaluering av om utformingen av modellen til enhver tid er hensiktsmessig og om dataene som benyttes er nøyaktige, fullstendige og hensiktsmessige. Kommisjonsforordningen kapittel VI avsnitt 7 artiklene 241 og 242 har nærmere regler om prosessen og metoder for validering.

Kravet til validering er gjennomført i forskriftsforslaget § 19.

5.5.13 Dokumentasjon av en intern modell

Godkjenning av en intern modell forutsetter videre at utformingen og de operasjonelle sidene av modellen er tilstrekkelig dokumentert, jf. direktivet artikkel 125. Dokumentasjonskravet omfatter også det teoretiske grunnlaget og forutsetningene for modellen, svakhetene ved modellen samt eventuelle endringer i modellen. Kravet til dokumentasjon dekkes av kommisjonsforordningen artikkel 243 til 246, som blant annet slår fast at en informert tredjepart skal kunne forstå modellen og vurdere om den oppfyller kravene.

I direktivet artikkel 126 presiseres det at selv om foretaket bruker en modell eller et datagrunnlag utarbeidet av tredjepart skal kravene i artikkel 120 til 125 oppfylles. Finanstilsynet anser at slik presisering ikke er nødvendig etter norsk rett. Det vises for øvrig til at kommisjonsforordningen artikkel 247 oppstiller tilleggskrav for bruk av metoder og data fra eksterne kilder.

6 MINSTEKAPITALKRAV

6.1 Innledning

Minstekapitalkravet er ett av de to kapitalkravene forsikringsforetakene til enhver tid skal oppfylle, jf. finansforetaksloven § 14-9 første ledd.

Finansforetaksloven § 14-11 dekker hovedelementene i beregningen av minstekapitalkravet slik dette er fastsatt i direktivet artikkel 129. Det følger av § 14-11 første ledd at minstekapitalkravet skal dekke risikoen for tap av foretakets basiskapital. Bestemmelsen gjennomfører direktivet artikkel 128. I loven er det videre lagt opp til at departementet kan gi forskrift om beregning av minstekapitalkravet, jf. § 14-11 femte ledd.

Bestemmelser om beregning av minstekapitalkravet følger av direktivet artikkel 129. Direktivet artikkel 130 gir Kommisjonen hjemmel til å fastsette utfyllende bestemmelser om beregning av kravet, mens artikkel 131 inneholder en overgangsregel for oppfyllelse av minstekapitalkravet det første året direktivet er i kraft. Utfyllende bestemmelser om beregningen er gitt i kommisjonsforordningen kapittel VII, artiklene 248 til 253.

En gjennomgang av § 14-11 sett i sammenheng med forarbeidene viser at loven gjennomfører bestemmelsene gitt ved direktivets artikkel 129 nr. 1 bokstav c) og d) samt nr. 3. Når det gjelder gjennomføringen av artikkel 129 nr. 1 bokstav d), endret ved Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 32, vises det også til loven § 3-4 tredje og femte ledd, der femte ledd gjennomfører direktivet artikkel 300 hva angår minstekapitalkravsberegningene.

De øvrige direktivbestemmelser om beregning av minstekapitalkravet må fastsettes i forskrift med mindre de kan anses å være dekket av bestemmelser gitt ved kommisjonsforordningen kapittel VII.

6.2 Prinsipper og metoder for beregning av kravet

I direktivet artikkel 129 første ledd bokstav a) til d) er det fastsatt prinsipper for beregningen av minstekapitalkravet.

Artikkel 129 første ledd bokstav a) stiller krav om at minstekapitalkravet skal beregnes på en klar og enkel måte som sikrer at beregningen kan revideres.

Artikkel 129 første ledd bokstav b) fastsetter at minstekapitalkravet skal tilsvare størrelsen på den tellende basiskapitalen som er nødvendig for å sikre at forsikringstakere og begunstigede ikke eksponeres for et uakseptabelt risikonivå dersom forsikringsforetaket tillates å fortsette sin virksomhet. Prinsippet anses dekket av loven § 14-11 annet ledd gjennom kravet til konfidensnivå på 85 prosent og at beregningen skal omfatte ny forventet virksomhet for de kommende tolv måneder.

Prinsippene i artikkel 129 nr. 1 bokstav c) sett i sammenheng med nr. 2 innebærer at minstekapitalkravet skal beregnes ved å bruke en lineær funksjon av forsikringstekniske avsetninger, forfalte premier, udekket risiko (i livsforsikring), utsatt skatt og administrative kostnader, som skal kalibreres til "value-at-risk" med et konfidensnivå på 85 prosent over ett år. Det vil si at

det for denne beregningen forutsettes at tapet (som vist til i loven § 14-11 første ledd) med 85 prosent sannsynlighet ikke vil overstige det beregnede minstekapitalkravet.

Kravet til kalibrering følger som nevnt direkte av finansforetaksloven § 14-11 annet ledd første punktum. Bruk av en lineær funksjon i beregningen av minstekapitalkravet, hvilke komponenter som skal inngå i den lineære funksjonen samt kravet til at variablene som benyttes skal fastsettes etter fradrag for gjenforsikringsandelen, jf. direktivet artikkel 129 nr. 2, fremgår derimot ikke av loven. Kommisjonsforordningen fastsetter imidlertid at minstekapitalkravet skal beregnes som summen av en lineær funksjon for skadeforsikringsvirksomheten og en lineær funksjon for livsforsikringsvirksomheten, jf. forordningen artikkel 249. Den lineære funksjonen for skadeforsikring fremgår av artikkel 250, og skal dekke bransjene oppgitt i vedlegg XIX til forordningen, mens den lineære funksjonen for livsforsikring fremgår av artikkel 251.

Finanstilsynet anser at kommisjonsforordningen i all hovedsak dekker direktivets krav om bruk av en lineær funksjon ved beregningen av minstekapitalkravet, men at kommisjonsforordningen ikke er tilstrekkelig dekkende med hensyn til hvilke komponenter som kan inngå i de lineære funksjonene. Finanstilsynet foreslår derfor at det fastsettes i forskrift at minstekapitalkravet skal beregnes ved å bruke en funksjon av en eller flere av variablene forsikringstekniske avsetninger, forfalte premier, udekket risiko, utsatt skatt og administrative kostnader. Det vises til forskriftsforslaget § 21.

Det beregnede minstekapitalkravet etter den lineære metoden kan ikke være lavere enn 25 prosent eller høyere enn 45 prosent av solvenskapitalkravet beregnet etter standardmetoden eller en intern modell, inklusive kapitalkravstillegg pålagt etter direktivet artikkel 37, jf. direktivet artikkel 129 nr. 3 første punktum. Bestemmelsen er gjennomført i finansforetaksloven § 14-11 annet ledd annet punktum, og er dessuten presisert i kommisjonsforordningen artikkel 248 nr. 2.

Uavhengig av grensene som gjelder for det beregnede minstekapitalkravet skal et forsikringsforetak til enhver tid uansett oppfylle et absolutt minstekrav til kapital tilsvarende startkapitalkravet for foretaket. Det absolutte minstekravet følger av direktivet artikkel 129 første ledd bokstav d), endret ved Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 32, og er gjennomført i finansforetaksloven § 14-11 tredje ledd, jf. loven § 3-4 tredje ledd. Bestemmelsen er presisert i kommisjonsforordningen artikkel 248 nr. 1.

6.3 Forsikringsforetak med tillatelse til å tilby både livsforsikring og skadeforsikring

Direktivet artikkel 74 nr. 2 fastsetter at forsikringsforetak som har tillatelse til å tilby både livsforsikring og skadeforsikring, skal beregne et hypotetisk minstekapitalkrav for henholdsvis livsforsikringsvirksomheten og skadeforsikringsvirksomheten, dvs. som om foretaket var et rent livsforsikringsforetak eller skadeforsikringsforetak. Beregningen av hypotetiske minstekapitalkrav skal gjennomføres av både sammensatte foretak (omtalt som "old composites") som nevnt i direktivet artikkel 73 nr. 5 og forsikringsforetak som nevnt i direktivet artikkel 73 nr. 2 (omtalt som "new composites"). Ingen norske forsikringsforetak omfattes av direktivet artikkel 73 nr. 5, men enkelte foretak omfattes av artikkel 73 nr. 2.

Kommisjonsforordningen artikkel 252 gir nærmere regler for beregningen av hypotetiske minstekapitalkrav for hhv. skadeforsikringsvirksomhet og livsforsikringsvirksomhet. Disse beregningene vil være mer omfattende enn minstekapitalberegningene for hhv. rene skadeforsikringsforetak og rene livsforsikringsforetak.

Artikkel 252 vil få anvendelse på livsforsikringsforetak med tillatelse til å tilby produkter i skadeforsikringsklassene 1 og 2 (i hovedsak ulykkesforsikringer, yrkesskadeforsikringer og trygghetsforsikringer), jf. finansforetaksloven § 2-13 første ledd og direktivet vedlegg I. Tilsvarende gjelder i utgangspunktet også for skadeforsikringsforetak med tillatelse til å tegne ettårige livsforsikringer uten spareelement, jf. finansforetaksloven § 2-14 annet ledd.

Finanstilsynet har tidligere lagt til grunn[4] at beregningen av et hypotetisk minstekapitalkrav for skadeforsikringsforetak som tilbyr ettårige livsforsikringer uten spareelement (ettårige risikoprodukter) ikke tjener noe formål, og at det dermed heller ikke har noen hensikt å pålegge disse selskapene å foreta slike beregninger. Det vises til at bakgrunnen for å kreve beregninger av hypotetiske minstekapitalkrav synes å være den samme som hovedformålet med separasjonsprinsippet, nemlig å holde livsforsikringsprodukter med spareelement atskilt fra de øvrige forsikringsprodukter. Livsforsikringsproduktene som tilbys av norske skadeforsikringsforetak, omfatter kun ettårige risikoprodukter samt forsikringer knyttet til uførerisiko med årlig innskuddsfritak/premiefritak i en periode på inntil fem år.

Livsforsikringsforetak med tillatelse til å tilby personforsikringer som anses som skadeforsikringer, vil derimot måtte beregne et hypotetisk minstekapitalkrav i samsvar med bestemmelsene i artikkel 252. Finanstilsynet foreslår å fastsette dette i forskrift, jf. forskriftsforslaget § 22.

Kommisjonsforordningen artikkel 253 fastsetter hvilket absolutt minstekapitalkrav som skal gjelde for forsikringsforetak med tillatelse til å drive både livsforsikring og skadeforsikring i samsvar med direktivet artikkel 73 nr. 2 bokstav a) og b). Dette kravet skal tilsvare summen av beløpene som er fastsatt for henholdsvis skadeforsikringsforetak og livsforsikringsforetak i direktivet artikkel 129 første ledd, bokstav a) og b), jf. de justerte beløp fastsatt i Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 32.[5] Beløpene er inntatt i finansforetaksloven § 3-4 tredje ledd om minstekrav til startkapital for forsikringsforetak.

6.4 Beregningshyppighet og rapportering

Det følger av direktivet artikkel 129 nr. 4 at forsikringsforetaket skal beregne minstekapitalkravet minst én gang hvert kvartal og rapportere resultatet av beregningen til tilsynsmyndigheten. Bestemmelsen er presisert gjennom en tilføyelse gitt ved Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 32) bokstav c), hvor det fremgår at ved beregningen av de øvre og nedre grenser som

[4] Se Finanstilsynets brev til Finansdepartementet av 19. juni 2014 om problemstillinger knyttet til gjennomføringen av Solvens II, kapittel 5 Livsforsikringsprodukter i skadeforsikringsselskaper, pkt. 5.3.3. Brevet er publisert på Finanstilsynets nettsted:
http://www.finanstilsynet.no/no/Artikkelarkiv/Aktuelt/2014/2_kvartal/Problemstillinger-knyttet-til-gjennomforingen-av-Solvens-II/

[5] Hvis de forfalte bruttopremier for skadeforsikringsvirksomheten utgjør mindre enn 10 prosent av de samlede forfalte bruttopremier, settes det absolutte minstekravet lik minstekravet for livsforsikringsvirksomheten. Tilsvarende gjelder hvis de forfalte bruttopremier for livsforsikringsvirksomheten utgjør mindre enn 10 prosent av de samlede forfalte bruttopremier.

gjelder for størrelsen på minstekapitalkravet (gitt som en prosentandel av solvenskapitalkravet), er foretaket ikke forpliktet til å beregne solvenskapitalkravet hvert kvartal.

Dersom et foretaks minstekapitalkrav må fastsettes med utgangspunkt i bestemmelsen om at minstekapitalkravet ikke skal være lavere enn 25 prosent eller høyere enn 45 prosent av det beregnede solvenskapitalkravet, eller fastsettes i samsvar med det absolutte gulvet for minstekapitalkravet, skal foretaket gi tilsynsmyndigheten informasjon som gjør det mulig å forstå årsaken til dette. Finanstilsynet antar at behovet for slik informasjon kan anses dekket gjennom kravene til offentliggjøring av informasjon og rapportering til tilsynsmyndigheten, herunder rapporteringsskjemaene som omfatter hovedelementene i beregningen av minstekapitalkravet og solvenskapitalkravet, sammenholdt med at foretaket i egenvurderingen av risiko og solvens skal vurdere om beregningen av solvenskapitalkravet reflekterer foretakets risikoprofil.

Kravene til beregningshyppighet foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 21 annet ledd.

7 KRAV TIL KAPITALFORVALTNINGEN

7.1 Innledning

Det følger av finansforetaksloven § 13-10 at finansforetak skal forvalte sine eiendeler på en forsvarlig måte i samsvar med foretakets formål. Hovedelementene i forsvarlighetskravet, herunder kravet til forsvarlig likviditet, sikkerhet, risikospredning og inntjening, er inntatt i lovbestemmelsen.

Lovens § 13-10 annet ledd fastsetter at foretaket skal ha retningslinjer for kapitalforvaltningen samt rammer og fullmakter på kapitalforvaltningsområdet. Bestemmelsen utfyller det generelle kravet til forsvarlig virksomhet i lovens § 13-5.

Krav til kapitalforvaltningen følger av Solvens II-direktivet artikkel 132 til 135. Utfyllende regler er gitt i kommisjonsforordningen kapittel VIII.

Finansforetaksloven § 13-10 første ledd anses å gjennomføre kravet til forsvarlig kapitalforvaltning i direktivet artikkel 132 nr. 1 og innholdet i forsvarlighetskravet etter direktivet artikkel 132 nr. 2.

I det følgende foretas en gjennomgang av øvrige direktivkrav.

7.2 Presiseringer av kravet til forsvarlig kapitalforvaltning

Direktivet artikkel 132 nr. 4 fastsetter følgende krav til kapitalforvaltningen:

- Derivater kan bare anvendes i den utstrekning de bidrar til å redusere risikoen i foretakets eiendeler eller til å effektivisere forvaltningen av disse.
- Unoterte eiendeler skal holdes på et forsvarlig nivå.
- Eiendelene skal være investert slik at foretaket unngår uforsvarlig høyt risikonivå i porteføljen og betydelig risikokonsentrasjon mot én eiendel, mot én enkelt utsteder, én debitor eller én gruppe/ett konsern eller mot ett geografisk område samt overdreven opphoping av risiko i den samlede porteføljen.

Det kan argumenteres for at kravet til at derivater bare kan anvendes i den utstrekning de bidrar til å redusere risikoen i foretakets eiendeler eller for å effektivisere forvaltningen, er gjennomført gjennom kravet til forsvarlig kapitalforvaltning. Finanstilsynet anser imidlertid at hensynet til effektiv håndheving av direktivet taler for at kravet fremgår eksplisitt av forskriften. Det vises til forskriftsforslaget § 23.

Finanstilsynet anser at de øvrige kravene i artikkel 132 nr. 4 er dekket av lovens krav til forsvarlig kapitalforvaltning samt kravet til forsvarlig likviditet og kravet til risikospredning. Kravene anses også å være dekket av lovens § 13-7 første ledd som fastsetter at foretaket skal sørge for at det til enhver tid har tilstrekkelige eiendeler til at det kan dekke sine forpliktelser ved forfall og lovens § 13-12 som krever at samlet engasjement mot en enkelt motpart til enhver tid skal være forsvarlig.

Artiklene 133 og 134 som er rettet mot EU/EØS-statene, presiserer at det ikke skal stilles nasjonale krav i form av bestemte investeringskategorier og plasseringsbegrensningsregler. Bestemmelsene gjennomføres ved at kapitalforvaltningsforskriftene kapittel 3 oppheves for forsikringsforetak.

Kommisjonsforordningen artiklene 254 til 257 har nærmere regler om investeringer i verdipapiriserte lån, herunder krav til opprinnelig utlåner og særlige krav til forsikringsforetakets forhåndsundersøkelser.

7.3 Opphevelse av forskrifter på kapitalforvaltningsområdet

Finanstilsynet legger til grunn at kvalitative krav til risikostyring på kapitalforvaltningsområdet anses gjennomført gjennom de generelle kravene til systemet for styring og kontroll som kommer til uttrykk i lovens §§ 13-5 og 13-6 med forskrifter samt lovens § 13-10 annet ledd. Finanstilsynet anser at ovennevnte bestemmelser gjør de kvalitative kravene i kapitalforvaltningsforskriftene kapittel 2 overflødige og forskriftsbestemmelsene foreslås derfor opphevet for å unngå dobbeltregulering. Tilsvarende gjelder for likviditetsforskriften.

8 SYSTEMET FOR RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

8.1 Generelle krav

8.1.1 Organisering

Det følger av finansforetaksloven § 13-5 første ledd at et finansforetak skal organiseres og drives på forsvarlig måte og ha en klar organisasjonsstruktur og ansvarsfordeling samt klare og hensiktsmessige styrings- og kontrollordninger. Bestemmelsen gjennomfører Solvens II-direktivet artikkel 41 nr. 1 som krever at forsikringsforetak skal ha et hensiktsmessig system for styring og kontroll som sikrer forsvarlig styring av virksomheten og at foretaket skal ha en hensiktsmessig organisering med klar ansvarsfordeling og sikre god informasjonsflyt i virksomheten.

Finansforetaksloven § 13-5 tredje ledd bestemmer at styrings- og kontrollordninger samt retningslinjer og rutiner skal være tilpasset risikoen og omfanget av virksomheten og gjennomfører prinsippet om forholdsmessighet i direktivet artikkel 41 nr. 2.

Systemet for styring og kontroll skal være gjenstand for regelmessig evaluering, jf. direktivet artikkel 41 nr. 1 siste punktum. Dette kravet følger også av kommisjonsforordningen artikkel 258 nr. 6 og gjennomføres i norsk rett ved henvisningen i forskriftsforslaget § 53.

8.1.2 Retningslinjer

Det følger av direktivet artikkel 41 nr. 3 at foretaket skal ha skriftlige retningslinjer for minst risikostyring, internkontroll, internrevisjon og utkontraktering. Retningslinjene skal vedtas av styret og revurderes minst årlig.

Styrets plikt til å fastsette retningslinjer for virksomheten følger av finansforetaksloven § 8-6 annet ledd. Kravet om at et forsikringsforetak skal ha skriftlige retningslinjer for risikostyring, internkontroll, internrevisjon og utkontraktering fremkommer implisitt gjennom bestemmelsen i kommisjonsforordningen artikkel 258 nr. 2 som fastsetter nærmere krav til hva de aktuelle retningslinjene skal inneholde. Det følger av denne bestemmelsen at retningslinjene klart skal angi de relevante ansvarsområder, formålet med retningslinjene, prosesser og rapporteringsrutiner og være i samsvar med foretakets overordnede forretningsstrategi. Kravet til årlig revurdering av retningslinjene anses å være dekket av kommisjonsforordningen gjennom det generelle kravet i artikkel 258 nr. 6 om at foretaket skal overvåke og jevnlig evaluere tilstrekkeligheten og effektiviteten i systemet for risikostyring og internkontroll.

Finanstilsynet har vurdert om innholdet i direktivet artikkel 41 nr. 3 bør reguleres samlet i én forskriftsbestemmelse for å gjøre regelverket mer tilgjengelig, men har funnet at slik dobbeltregulering ikke er hensiktsmessig.

8.1.3 Beredskapsplaner

Etter direktivet artikkel 41 nr. 4 skal foretaket sikre kontinuitet i utøvelsen av virksomheten, herunder utarbeide beredskapsplaner. Kravet til beredskapsplan gjentas i kommisjonsforordningen artikkel 258 nr. 3 som fastsetter at foretaket skal etablere, gjennomføre og opprettholde en tilfredsstillende beredskapsplan for å sikre at viktige data og funksjoner bevares og forsikringsvirksomheten opprettholdes i tilfeller med avbrudd i foretakets systemer og

prosedyrer. Hvis dette ikke lar seg gjøre, skal beredskapsplanen bidra til å sikre en rettidig gjenoppretting av slike data og funksjoner samt en rettidig gjenopptakelse av forsikringsvirksomheten.

Bestemmelsen presiserer formålet og innholdet i en slik plan og anses å dekke meningsinnholdet i direktivbestemmelsen.

Direktivet artikkel 41 nr. 5 første punktum retter seg mot tilsynsmyndighetene og skal sikre at tilsynet har tilstrekkelige fullmakter til å vurdere foretakenes system for styring og kontroll, herunder at tilsynet har adgang til å stille krav om retting. Direktivkravet er ivaretatt gjennom finanstilsynsloven.

8.2 Krav til systemet for risikostyring

8.2.1 Innledning

Finansforetaksloven § 13-5 første ledd tredje punktum fastsetter at foretaket skal ha hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke og rapporterte risiko foretaket er, eller kan bli, eksponert for. Bestemmelsen gjennomfører direktivet artikkel 44 nr. 1 første punktum.

Etter direktivet artikkel 44 nr. 1 annet punktum skal systemet for risikostyring være godt integrert i foretakets organisasjonsstruktur og beslutningsprosesser og ta hensyn til ledelsen og personer som innehar andre sentrale funksjoner. Finanstilsynet anser at innholdet i denne direktivbestemmelsen dekkes av kravet til at foretaket skal organiseres og drives på forsvarlig måte samt kravet om at risiko skal identifiseres, styres, overvåkes og rapporteres. Det foreslås derfor ingen egen forskriftsbestemmelse på dette punkt.

Kommisjonsforordningen artikkel 259 inneholder mer detaljerte krav til systemet for risikostyring som utfyller ovennevnte bestemmelser, herunder at foretaket skal ha:

- en klar strategi for risikostyring som dokumenterer formålet med og viktige prinsipper i strategien, vedtatte rammer for risikotoleranse og tildeling av ansvar på tvers av alle aktiviteter i virksomheten,
- klare prosedyrer for beslutningsprosessene,
- skriftlige rammer som sikrer at alle (materielle) risikoer foretaket er eksponert for og de vedtatte rammer for risikotoleranse blir definert og kategorisert/gruppert, og
- hensiktsmessige rapporteringssystemer som sikrer en god overvåkning og analyse av risikoene som foretaket er eksponert for, og effektiviteten av foretakets risikostyringssystem.

Det følger av direktivet artikkel 44 nr. 2 at systemet for risikostyring skal dekke alle risikoer som inngår i beregningen av solvenskapitalkravet samt alle risikoer som ikke eller bare delvis inngår i beregningen av dette kravet. Systemet for risikostyring skal minst dekke følgende områder av foretakets virksomhet:

- tegning av forsikringer,
- fastsettelse/beregning av forsikringstekniske avsetninger,

- balansestyring,
- investeringer, herunder derivater og tilsvarende (bindende) avtaler,
- styring av likviditets- og konsentrasjonsrisiko,
- styring av operasjonell risiko og
- gjenforsikring og andre risikoreduserende teknikker.

Kravet til skriftlige retningslinjer for risikostyring skal omfatte alle ovennevnte områder.

Bestemmelsen gjennomføres i forskriftsforslaget § 24. Kravet om at foretaket skal ha retningslinjer som minst dekker ovennevnte områder gjentas i kommisjonsforordningen artikkel 260 som også fastsetter nærmere regler for hva retningslinjene minst skal omfatte. Det anses derfor ikke nødvendig å gjennomføre kravet om skriftlige retningslinjer for de enkelte områdene utover henvisningen til kommisjonsforordningen.

8.2.2 Risikostyring – rentekurven

Det følger av direktivet artikkel 44 nr. 2 siste punktum, tilføyd ved Omnibus II direktivet artikkel 2 nr. 10 bokstav a, at foretak som benytter matching- eller volatilitetsjustering skal utarbeide en likviditetsplan med fremskrivninger av inngående og utgående kontantstrømmer knyttet til de eiendeler og forpliktelser som er gjenstand for slike justeringer.

Videre fastsettes det i direktivet artikkel 44 nr. 2a at foretaket i sin balansestyring regelmessig skal vurdere hvor sensitive foretakets forsikringstekniske avsetninger og tellende ansvarlig kapital er for forutsetningene som anvendes i følgende tilfeller:

- Ekstrapoleringen av den risikofrie rentekurven, jf. bestemmelsene i direktivet artikkel 77a.
- Beregningen av matching-justeringen, herunder beregningen av den grunnleggende spread og sammensetningen av den tilordnede porteføljen av eiendeler, jf. bestemmelsene i direktivet artikkel 77b.
- Beregningen av volatilitetsjusteringen, jf. bestemmelsene i direktivet artikkel 77d.

I tillegg skal mulige virkninger av et førtidig salg av eiendeler for den tellende ansvarlige kapitalen vurderes.

I de tilfeller der foretaket anvender matching- eller volatilitetsjustering, skal foretaket også jevnlig vurdere virkningen av en nedsettelse av matching- eller volatilitetsjusteringen til null.

Ovennevnte vurderinger skal årlig innrapporteres til Finanstilsynet som ledd i den faste rapporteringen til tilsynsmyndigheten. Dersom en nedsettelse av matching- eller volatilitetsjusteringen til null vil medføre at solvenskapitalkravet ikke lenger er oppfylt, skal foretaket oversende en analyse av tiltak som kan iverksettes for å øke den tellende ansvarlige kapitalen eller redusere risikoprofilen slik at solvenskapitalkravet oppfylles.

Hvis foretaket anvender volatilitetsjustering, skal foretakets skriftlige retningslinjer for risikostyring omfatte kriterier for anvendelse av volatilitetsjusteringen.

Bestemmelsene foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 25.

8.2.3 Investeringsrisiko

Det følger av direktivet artikkel 44 nr. 3 at foretaket skal godtgjøre at systemet for risikostyring ivaretar kravet til forsvarlig kapitalforvaltning. Finanstilsynet anser at dette kravet er dekket gjennom kravene i kommisjonsforordningen artikkel 260 nr. 1 bokstav c). Det følger av denne bestemmelsen at retningslinjene for styring av investeringsrisiko skal inneholde tiltak som skal iverksettes av foretaket for å sikre at investeringene er i samsvar med kravet til forsvarlig kapitalforvaltning. Videre skal retningslinjene omfatte

- tiltak som kan iverksettes for å sikre at foretaket i sine investeringer tar hensyn til arten av virksomheten, vedtatte rammer for risikotoleranse, soliditet og langsiktig risikoeksponering,
- foretakets egen vurdering av kredittrisiko knyttet til motparter i investeringene,
- formålet med og strategien for bruken av derivater eller andre finansielle instrumenter med lignende karakteristika eller effekter, og måten de sikrer effektiv porteføljeforvaltning eller bidrar til en reduksjon av risiko, samt prosedyrene for å vurdere risikoen knyttet til slike instrumenter og prinsippene for risikostyring som skal anvendes, og
- kvantitative risikorammer for eiendeler og eksponeringer, herunder eksponeringer utenfor balansen.

8.2.4 Eksterne kredittvurderinger

Det følger av direktivet artikkel 44 nr. 4a, tilføyd ved Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 10 bokstav c, at forsikringsforetak som anvender eksterne kredittvurderinger i beregningen av de forsikringstekniske avsetningene og solvenskapitalkravet, skal vurdere hensiktsmessigheten av dette som ledd i risikostyringen. Foretaket bør så vidt mulig benytte andre kredittvurderinger for ikke å bli avhengige av eksterne kilder. Formålet er å unngå overdreven avhengighet av eksterne kredittvurderingsbyråer. Kommisjonsforordningen artikkel 259 nr. 4 viser til denne bestemmelsen og fastsetter at foretaket ikke utelukkende skal basere seg på, eller automatisk legge til grunn, eksterne kredittvurderinger. Bestemmelsen i kommisjonsforordningen reflekterer meningsinnholdet og formålet med direktivbestemmelsen. Det foreslås derfor ingen forskriftsbestemmelser om eksterne kredittvurderinger utover henvisningen til kommisjonsforordningen i forskriftsforslaget § 53.

8.3 Egenvurdering av risiko og solvens

Det følger av finansforetaksloven § 13-6 sjette ledd at "et forsikringsforetak skal jevnlig vurdere foretakets risikoprofil og ansvarlige kapital, herunder samlet kapitalbehov, ut fra risiko foretaket er eller kan bli utsatt for på kortere og lengre sikt, foretakets løpende etterlevelse av kapitalkravene og krav til forsikringstekniske avsetninger, samt avvik mellom foretakets risikoprofil og de forutsetninger som er langt til grunn ved beregning av solvenskapitalkravet". Bestemmelsen gjennomfører kravet i direktivet artikkel 45 nr. 1 om egenvurdering av risiko og solvens og minstekravene til hva denne vurderingen skal omfatte.

Direktivet artikkel 45 nr. 2 flg. inneholder nærmere krav til egenvurderingen:

- I egenvurderingen skal foretaket gjøre rede for metoder og prosesser som det benytter for å identifisere og vurdere risikoer som det står overfor på kort og lang sikt og som det kan bli eksponert for.
- I de tilfeller der foretaket anvender matching-justering, volatilitetsjustering eller overgangsreglene for rentekurven eller beregningen av kravene til forsikringstekniske avsetninger, skal egenvurderingen omfatte etterlevelsen av kapitalkravene hhv. med og uten de forannevnte justeringer og overgangsregler, jf. artikkel 45 nr. 2a som tilføyd ved Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 11.
- I de tilfeller der foretaket benytter en intern modell skal vurderingen av avvik mellom foretakets risikoprofil og de forutsetninger som ligger til grunn for beregningen av kapitalkravet, utføres sammen med re-kalibreringen som omformer beregningsresultater fra den interne modellen til risikomål og kalibrering som gjelder for solvenskapitalkravet jf. artikkel 45 nr. 3.
- Egenvurderingen skal være en integrert del av foretakets overordnede strategi og skal løpende tas hensyn til ved strategiske beslutninger, jf. artikkel 45 nr. 4.
- Egenvurderingen skal gjennomføres jevnlig og uten opphold ved vesentlige endringer i risikoprofilen, jf. artikkel nr. 45 nr. 5.

Direktivet artikkel 45 nr. 2 til nr. 5 er gjennomført i forskriftsforslaget § 26.

Det følger av artikkel 45 nr. 6 at resultatene av egenvurderingen skal oversendes tilsynsmyndighetene. Dette fremgår også av kommisjonsforordningen artikkel 304 nr. 1 bokstav c.

Kommisjonsforordningen artikkel 262 presiserer innholdet i egenvurderingen av samlet kapitalbehov, herunder at vurderingen skal være framoverskuende og inkludere følgende elementer:

- Risikoer foretaket er eller kan bli eksponert for, herunder fremtidige endringer i risikoprofilen som følge av strategiske beslutninger eller som følge av økonomiske eller finansielle forhold, samt operasjonell risiko.
- Egenskapene til og kvaliteten på kapitalpostene som kan dekke de identifiserte risikoer (tapspotensialet).

8.4 Risikostyringsfunksjon

Det følger av finansforetaksloven § 13-5 annet ledd at foretaket skal ha en uavhengig kontrollfunksjon med ansvar for risikostyring. Bestemmelsen gjennomfører direktivets krav om at forsikringsforetak skal opprette en risikostyringsfunksjon som skal tilrettelegge for gjennomføringen av risikostyringssystemet, jf. direktivet artikkel 44 nr. 4. Kommisjonsforordningen artikkel 269 nr. 1 lister opp hovedoppgavene til risikostyringsfunksjonen som er å

- bistå styret og andre funksjoner i den faktiske driften av risikostyringssystemet,
- overvåke risikostyringssystemet,
- overvåke den generelle risikoprofilen til foretaket sett under ett,

- rapportere i detalj om risikoeksponering og gi råd til styret om forhold knyttet til risikostyring, herunder om strategiske forhold som forretningsstrategi, fusjoner og oppkjøp og større prosjekter og investeringer, og
- identifisere og vurdere mulige fremtidige risikoer.

Det følger av kommisjonsforordningen artikkel 269 nr. 2 at risikostyringsfunksjonen skal samarbeide tett med aktuarfunksjonen og med brukerne av resultatene av den interne modellen der dette er relevant.

Det fremgår også at risikostyringsfunksjonen skal være ansvarlig for kravene fastsatt i direktivet artikkel 44 nr. 5. Denne bestemmelsen regulerer risikostyringsfunksjonens tilleggsoppgaver i foretak som benytter en full eller partiell intern modell. Disse oppgavene består i:

- utarbeidelse og gjennomføring av den interne modellen,
- utprøving/testing og validering av modellen,
- dokumentasjon av modellen og eventuelle påfølgende endringer av denne,
- analyser av hvordan den interne modellen fungerer og utarbeiding av sammendragsrapporter av resultatene, og
- rapportering til ledelsen om hvordan modellen fungerer, forslag til forbedringer av modellen og informasjon til ledelsen om status for arbeidet med å forbedre/utbedre tidligere påviste svakheter.

Risikostyringsfunksjonen skal sikre at det er klar uavhengighet og arbeidsdeling mellom enheter og personell med ansvar for utarbeidelse og gjennomføring av den interne modellen og enheter og personell som har ansvar for etterprøving (validering) av den interne modellen. Det vises i denne sammenheng til kommisjonsforordningen artikkel 241 nr. 2.

Finanstilsynet har vurdert om kommisjonsforordningens henvisning til direktivet artikkel 44 nr. 5 er tilstrekkelig for å tilfredsstille kravet til gjennomføring av direktivkravet i norsk rett. Finanstilsynet vektlegger å gjøre regelverket tilgjengelig og foreslår at risikostyringsfunksjonens tilleggsoppgaver fremgår av forskrift. Det vises til forskriftsforslaget § 27.

8.5 Internkontroll

Det følger av direktivet artikkel 46 at foretaket skal ha et hensiktsmessig system for internkontroll. Systemet skal minst omfatte administrative og regnskapsmessige rutiner, rammeverk for internkontroller og hensiktsmessige rapporteringsrutiner på alle nivåer i organisasjonen og en kontrollfunksjon med ansvar for etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift. Kontrollfunksjonen skal gi ledelsen råd om overholdelse av lover og forskrifter, og den skal også vurdere konsekvensene av endringer i rammebetingelser.

Kravet til hensiktsmessig internkontroll er gjennomført i finansforetaksloven § 13-5 første ledd og kravet om kontrollfunksjon med ansvar for etterlevelse følger av § 13-5 annet ledd. Finanstilsynet anser at det ikke er behov for ytterligere forskriftsbestemmelser.

Kommisjonsforordningen artikkel 270 fastsetter at kontrollfunksjonen skal fastsette retningslinjer som definerer funksjonens ansvar, kompetanse og rapporteringsoppgaver. Det skal utarbeides en plan som skal angi planlagte aktiviteter. I planleggingen skal det tas hensyn til alle relevante områder av foretakets virksomhet og risikoen for manglende etterlevelse av lover og forskrifter. Kontrollfunksjonens plikter skal omfatte vurderinger av om tiltakene som foretaket treffer for å sikre etterlevelse, er tilstrekkelige.

8.6 Internrevisjon

Kravet til internrevisjon i finansforetaksloven § 8-16 gjennomfører direktivet artikkel 47 som fastsetter at foretaket skal ha en internrevisjonsfunksjon som skal være uavhengig av driftsfunksjonene i foretaket.

Kommisjonsforordningen artikkel 271 nr. 1 presiserer uavhengighetskravet ved å kreve at personer som utøver internrevisjonsfunksjonen, ikke skal påta seg noe ansvar for andre funksjoner. Kommisjonsforordningen artikkel 271 nr. 2 åpner imidlertid for at internrevisjonsfunksjonen kan utøve andre nøkkelfunksjoner dersom

- det er forsvarlig ut fra risikoen og omfanget av virksomheten,
- det ikke foreligger interessekonflikter og
- kostnaden ved å ha en internrevisjonsfunksjon som ikke utøver andre nøkkelfunksjoner er uforholdsmessig høy sammenlignet med de totale administrative kostnadene i foretaket.

Finanstilsynet anser at denne unntaksbestemmelsen bør anvendes svært restriktivt og at den kun vil være aktuell for de aller minste foretakene.

Av artikkel 271 nr. 3 følger det videre at internrevisjonsfunksjonen skal

- etablere, gjennomføre og vedlikeholde en revisjonsplan for revisjonsarbeidet som skal gjennomføres i de kommende årene, og som tar hensyn til alle aktiviteter og hele systemet for risikostyring og internkontroll,
- ha en risikobasert tilnærming når den prioriteter sine aktiviteter,
- rapportere revisjonsplanen til styret,
- gi anbefalinger basert på resultatet av arbeid utført i samsvar med revisjonsplanen og minst årlig utarbeide en skriftlig rapport til styret om sine funn og anbefalinger,
- verifisere etterlevelse av vedtak fattet av styret på grunnlag av anbefalingene nevnt i punktet over.

Internrevisjonsfunksjonen kan, der dette anses å være nødvendig, gjennomføre revisjoner som ikke fremgår av revisjonsplanen.

8.7 Aktuarfunksjon

Kravet om at forsikringsforetak skal ha en uavhengig kontrollfunksjon med ansvar for aktuarfaglige oppgaver som fremgår av finansforetaksloven § 13-5 annet ledd, gjennomfører kravet til aktuarfunksjon i direktivet artikkel 48.

Oppgavene til aktuarfunksjonen fremgår av direktivet artikkel 48 nr. 1 bokstav a) til i).

Aktuarfunksjonen skal

- samordne beregningene av forsikringstekniske avsetninger,
- sikre at metoder, modeller og forutsetninger som benyttes i beregningene av forsikringstekniske avsetninger er hensiktsmessige,
- vurdere om dataene som benyttes i beregningene av forsikringstekniske avsetninger er tilstrekkelige og av nødvendig kvalitet,
- sammenlikne beste estimat mot foretakets erfaringer,
- informere styret og ledelsen om hvorvidt beregningene av forsikringstekniske avsetninger er pålitelige og tilstrekkelige,
- etterprøve forenklede beregninger av beste estimat som er basert på approksimasjoner og saksavsetninger,
- uttale seg om foretakets retningslinjer for tegning av forsikringer,
- uttale seg om foretakets gjenforsikringsordninger er tilstrekkelige og
- bidra til effektiv gjennomføring av risikostyringssystemet, særlig med hensyn til risikomodelleringen som danner grunnlaget for beregningen av solvenskapitalkravet og egenvurderingen av selskapets kapitalbehov (ORSA).

Aktuarfunksjonens oppgaver er nærmere presisert i kommisjonsforordningen artikkel 272. Oppgavene som fremgår av direktivet artikkel 48 nr. 1, er langt på vei gjentatt i forordningen i sammenheng med at innholdet i de ulike oppgavene er nærmere beskrevet. Enkelte av pliktene er imidlertid ikke klart fastsatt og fremkommer kun forutsetningsvis. Finanstilsynet foreslår derfor at aktuarfunksjonens oppgaver gjøres tydelige ved at de fremgår eksplisitt av forskrift. Det vises til forskriftsforslaget § 28 annet ledd.

Det følger av direktivet artikkel 48 nr. 2 at aktuarfunksjonen skal utføres av personer som har kunnskap om forsikringsteknisk og finansiell matematikk på et nivå som står i forhold til arten, omfanget og kompleksiteten av risikoene i virksomheten og som kan godtgjøre at de har relevant erfaring med gjeldende faglige standarder. Bestemmelsen forslås gjennomført i forskriftsforslaget § 28 første ledd.

8.8 Krav til egnethet

Finansforetaksloven § 3-5 første og tredje ledd gjennomfører direktivet artikkel 42 som fastsetter at alle personer som leder et forsikringsforetak eller innehar nøkkelfunksjoner i foretaket til enhver tid skal ha tilstrekkelige kvalifikasjoner og hederlig vandel. Direktivet fastsetter videre at foretaket skal melde fra til tilsynsmyndigheten om alle utskiftninger av personer som leder foretaket eller har ansvar for nøkkelfunksjoner. Meldingen skal inkludere dokumentasjon som godtgjør at kravet til egnethet er oppfylt. Dersom personer som leder foretaket eller innehar nøkkelfunksjoner, er skiftet ut fordi de ikke lenger oppfyller kravene til egnethet skal dette varsles særskilt. Meldeplikten er gjennomført i finansforetaksloven § 8-9 for endringer i styrets sammensetning og i loven § 8-14 for endringer i daglig eller faktisk ledelse. Finanstilsynet anser at personer som har ansvar for nøkkelfunksjoner er faktiske

ledere. Dette innebærer at personer med ansvar for kontrollfunksjonene er omfattet av meldepliktreglene i loven. Kravet til særskilt og utvidet meldeplikt i tilfeller der personer som er omfattet av kravene til egnethet, er skiftet ut fordi de ikke lenger oppfyller kravene, er ikke regulert i loven. Finanstilsynet foreslår å benytte den generelle forskriftshjemmelen i finansforetaksloven § 1-7 for å gjennomføre slik meldeplikt i forskrift. Det vises til forskriftsforslaget § 29.

Kommisjonsforordningen artikkel 273 fastsetter krav til retningslinjer og prosedyrer som skal sikre at kravene til egnethet er oppfylt til enhver tid. Det gis også enkelte føringer for hva som skal inngå i egnethetsvurderingen.

Direktivet artikkel 43 gir bestemmelser om hva som skal anses som tilstrekkelig bevis for god vandel. I finansforetaksloven § 3-1 fjerde ledd skal kravet til god vandel dokumenteres ved fremleggelse av ordinær politiattest etter politiregisterloven § 40.

8.9 Utkontraktering

8.9.1 Omfanget av utkontraktering

Det følger av finansforetaksloven § 13-4 tredje ledd at bruk av oppdragstaker er uten innvirkning på finansforetaks plikter og ansvar overfor kunder, offentlig myndighet og andre. Bestemmelsen gjennomfører hovedprinsippet i direktivet artikkel 49 nr. 1 om at forsikringsforetaket beholder det fulle ansvaret for utkontraktert virksomhet.

I direktivet artikkel 49 nr. 2 fremheves det at utkontraktering av kritiske eller viktige funksjoner eller oppgaver ikke skal medføre:

- vesentlig svekkelse av kvaliteten på foretakets system for risikostyring og internkontroll,
- urimelig økning av foretakets operasjonelle risiko,
- redusert mulighet for tilsynsmyndigheten til å føre tilsyn med virksomheten eller
- urimelig reduksjon i kvaliteten på foretakets løpende oppfølgning av forsikringstakere.

Innholdet i bestemmelsen anses gjennomført i finansforetaksloven § 13-4 første ledd som setter som vilkår at utkontraktert virksomhet ikke skal skje i et omfang eller på en måte som ikke kan anses som forsvarlig eller som gjør at tilsynet med den utkontrakterte virksomheten eller foretakets samlede virksomhet blir vanskeliggjort.

Etter finansforetaksloven kan kjerneoppgaver ikke utkontrakteres. Direktivet har ikke en tilsvarende bestemmelse. Finanstilsynet anser imidlertid at direktivets krav, som blant annet fastsetter at kvaliteten på foretakets system for risikostyring og internkontroll og kvaliteten på foretakets løpende oppfølgning av forsikringstakere ikke skal svekkes, i praksis vil være til hinder for at et forsikringsforetak kan utkontraktere kjerneoppgaver som strategiske vurderinger og fastsettelse av overordnede retningslinjer og rammer på viktige områder. Finansforetaksloven anses derfor ikke å stride med direktivets prinsipper for utkontraktering.

8.9.2 Meldeplikt

Etter finanstilsynsloven § 4c skal forsikringsforetak melde fra til Finanstilsynet ved inngåelse av avtale om utkontraktering av virksomhet, ved senere endring av slik avtale og ved bytte av oppdragstaker. Meldingen skal gis minst 60 dager før iverksettelsen. Bestemmelsen gjennomfører kravet til meldeplikt etter direktivet artikkel 49 nr. 3.

Omfanget av meldepliktig utkontraktering etter finanstilsynsloven omfatter i utgangspunktet all utkontraktering. Meldeplikten er imidlertid foreslått begrenset, jf. Finanstilsynets høringsbrev datert 1. oktober 2014.

Direktivet begrenser meldeplikten til utkontraktering av funksjoner og aktiviteter som er kritiske eller viktige. Det følger av fortalen til direktivet (33) at kontrollfunksjonene er slike viktige funksjoner. Meldeplikten skal derfor omfatte utkontraktering av de uavhengige kontrollfunksjonene som er omfattet av finansforetaksloven § 13-5 annet ledd. Utover dette vil avgrensningen bero på en konkret vurdering i det enkelte foretak. Det følger forutsetningsvis av kommisjonsforordningen artikkel 274 at foretaket må avklare hvilke funksjoner og aktiviteter som er viktige gjennom fastsettelsen av foretakets utkontrakteringsstrategi. Denne avgrensningen vil i praksis danne rammen for foretakets meldeplikt. Finanstilsynet anser sannsynligheten for uoverensstemmelse mellom foretakets egen avgrensning og meldeplikten etter forskriftsforslaget som liten.

8.10 Godtgjørelsesordninger

Kommisjonsforordningen artikkel 258 nr. 1 bokstav l) fastsetter at et forsikringsforetak skal ha skriftlige retningslinjer for godgjørelsesordninger. Artikkel 275 nr. 1 beskriver prinsippene som skal ligge til grunn for retningslinjene, herunder at retningslinjene skal gjelde hele foretaket og inneholde særskilte regler for ledende ansatte og tillitsvalgte, nøkkelfunksjoner og andre ansatte med arbeidsoppgaver som har vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering. For denne gruppen skal foretaket sørge for at godtgjørelsesordningene er i samsvar med følgende prinsipper (jf. artikkel 275 nr. 2):

- Sammensetningen av faste og variable komponenter, skal være balansert slik at den faste eller garanterte komponenten utgjør en tilstrekkelig høy andel av den totale godtgjørelsen for å hindre at ansatte blir altfor avhengig av den variable komponenten.
- I tilfeller der variabel godtgjørelse er resultatavhengig, skal den totale variable godtgjørelsen være basert på en kombinasjon av resultatene til den enkelte, resultatene til det aktuelle forretningsområdet og det samlede resultatet til foretaket eller gruppen som foretaket tilhører.
- Betalingen av en betydelig andel av den variable godtgjørelseskomponenten, uavhengig i hvilken form den skal utbetales, skal inneholde en fleksibel utsatt komponent som tar hensyn til art og tidshorisont for foretakets virksomhet. Bindingstiden skal ikke være mindre enn tre år og perioden skal være tilpasset virksomhetens art, dens risikoer og arbeidsoppgavene til de aktuelle arbeidstakerne.
- Ved vurdering av den enkeltes resultater skal det ikke bare legges økonomiske kriterier til grunn, men også ikke-finansielle kriterier.

- Målingen av resultater som grunnlag for variable godtgjørelse skal, hensyntatt foretakets risikoprofil og kapitalkostnad, inkludere et fradrag for eksponering mot nåværende og fremtidige risikoer.
- Sluttvederlag skal være relatert til resultater oppnådd over hele ansettelsesperioden og være utformet på en måte som ikke belønner feil.
- Ansatte underlagt retningslinjene for godtgjørelse skal forplikte seg til ikke å bruke noen personlige sikringsstrategier eller former for (ansvars)forsikring som vil undergrave risikojusteringseffektene som er innebygd i godtgjørelsesordningene.
- Den variable godtgjørelsen til personer som utøver kontrollfunksjoner skal være uavhengig av resultatet til de operative enheter og områder som er underlagt deres kontroll.

Kommisjonsforordningen artikkel 275 nr. 1 bokstav f) fastsetter at det skal opprettes godtgjørelsesutvalg i forsikringsforetak av en viss størrelse og med en stor organisasjon. Kravet er ikke nærmere kvantifisert. Finanstilsynet anser imidlertid at kravet i kommisjonsforordningen vil omfatte foretak som i dag er underlagt kravet til godtgjørelsesutvalg, dvs. foretak med mer enn 50 ansatte og mer enn 5 mrd. kroner i forvaltningskapital.

Bestemmelsene vist til over er langt på vei sammenfallende med bestemmelsene i forskrift 1. desember 2010 nr. 1507 om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond. For å unngå dobbeltregulering foreslås sistnevnte forskrift opphevet for forsikringsforetak.

9 KAPITALKRAVSTILLEGG

Finansforetaksloven § 14-13 tredje ledd gjennomfører delvis direktivets bestemmelser om kapitalkravstillegg i artikkel 37.

Kapitalkravstillegg kan kun pålegges dersom foretakets risikoprofil avviker vesentlig fra forutsetningene lagt til grunn i beregningen av solvenskapitalkravet eller foretakets system for styring og kontroll avviker vesentlig fra gjeldende krav.

Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 8 inneholder en tilføyelse til Solvens II-direktivets regler om kapitalkravstillegg, jf. artikkel 37 nr. 1 bokstav d. Denne bestemmelsen fastsetter at forsikringsforetaket kan pålegges kapitalkravstillegg i tilfeller der foretaket anvender matching-justeringen, volatilitetsjusteringen eller benytter overgangsregler for diskonteringsrenten (rentekurven) eller forsikringstekniske avsetninger, og foretakets risikoprofil avviker vesentlig fra de forutsetninger som ligger til grunn for disse justeringer eller overgangsregler.

Bestemmelsen foreslås gjennomført i forskrift, jf. forskriftsforslaget § 30 første ledd.

Kommisjonsforordningen kapittel 10 har nærmere regler om kapitalkravstillegg:

- Artikkel 276 til 278 lister opp momenter som tilsynet skal vektlegge i vurderingen av om det foreligger et vesentlig avvik som gir grunn til å pålegge et kapitalkravstillegg.
- Artikkel 279 inneholder nærmere bestemmelser om hvor stort avviket må være mellom foretakets beregning av solvenskapitalkravet og en korrigert beregning av solvenskapitalkravet foretatt av tilsynet for at avviket skal anses å være vesentlig. Metoden som skal anvendes ved beregning av dette avviket, følger av artikkel 282.
- Artikkel 280 gir nærmere regler for når et pålegg om bruk av en intern modell ikke er hensiktsmessig eller ikke kan anses å være effektivt.
- Artikkel 281 presiserer kravet om at foretaket innenfor en "hensiktsmessig tidsramme" skal gjennomføre forbedringer i sin (eventuelle) interne modell eller i sitt system for risikostyring og internkontroll for å unngå å bli pålagt et kapitalkravstillegg. Tidsrammen skal ikke overstige 6 måneder.
- Artikkel 282 til 286 gir nærmere regler for hvordan tilsynsmyndigheten skal beregne kapitalkravstillegg i de ulike situasjoner gitt ved direktivet artikkel 37 nr. 1 bokstav a til d.
- Artikkel 287 gjelder hvordan et eventuelt kapitalkravstillegg skal fordeles mellom livsforsikringsvirksomheten og skadeforsikringsvirksomheten i et foretak som har adgang til å tegne begge hovedformer for forsikring.

Direktivet artikkel 37 nr. 2 fastsetter at kapitalkravstillegget skal beregnes slik at det sikres at kravet til konfidensnivå på 99,5 prosent er oppfylt (se finansforetaksloven § 14-10). Finanstilsynet anser at bestemmelsen er gjennomført ved artiklene 282 til 286 i forordningen, jf. forskriftsforslaget § 53.

Det følger av artikkel 37 nr. 3 at i tilfeller der foretaket er pålagt kapitalkravstillegg etter bestemmelsene som er gjennomført i finansforetaksloven § 14-13 tredje ledd bokstavene b)

og c), skal tilsynsmyndigheten sikre at foretaket iverksetter alle nødvendige tiltak for å rette opp manglene som førte til at kapitalkravstillegget ble pålagt. Finanstilsynet legger til grunn at kravet ivaretas gjennom adgangen til å kreve retting i finansforetaksloven § 14-13 annet ledd. Et kapitalkravstillegg som er gitt med hjemmel i ovennevnte bestemmelser forutsetter at foretaket ikke har lykkes med å rette forholdene innen en hensiktsmessig tidsramme. I en slik situasjon kan Finanstilsynet pålegge en tidsfrist for retting i sammenheng med pålegget om kapitalkravstillegg.

Etter artikkel 37 nr. 4 skal tilsynsmyndigheten minst årlig vurdere ilagte kapitalkravstillegg. Pålegg skal oppheves når manglene som ligger til grunn for pålegget er rettet. Dette følger av forvaltningsrettslige prinsipper og Finanstilsynet ser ikke behov for å fastsette dette i forskrift.

Artikkel 37 nr. 5 presiserer at solvenskapitalkravet inkludert kapitalkravstillegget skal erstatte det utilstrekkelige solvenskapitalkravet. Solvenskapitalkravene som anvendes i beregningen av risikomarginen, skal imidlertid ikke omfatte kapitalkravstillegg som er pålagt som følge av at foretakets system for risikostyring og internkontroll avviker vesentlig fra gjeldende krav. Det vises til forskriftsforslaget § 30 annet ledd.

10 FORSIKRINGSFORETAK MED SVEKKET FINANSIELL STILLING

10.1 Innledning

Finansforetakloven § 14-14 regulerer forsikringsforetak med svekket finansiell stilling. Bestemmelsen fastsetter krav til meldeplikt ved brudd eller risiko for brudd på kapitalkravene samt krav om fremleggelse av en plan for å rette på forholdene. Videre gis Finanstilsynet adgang til å kreve at foretaket gjennomfører bestemte tiltak for å oppfylle kapitalkravene samt påleggskompetanse i de tilfeller der forsikringsforetaket ikke oppfyller kravet til forsikringstekniske avsetninger. Bestemmelsen inneholder også regler for når Finanstilsynet skal tilbakekalle konsesjonen ved brudd på minstekapitalkravet.

Bestemmelser om forsikringsforetak med svekket finansiell stilling følger av Solvens II-direktivet artiklene 136 til 142 samt artikkel 144 nr. 1 annet punktum. Utfyllende bestemmelser er gitt i kommisjonsforordningen artiklene 288 og 289.

Finansforetaksloven gjennomfører bestemmelser gitt ved direktivet artiklene 136 og 137, deler av artiklene 138 og 139 samt artiklene 140, 141 og 144 nr. 1 annet punktum.

10.2 Plan for oppfylling av kapitalkravene

Finansforetaksloven § 14-14 første ledd annet punktum fastsetter at et forsikringsforetak som ikke oppfyller kapitalkravene skal fremlegge en plan for å rette på forholdene. Ved brudd på solvenskapitalkravet følger det av direktivet artikkel 138 nr. 2 at foretaket skal fremlegge en realistisk plan for oppfylling av kravet innen to måneder etter at bruddet er avdekket. Ved brudd på minstekapitalkravet skal foretaket fremlegge en kortsiktig og realistisk plan innen én måned, jf. direktivet artikkel 139 nr. 2. I begge tilfeller skal planen godkjennes av tilsynsmyndigheten.

Direktivet artikkel 142 fastsetter at planen for oppfylling av kapitalkravene som et minimum skal omfatte opplysninger om eller dokumentasjon av følgende:

- anslag over administrasjonskostnader (driftskostnader), herunder løpende generelle kostnader og provisjoner,
- anslag over inntekter og kostnader for direkte forsikringsvirksomhet og mottatt og avgitt gjenforsikring,
- en prognose for balansen,
- anslag over økonomiske midler til dekning av forsikringstekniske avsetninger, solvenskapitalkrav og minstekapitalkrav og
- det samlede gjenforsikringsprogrammet.

Finanstilsynet foreslår forskriftsbestemmelser som fastsetter at gjenopprettingsplaner skal fremlegges uten ugrunnet opphold og godkjennes av Finanstilsynet, jf. forskriftsforslaget § 31 første ledd. Annet ledd fastsetter at planen skal være realistisk samt krav til hvilke opplysninger som skal fremgå. Finanstilsynet understreker at meldeplikten i finansforetaksloven § 14-14 første ledd inntrer straks og dermed på et tidligere tidspunkt enn kravet om fremleggelse av gjenopprettingsplan. Vilkåret "uten ugrunnet opphold" tar høyde for at forsikrings-

foretak kan trenge noe tid på å fremlegge planer som oppfyller vilkårene i forskriftsforslaget § 31 annet ledd. Finanstilsynet anser det som viktig for tilsynsarbeidet at foretak ikke kan legge opp til å benytte respektive to eller én måned på å utferdige en gjenopprettingsplan ved manglende oppfyllelse av hhv. solvenskapitalkravet eller minstekapitalkravet. Finanstilsynet foreslår derfor at maksimumsfristene i direktivet ikke fremgår av forskriftene idet en slik bestemmelse kan føre til at planene fremlegges unødvendig sent. Det understrekes at Finanstilsynet, uavhengig av om gjenopprettingsplanen er mottatt eller godkjent, vil kunne gi pålegg om tiltak med hjemmel i finansforetaksloven § 14-14 første ledd tredje punktum dersom hensynet til forsikringstakerne krever dette.

10.3 Frist for oppfylling ved brudd på solvenskapitalkravet

Det følger av direktivet artikkel 138 nr. 3 at manglende oppfyllelse av solvenskapitalkravet skal rettes innen seks måneder etter at manglende oppfyllelse er avdekket. Finanstilsynet kan forlenge denne fristen med tre måneder. Etter direktivet artikkel 138 nr. 4, jf. Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 36, kan fristen for oppfylling av solvenskapitalkravet utvides ytterligere med inntil syv år. En slik utvidelse forutsetter imidlertid at det foreligger en "usedvanlig ugunstig situasjon" som påvirker forsikringsforetak som utgjør en betydelig del av markedet eller de berørte forsikringsbransjer. Det er EIOPA som – etter å ha konsultert ESRB – avgjør om betingelsene for denne utvidelsen er oppfylt. Av direktivet artikkel 138 nr. 4 følger det videre at det foreligger en "usedvanlig ugunstig situasjon" når en eller flere av følgende hendelser inntreffer:

- et uforutsett, brått og voldsomt fall i de finansielle markedene,
- en situasjon med vedvarende lavt rentenivå og/eller
- en katastrofehendelse med store konsekvenser.

Kommisjonsforordningen artikkel 288 fastsetter hvilke kriterier EIOPA skal ta hensyn til i vurderingen av hvorvidt det foreligger en usedvanlig ugunstig situasjon. Kommisjonsforordningen artikkel 289 inneholder ytterligere momenter som tilsynsmyndigheten skal ta i betraktning i vurdering av lengden på gjenopprettingsperioden for det enkelte forsikringsforetak som er rammet av en slik situasjon.

I de tilfeller der det foreligger en "usedvanlig ugunstig situasjon" skal forsikringsforetak som er gitt forlenget frist til å oppfylle solvenskapitalkravet, hver tredje måned oversende en fremdriftsrapport til Finanstilsynet. Rapporten skal beskrive tiltakene som er gjennomført og fremdriften som er gjort med hensyn til å oppfylle solvenskapitalkravet. Hvis fremdriftsrapporten viser at det ikke er gjort vesentlige framskritt med hensyn til å oppfylle solvenskapitalkravet etter at manglende oppfyllelse er avdekket, skal vedtak om fristforlengelse oppheves.

Artikkel 138 nr. 5 åpner for at tilsynsmyndigheten i unntakstilfeller kan begrense eller frata foretaket den frie råderetten over dets eiendeler hvis den anser at foretakets økonomiske stilling kan bli ytterligere svekket. Bestemmelsen anses gjennomført i finansforetaksloven § 14-14 første ledd tredje punktum som blant annet fastsetter at Finanstilsynet kan sette grenser for foretakets rådighet over sine eiendeler. Det ulovfestede kravet til forholdsmessighet tilsier at et slikt inngripende vedtak kun vil benyttes i særlige unntakstilfeller.

Ved brudd på minstekapitalkravet har foretaket kun tre måneder på å oppfylle kravet, jf. finansforetaksloven § 14-14 annet ledd. Hvis foretaket ikke er i stand til å oppfylle minstekapitalkravet innen utløpet av denne fristen, vil foretakets konsesjon bli trukket tilbake, jf. finansforetaksloven § 14-14 annet ledd som gjennomfører direktivet artikkel 144 nr. 1 annet punktum.

Finanstilsynet foreslår forskriftsbestemmelser som åpner for at Finanstilsynet kan gi dispensasjon fra solvenskapitalkravet i inntil seks måneder og at denne perioden kan forlenges med ytterligere tre måneder. Videre foreslås at ytterligere dispensasjon kan gis i særskilte tilfeller (når det foreligger en usedvanlig ugunstig situasjon). I vurderingen av om dette vilkåret er oppfylt, vil Finanstilsynet følge prosedyrene som forventes å bli inntatt i EØS-avtalen. Det vises til forskriftsforslaget § 32. Foretakets plikt til å sende inn fremdriftsrapport hver tredje måned vil gjennomføres i et eventuelt dispensasjonsvedtak og foreslås derfor ikke regulert i forskrift.

11 RAPPORTERING TIL MARKEDET

11.1 Innledning

Finansforetaksloven § 14-12 om informasjonsplikt fastsetter at et forsikringsforetak minst én gang i året skal offentliggjøre en rapport om sin solvens og finansielle stilling. Det følger også at foretaket skal offentliggjøre oppdatert informasjon dersom det har skjedd endringer som vesentlig påvirker informasjonen som tidligere er offentliggjort. For øvrig er det lagt opp til at departementet kan gi forskrifter om foretakets offentliggjøring av informasjon og krav til dokumentasjon, herunder bestemmelser som gjør unntak fra personopplysningsloven.

Bestemmelser om offentliggjøring av informasjon om solvens og finansiell stilling følger av Solvens II-direktivet artiklene 51 til 56 med de endringer og tilføyelser som følger av Omnibus II-direktivet. Utfyllende bestemmelser er gitt i kommisjonsforordningen kapittel XII artiklene 290 til 303.

Finansforetaksloven § 14-12 fastsetter kun plikten til å offentliggjøre rapport eller oppdatert informasjon, jf. direktivet artikkel 51 nr. 1 første punktum og artikkel 54 nr. 1 første punktum. Det er forutsatt at de nærmere kravene i Solvens II-regelverket til slik offentliggjøring skal fastsettes i forskrift. Finanstilsynet har nedenfor vurdert om det er behov for å fastsette de øvrige direktivkravene i særskilte forskriftsbestemmelser, eller om kravene kan anses tilstrekkelig dekket av de utfyllende bestemmelsene gitt ved kommisjonsforordningen kapittel XII.

11.2 Innholdskrav til foretakets rapport om solvens og finansiell stilling

Direktivet artikkel 51 nr. 1 annet punktum bokstav (a) til (e) stiller krav til at foretakets rapport om solvens og finansielle stilling blant annet skal inneholde følgende opplysninger:

- en beskrivelse av foretakets virksomhet og resultater,
- en beskrivelse av foretakets system for risikostyring og internkontroll og en vurdering av om dette er tilstrekkelig sett i forhold til foretakets risikoprofil,
- en særskilt beskrivelse av risikoeksponering, risikokonsentrasjon, risikoavdekning og risikofølsomhet for hver risikokategori,
- en særskilt beskrivelse av grunnlagene og metodene for verdivurderingen av henholdsvis eiendeler, forsikringstekniske avsetninger og andre forpliktelser, sammen med en forklaring av eventuelle vesentlige forskjeller i forhold til den regnskapsmessige verdivurderingen,
- en beskrivelse av foretakets kapitalstyring (og vesentlige endringer sammenlignet med forrige rapporteringsperiode, jf. artikkel 51 nr. 2) som minst omfatter:
    - den ansvarlige kapitalens sammensetning, størrelse og kvalitet,
    - størrelsen på solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet,
    - det alternativ fastsatt i direktivet artikkel 304 (bruk av durasjonsbasert undermodul for aksjerisiko) som er benyttet til beregning av solvenskapitalkravet
    - informasjon som forklarer hovedforskjellene mellom forutsetningene som er lagt til grunn i standardmetoden og forutsetningene som er lagt til grunn for en eventuell intern modell som foretaket benytter til å beregne solvenskapitalkravet,

- omfanget av eventuelle brudd på minstekapitalkravet og eventuelle vesentlige brudd på solvenskapitalkravet i rapporteringsperioden, herunder en forklaring på årsaken til bruddet, konsekvensene av bruddet og de tiltak som er iverksatt som følge av bruddet.

Direktivet artikkel 51 nr. 1a, som er tilføyd ved Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 13), fastsetter i tillegg at dersom foretaket har benyttet matching-justering eller volatilitetsjustering som nevnt i henholdsvis artikkel 77b og artikkel 77d, skal dette også omtales i tilknytning til verdivurderingene av eiendeler og forpliktelser. Foretaket skal blant annet kvantifisere hvilken effekt et eventuelt bortfall av matching-justeringen eller volatilitetsjusteringen vil ha på foretakets finansielle stilling.

Finanstilsynet anser at direktivkravene i artikkel 51 nr. 1 og 1a er dekket gjennom de mer detaljerte bestemmelsene i kommisjonsforordningen som omfatter:

- artikkel 293 om virksomheten og resultater,
- artikkel 294 om system for styring og kontroll,
- artikkel 295 om risikoprofil,
- artikkel 296 om verdivurdering for solvensformål og
- artikkel 297 om kapitalstyringen.

Direktivet artikkel 51 nr. 2 første punktum fastsetter at beskrivelsen av foretakets ansvarlige kapital skal omfatte en analyse av vesentlige endringer siden foregående rapporteringsperiode i tillegg til en forklaring på eventuelle vesentlige forskjeller mot den regnskapsmessige verdivurderingen av de samme kapitalelementene, samt en kort beskrivelse av kapitalens overførbarhet. Tilsvarende krav følger av kommisjonsforordningen artikkel 297 nr. 1 (b), (e) og (h).

Direktivet artikkel 51 nr. 2 annet punktum oppstiller et krav om at ved offentliggjøring av solvenskapitalkravet omhandlet i nr. 1 bokstav e) ii), skal det separat opplyses om følgende:

- det beløp som er beregnet med grunnlag i enten standardmetoden eller en intern modell, jf. direktivet kapittel VI avsnitt 4 underavsnitt 2 og 3, og
- eventuelle kapitalkravstillegg som er pålagt i henhold til artikkel 37 eller
- effekten av de foretaksspesifikke parameterne som forsikringsforetaket er pålagt å bruke i henhold til artikkel 110.

Det skal i tillegg gis kortfattede opplysninger om tilsynsmyndighetens begrunnelse for å kreve kapitalkravstillegg eller bruk av foretaksspesifikke parametere. Finanstilsynet anser at forannevnte krav til opplysninger er dekket av og presisert i artikkel 297 nr. 2 bokstav (b) og (f).

Dersom størrelsen på solvenskapitalkravet fortsatt er under vurdering av Finanstilsynet på rapporteringstidspunktet, skal dette indikeres i rapporten, jf. direktivet artikkel 51 nr. 2 fjerde punktum. Kravet er gjentatt i forordningen artikkel 297 nr. 2 bokstav (a).

Der direktivet stiller krav om å gi en sammenlignende analyse av endringer fra forrige rapporteringsperiode, gjelder dette bare dersom perioden det sammenlignes med dekker

perioder etter direktivets ikrafttredelse, jf. overgangsbestemmelse inntatt i kommisjonsforordningen artikkel 303.

Direktivkravene gjennomgått over krever ingen særskilte forskriftsbestemmelser idet kravene anses tilfredsstillende dekket gjennom kommisjonsforordningens bestemmelser, jf. forskriftsforslaget § 53.

11.3 Henvisning til annen offentliggjort informasjon

Direktivet artikkel 53 nr. 3 fastsetter at foretaket i sin rapport om solvens og finansiell stilling kan henvise til tilsvarende informasjon som er offentliggjort i medhold av annen lovgivning, så lenge opplysningene tilsvarer de opplysninger som kreves i henhold til artikkel 51 både hva gjelder art og omfang. Krav til offentliggjøring av informasjon følger blant annet av regnskapslovgivningen. For utstedere av omsettelige verdipapirer notert på regulert marked er det i tillegg gitt regler om løpende og periodisk informasjonsplikt og offentliggjøring i verdipapirhandelloven. Finanstilsynet har ikke gjennomført en kartlegging av i hvilken grad Solvens II-direktivets krav til offentliggjøring av informasjon overlapper krav til offentliggjøring som følger av gjeldende rett. Finanstilsynet foreslår at muligheten for å henvise til tilsvarende informasjon fastslås i forskrift, jf. forskriftsforslaget § 33.

11.4 Unntak fra kravet om offentliggjøring

Det følger av direktivet artikkel 53 nr. 1 at tilsynsmyndigheten kan tillate at selskapet unnlater å offentliggjøre informasjon når:

- offentliggjøring av informasjonen vil medføre at foretakets konkurrenter gis betydelige og uheldige konkurransefortrinn, eller
- foretaket er bundet av taushetsplikt eller krav om fortrolighet som følge av forpliktelser overfor forsikringstakerne eller andre motparter.

Dersom tilsynsmyndigheten har gitt slik tillatelse skal foretaket opplyse om og redegjøre for dette i sin rapport om solvens og finansiell stilling, jf. direktivet artikkel 53 nr. 2. I kommisjonsforordningen artikkel 299 presiseres det at unntaket bare gjelder så lenge grunnene for unntaket er aktuelle, og at foretaket plikter å underrette tilsynsmyndigheten når grunnene for å tillate unntak fra offentliggjøring har bortfalt.

Muligheten til unntak gjelder ikke kravene til informasjon om foretakets kapitalforhold, jf. direktivet artikkel 53 nr. 4 jf. artikkel 51 nr. 1 bokstav e) som blant annet nevner sammensetningen og størrelsen på den ansvarlige kapitalen og det beregnede solvens- og minstekapitalkravet. Opplysninger som foretaket er forpliktet til å offentliggjøre om sine kapitalforhold følger også av kommisjonsforordningen artikkel 311.

Finanstilsynet foreslår at muligheten for å søke unntak fra offentliggjøring og hvilke forhold som kan begrunne dette fastsettes i forskrift. Det vises til forskriftsforslaget § 34.

11.5 Krav til offentliggjøring av oppdatert informasjon

Det følger av direktivet artikkel 54 nr. 1 at foretaket ved større endringer som vesentlig påvirker relevansen av informasjon som tidligere er offentligjort, skal offentligjøre oppdatert

informasjon. Bestemmelsen er gjennomført i finansforetaksloven § 14-12 første ledd, annet punktum. I henhold til artikkel 54 nr. 1 annet punktum skal minst følgende situasjoner anses å utgjøre en betydelig endring:

- det foreligger brudd på minstekapitalkravet, og tilsynsmyndigheten enten finner at foretaket ikke vil klare å fremlegge en realistisk plan for retting av forholdet eller at slik plan ikke mottas innen én måned etter at bruddet ble avdekket,
- det foreligger vesentlig brudd på solvenskapitalkravet og uten at tilsynsmyndigheten mottar en realistisk plan for retting av forholdet innen to måneder etter at bruddet ble avdekket.

For at plikten til å offentliggjøre manglende oppfyllelse skal inntre, må med andre ord foretaket være i brudd med ett av kapitalkravene i tillegg til at det ikke foreligger en realistisk plan for retting av forholdet. Offentliggjøringen skal skje umiddelbart etter at endring som nevnt i artikkel 54 nr. 1 annet punktum bokstav a) eller b) har inntrådt. Uttrykket "minst" indikerer at også andre endringer enn de som er nevnt i bestemmelsen vil kunne utløse krav til offentliggjøring av oppdatert informasjon i henhold til finansforetaksloven § 14-12 første ledd, annet punktum.

Direktivet artikkel 54 nr. 1 tredje til sjette punktum presiserer hvilke opplysninger foretaket umiddelbart må offentliggjøre i de ovennevnte situasjonene, blant annet hva avviket beløper seg til sammen med en forklaring på årsaken til og konsekvensene av avviket og eventuelle tiltak som er iverksatt for å rette på forholdet.

Finanstilsynet legger til grunn at i en situasjon der foretaket ikke oppfyller solvenskapitalkravet eller minstekapitalkravet, og foretaket heller ikke har klart å fremlegge en realistisk plan for oppfyllelse av kravet, vil kravet til å offentliggjøre informasjon om underoppfyllelsen være av de forholdene som vil bli fulgt tett opp av Finanstilsynet. Finanstilsynet anser at krav om offentliggjøring mest hensiktsmessig gis i form av et pålegg til foretaket i medhold av finansforetaksloven § 14-14 første ledd når alle forhold rundt underoppfyllelsen og manglende plan er endelig avklart. Finanstilsynet foreslår på denne bakgrunn ikke å forskriftsfeste direktivkravene i artikkel 54. Et pålegg om offentliggjøring forutsettes gitt samtidig med at det konstateres at foretaket ikke har lykkes med å fremlegge en realistisk plan, og direktivforpliktelsene anses dermed i stedet fulgt opp gjennom forvaltningspraksis. Kommisjonsforordningen artikkel 302 gir nærmere regler om offentliggjøring av en oppdatert versjon av rapporten om solvens og finansiell stilling.

Foretaket kan frivillig offentliggjøre informasjon om foretakets solvens eller finansielle stilling som ikke allerede er offentliggjort i henhold til bestemmelsene nevnt over, jf. direktivet artikkel 54 nr. 2. Finanstilsynet ser det ikke som nødvendig å fastsette en slik rett i forskrift. Kommisjonsforordningen artikkel 298 presiserer at slik tilleggsinformasjon må være konsistent med informasjon som er forelagt tilsynsmyndigheten.

11.6 Krav til struktur og kvalitet på opplysningene

Direktivet artikkel 51 nr. 1 første ledd fastsetter innledningsvis at de krav og prinsipper som gjelder for opplysninger som legges frem for tilsynsformål og som følger av direktivet

artikkel 35 nr. 3 og 4, også skal gjelde for opplysningene som offentliggjøres i rapporten om solvens og finansiell stilling.

Direktivet artikkel 35 nr. 3 krever at opplysningene som foretakene fremlegger, skal omfatte kvantitative og kvalitative elementer, enten fra eksterne eller interne kilder, i tillegg til historiske, nåtidige eller fremoverskuende elementer, eventuelt hensiktsmessige kombinasjoner av dette. Artikkel 35 nr. 4 oppstiller prinsipper som opplysningene må være i tråd med, jf. at opplysningene skal

- reflektere arten, kompleksiteten og omfanget av virksomheten, særlig risikoen knyttet til virksomheten,
- være tilgjengelige, fullstendige i alle vesentlige henseender, sammenlignbare og konsistente over tid og
- være relevante, pålitelige og forståelige.

Finanstilsynet kan ikke se at det er behov for å fastsette hverken krav til kvalitet eller format/art på opplysningene som skal offentliggjøres. Formatet på opplysningene, dvs. bruk av kvantitative eller kvalitative elementer mv., vil langt på vei gi seg selv ut fra de innholdskravene som kommisjonsforordningen stiller til rapporten. Videre vises det til at dersom rapporten til markedet ikke inneholder opplysninger som er tilstrekkelig dekkende for virksomheten, eller fremstillingen fremstår som vanskelig tilgjengelig og egnet til å virke villedende om de underliggende forholdene, vil Finanstilsynet kunne pålegge foretaket å rette på forholdet i medhold av finanstilsynsloven § 4 nr. 7.

I kommisjonsforordningen er det i tillegg gitt følgende bestemmelser om struktur, kriterier for vesentlighet mv.:

- Artikkel 290 fastsetter at rapporten om solvens og finansiell stilling skal følge strukturen som er fastsatt i vedlegg XX til forordningen. Disposisjonen i vedlegget følger fortløpende samme tematiske inndeling som artiklene 293 til 297 i forordningen.
- Artikkel 291 gir anvisning på kriterier til bruk i vurderingen av hvilke opplysninger som skal anses som vesentlige i publiseringssammenheng.
- Artikkel 292 stiller krav om at det gis et sammendrag av rapporten som er forståelig for forsikringstakerne. Sammendraget skal dessuten fremheve vesentlige endringer i løpet av rapporteringsperioden.

11.7 Krav til interne retningslinjer mv. og styregodkjennelse

Det følger av direktivet artikkel 55 nr. 1 at foretaket skal ha systemer og strukturer samt skriftlige retningslinjer som bidrar til å sikre at informasjonen som offentliggjøres er hensiktsmessig og korrekt. Videre følger det av artikkel 55 nr. 2 at foretakets rapport om solvens og finansiell stilling skal godkjennes av styret før den offentliggjøres.

Finanstilsynet foreslår at kravene fastsettes i forskrift, jf. forskriftsforslaget § 33 annet og tredje ledd.

11.8 Frist og sted for offentliggjøringen

Det følger av kommisjonsforordningen artikkel 300 at rapporten skal offentliggjøres innen 14 uker etter regnskapsårets avslutning. I direktivet artikkel 308 b nr. 6, tilføyd ved Omnibus II artikkel 2 nr. 80, er det imidlertid gitt en overgangsregel der det de første tre årene er gitt utvidet frist for å offentliggjøre rapporten i markedet. Fristen forkortes gradvis i løpet av overgangsperioden. Det vises for øvrig til høringsnotatets avsnitt 15.10.

Kommisjonsforordningen artikkel 301 fastsetter at rapporten skal offentliggjøres på foretakets nettside og regulerer blant annet hvor lenge rapporten skal være tilgjengelig for publikum.

12 RAPPORTERING TIL MYNDIGHETENE

12.1 Innledning

Finansforetaksloven § 13-8 fastsetter en rapporteringsplikt for finansforetakene til Finanstilsynet om ansvarlig kapital, kapitalkrav og andre forhold som er nødvendige for å vurdere risikoen i virksomheten. Bestemmelsen inneholder en hjemmel for departementet til å gi nærmere regler om slik rapportering i forskrift.

Finanstilsynsloven § 4 nr. 3 inneholder også en hjemmel for Finanstilsynet til å pålegge de institusjoner det har tilsyn med å sende inn oppgaver og opplysninger på den måten Finanstilsynet bestemmer. Finansforetaksloven § 13-8 gir imidlertid mer spesifikk hjemmel for gjennomføring av de detaljerte kravene om rapportering til tilsynsmyndighetene fastsatt i Solvens II-direktivet og kommisjonsforordningen.

Bestemmelser om rapportering til myndighetene følger av Solvens II-direktivet artikkel 35. Utfyllende bestemmelser er gitt i kommisjonsforordningen kapittel XIII, artiklene 304 til 314.

Finansforetaksloven § 13-8 første punktum gjennomfører kun det generelle kravet i direktivet artikkel 35 nr. 1 første punktum om å pålegge forsikringsforetakene å rapportere opplysninger som er nødvendige for tilsynsformål til tilsynsmyndighetene. De øvrige bestemmelsene i artikkel 35 må derfor fastsettes i forskrift med mindre de kan anses å være dekket av annen lovgivning eller bestemmelsene gitt ved kommisjonsforordningen kapittel XIII.

12.2 Rapporteringsplikten

Direktivet artikkel 35 nr. 1 annet punktum krever at forsikringsforetaket skal oversende opplysninger som er nødvendige for å sette tilsynsmyndigheten i stand til å evaluere forsikringsforetaket som beskrevet i artikkel 36 om tilsynsmyndighetenes evalueringsprosess. Informasjonen skal minst inneholde opplysninger som er nødvendige for å vurdere foretakets styringssystemer, foretakets virksomhet, verdivurderingsprinsipper som benyttes for solvensformål, risikoene foretaket er eksponert for og dets risikostyringssystemer samt foretakets kapitalstruktur, kapitalbehov og kapitalstyring.

Kravet i kommisjonsforordningen artikkel 304 om innsending av nærmere angitte rapporter sammenholdt med innholdskravene som stilles i forordningen kapittel XII og XIII, dekker de nevnte områdene for foretakenes opplysningsplikt. Det anses derfor ikke nødvendig å gi en egen forskriftsbestemmelse som lister de faste rapporteringsforpliktelsene eller som fastsetter overordnede krav til hvilke temaer eller opplysninger rapportene skal dekke.

Av kommisjonsforordningen artikkel 304 nr. 1 bokstav (a) til (d) fremgår hvilke rapporter foretakene skal oversende tilsynsmyndigheten med bestemte mellomrom. Dette omfatter

(a) foretakets årlige offentlige rapport om solvens og finansiell stilling, herunder eventuelle oppdaterte versjoner som er publisert, jf. også høringsnotatet kapittel 11,

(b) en fast rapport til tilsynet som skal følge samme struktur og oppsett som rapporten vist til i punkt (a),

(c) rapport om egenvurdering av risiko og solvens (ORSA) og

(d) årlige og kvartalsvise kvantitative rapporteringsskjemaer som utfyller og supplerer opplysningene i forannevnte rapporter.

Kommisjonsforordningen artikkel 306 angir temaene som skal behandles i ORSA-rapporten. Kommisjonsforordningen artikkel 307 til 311 angir hvilke forhold som skal omtales i den faste rapporten til tilsynet som skal være beskrivende i sin karakter, og ha kvantitative opplysninger der det er hensiktsmessig:

- artikkel 307 om virksomhet og resultater,
- artikkel 308 om systemene for risikostyring og internkontroll,
- artikkel 309 om foretakets risikoprofil,
- artikkel 310 om verdivurdering av eiendeler, forsikringstekniske avsetninger og øvrige forpliktelser for solvensformål og
- artikkel 311 om kapitalstyring.

Når det gjelder de årlige og kvartalsvise rapporteringene av kvantitativ informasjon legges det til grunn at skjemaene med tilhørende veiledninger vil inneholde alle nødvendige instrukser med hensyn til omfang og detaljeringsgrad av informasjonen som skal innrapporteres. Skjemaene blir utarbeidet i regi av EIOPA og vil følge som vedlegg til tekniske standarder fastsatt av Kommisjonen.

Det første året Solvens II-direktivet er i kraft skal forsikringsforetakene i tillegg gi Finanstilsynet en status for "åpningsbalansen" pr. 1. januar 2016 som skal vise verdiene på foretakets eiendeler og forpliktelser beregnet i samsvar med verdivurderingsprinsippene fastsatt i eller i medhold av finansforetaksloven § 14-8. For hver kategori av eiendeler og forpliktelser skal det i tillegg gis en separat redegjørelse for de viktigste forskjellene mellom verdiene som forannevnte beregning gir og beregning foretatt etter Solvens I-regelverket. Det skal også gis en oversikt over foretakets minstekapitalkrav, solvenskapitalkrav og tellende ansvarlig kapital. Det vises til forordningen artikkel 314.

Solvens II-direktivet inneholder også beskrivelser av ulike hendelser som utløser rapporteringskrav. Ved en vesentlig endring i risikoprofilen kreves ny beregning av solvenskapitalkravet og at dette rapporteres til tilsynsmyndigheten, jf. direktivet artikkel 102 nr. 1 fjerde ledd. Av direktivet artikkel 45 nr. 5 følger det videre at selskapet skal gjennomføre en egenvurdering av risiko og solvens ved vesentlige endringer i risikoprofilen. Resultatet av hver egenvurdering skal rapporteres til tilsynsmyndigheten, jf. artikkel 45 nr. 6. Dette fremgår også av kommisjonsforordningen artikkel 304 nr. 1 bokstav c).

Kommisjonsforordningen artikkel 305 angir vurderingstema for å avgjøre hvilke opplysninger som må anses vesentlige og av betydning å forelegge tilsynsmyndigheten. En opplysning skal anses som vesentlig dersom en utelatelse eller uriktig/feilaktig fremleggelse av denne vil kunne få betydning for tilsynsmyndighetens vurderinger eller avgjørelser. For samtlige rapporter gjelder at de skal sendes inn elektronisk, jf. forordningen artikkel 313 og 301 nr. 6.

De faste rapporteringsforpliktelsene som fremgår av bl.a. kommisjonsforordningen artikkel 304, påvirker ikke den mulighet Finanstilsynet har i medhold av finanstilsynsloven § 4 nr. 3

til å pålegge et foretak å sende inn annen informasjon i forbindelse med enkeltstående hendelser eller på regelmessig basis.

12.3 Tilsynsmyndighetens fullmakter mv.

Direktivet artikkel 35 nr. 2 bokstav a) stiller krav til at tilsynsmyndighetene skal ha fullmakt til å bestemme typen, omfanget og formatet på opplysningene som foretaket skal fremlegge ved faste rapporteringstidspunkter, når nærmere forhåndsdefinerte hendelser inntreffer eller ved undersøkelser av et forsikringsforetaks situasjon. Finanstilsynet legger til grunn at det siste kan omfatte alt fra undersøkelser knyttet til klager på forsikringsforetaket fra dets kunder, dokumentbaserte tilsyn og andre typer granskninger og forespørsler rettet mot foretaket. En slik fullmakt følger allerede av finanstilsynsloven § 4 nr. 3.

Tilsynsmyndigheten skal etter artikkel 35 nr. 2 bokstav b) og c) videre kunne innhente informasjon om kontrakter inngått med mellommenn eller tredjeparter og kreve informasjon fra eksterne sakkyndige som for eksempel revisorer og aktuarer. Finanstilsynets generelle kompetanse til å innhente informasjon fra tilsynsenhetene, herunder fra ansatte og revisor, og som tilsynet mener det trenger for å kunne utføre sitt verv, følger av finanstilsynsloven §§ 3 fjerde ledd, 3a og 4 nr. 3. Finanstilsynsloven § 4c oppstiller dessuten meldeplikt om avtaler om utkontraktering. Det vises også til kommisjonsforordningen artikkel 274 nr. 4 bokstav h) som stiller krav om at avtaler om utkontraktering skal sikre at forsikringsforetaket, ekstern revisor og tilsynsmyndigheten har faktisk tilgang på opplysninger knyttet til den utkontrakterte virksomheten, og at tilsynsmyndigheten skal kunne utføre stedlig tilsyn i oppdragstakers lokaler. Det anses etter dette ikke behov for å fastsette ytterligere forskriftsbestemmelser som presiserer Finanstilsynets kompetanse overfor tilsynsenhetene.

12.4 Krav til opplysningenes utforming, relevans og tilgjengelighet

Direktivet artikkel 35 nr. 3 krever at opplysningene som foretakene fremlegger, skal omfatte kvantitative og kvalitative elementer, enten fra eksterne eller interne kilder, i tillegg til historiske, nåtidige eller fremoverskuende elementer, eventuelt hensiktsmessige kombinasjoner av dette. Finanstilsynet anser at disse overordnede føringene for rapporteringen presiseres i de ulike rapporteringskravene som stilles i kommisjonsforordningen og rapporteringsskjemaene som utarbeides av EIOPA, og ser ikke behov for å gi en generell forskriftsbestemmelse om arten av opplysninger som skal rapporteres.

Artikkel 35 nr. 4 oppstiller visse prinsipper for opplysningene som skal fremlegges av foretakene, blant annet at opplysningene skal reflektere risikoen som følger av virksomheten, være relevante, pålitelige og forståelige. Prinsippene er nærmere omtalt i avsnitt 11.6. Finanstilsynet forutsetter at foretakene legger disse prinsippene til grunn for sin rapportering til myndighetene, og at det ikke er behov for å fastsette nevnte prinsipper i forskrift. Ved mangelfull eller ufullstendig rapportering vil Finanstilsynet kunne gi pålegg om retting av forholdet i medhold av finanstilsynsloven § 4 nr. 7, jf. også nr. 3.

12.5 Krav til interne retningslinjer mv.

Det følger av direktivet artikkel 35 nr. 5 at selskapet skal ha styrevedtatte retningslinjer som løpende skal sikre at informasjonen som innrapporteres til tilsynsmyndigheten er hensikts-

messig. Kravet er ikke dekket av kommisjonsforordningen, og Finanstilsynet foreslår at kravet fastsettes i forskrift, jf. forskriftsforslaget § 35 annet punktum.

12.6 Rapporteringsfrister

Kommisjonsforordningen artikkel 312 nr. 1 bokstav (a) til (d) fastsetter hvilke rapporteringsfrister som i utgangspunktet gjelder for de ulike faste rapportene:

(a) Fast rapport til tilsynsmyndigheten skal oversendes minst hvert tredje år innen 14 uker etter det aktuelle regnskapsårets slutt.

(b) ORSA-rapporten skal oversendes innen 14 dager etter at vurderingene er avsluttet.

(c) Årlige kvantitative rapporteringsskjemaer skal oversendes senest innen 14 uker etter regnskapsårets slutt.

(d) Kvartalsvise kvantitative rapporteringsskjemaer skal oversendes senest fem uker etter kvartalets slutt.

Artikkel 312 nr. 2 åpner for at tilsynsmyndigheten kan kreve at den faste rapporten nevnt i bokstav (a) over, skal oversendes for hvert regnskapsår. En jevnlig vurdering av rapporteringshyppigheten vil være en integrert del av Finanstilsynets tilsynsprosess. Finanstilsynet legger til grunn at det for større selskaper og selskaper med høy kompleksitet/risiko vil være aktuelt å pålegge at den faste tilsynsrapporten oversendes på årlig basis. Foretak som rapporterer den faste tilsynsrapporten hvert tredje år, men hvor det i et mellomliggende regnskapsår har skjedd vesentlige endringer i foretakets forretningsvirksomhet, risikoprofil mv., plikter likevel å oversende rapport til tilsynet ved det aktuelle regnskapsårets slutt innenfor samme frist som angitt i bokstav a) over. Det skal i tilfelle redegjøres for endringene og konsekvensene av disse, jf. forordningen artikkel 312 nr. 3.

I direktivet artikkel 308b nr. 5 og 7, tilføyd ved Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 80), er det gitt overgangsregler som utvider ovennevnte rapporteringsfrister i en overgangsperiode, men slik at fristene gradvis kortes ned frem mot 2019. Det vises til forslag til overgangsbestemmelser i forskriftsforslaget § 61, jf. også omtale i avsnitt 15.10.

12.7 Forholdsmessighet

Direktivet artikkel 35 nr. 6 og 7, som er tilføyd ved Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 7), åpner for at tilsynsmyndighetene kan fastsette lettelser i foretakenes rapporteringsforpliktelser dersom rapporteringskravene fremstår som uforholdsmessige.

I artikkel 35 nr. 6 åpnes det for at opplysninger som skal sendes inn hyppigere enn på årlig basis, i stedet kan sendes inn minst årlig. Bestemmelsen har relevans for de kvartalsvise rapporteringsforpliktelsene.

I artikkel 35 nr. 7 åpnes det også for å begrense den faste rapporteringen til tilsynsmyndigheten eller gjøre helt unntak fra kravet om post-for-post-rapportering, dersom nærmere fastsatte vilkår er oppfylt, for eksempel at rapporteringen av de aktuelle opplysningene ikke er nødvendige for et effektivt tilsyn med foretaket og at foretaket kan fremlegge opplysningene på forespørsel. Eksempel på post-for-post-rapportering er kravet som følger av forordningen artikkel 309 nr. 2 (e) som stiller krav om at foretaket utarbeider en komplett liste over hvor-

dan alle eiendeler er investert. Finanstilsynet legger til grunn at begrensningene i rapporteringsforpliktelsene som kan besluttes i medhold av denne bestemmelsen først og fremst gjelder innholdskrav. Dersom det fastsettes unntak for post-for-post-rapporteringen, er det presisert i kommisjonsforordningen artikkel 304 nr. 1 (d) at heller ikke eventuell årlig skjematisk rapportering skal omfatte post-for-post-rapporteringen.

For forsikringsforetak som inngår i en forsikringsgruppe fastsetter direktivet at det som hovedregel ikke kan gjøres unntak fra kvartalsvis rapportering eller gjøres helt unntak fra post-for-post-rapportering, med mindre foretaket på en tilfredsstillende måte godtgjør at den aktuelle rapporteringen vil være urimelig byrdefull tatt i betraktning art, omfang og kompleksitet i gruppens virksomhet.

Unntakene over er først og fremst myntet på mindre foretak hvor omfanget av innrapporteringen kan fremstå som uforholdsmessig i forhold til arten, omfanget og kompleksiteten i de risikoer som er knyttet til virksomheten. Det er forutsatt i direktivet at tilsynsmyndigheten skal gi prioritet til disse i fastleggelsen av hvem som skal omfattes av unntakene. Finanstilsynet foreslår at unntakene i artikkel 35 nr. 6 og 7 fastsettes i forskrift. Det vises til forskriftsforslaget §§ 38 og 39, der forsikringsforetak også omfatter forsikringsforetak som inngår i en gruppe.

Av artikkel 35 nr. 6 og 7 følger det at begrensninger i den regelmessige rapporteringen eller unntak fra post-for-post-rapporteringen, bare kan fastsettes i den utstrekning foretakene innenfor hvert unntaksgrunnlag til sammen ikke representerer en markedsandel som overstiger 20 prosent innenfor henholdsvis livsforsikrings- og skadeforsikringsmarkedet. Begrensningen skal bidra til å sikre at tilsynsmyndighetene mottar et tilstrekkelig rapporteringsgrunnlag til å kunne føre et forsvarlig tilsyn med forsikringsmarkedet. Bestemmelsen retter seg mot tilsynsmyndighetenes forvaltning av unntakshjemlene. Finanstilsynet vil påse at det til enhver tid har tilstrekkelig rapporteringsgrunnlag, og begrensningen trenger derfor ikke fremgå av forskrift.

Artikkel 35 nr. 8 til 11, som tilføyd ved Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 7 b), inneholder blant annet regler som skal bidra til å sikre ensartet håndhevelse av unntakene blant medlemslandene, og retter seg mot tilsynsmyndighetene og EIOPA. Bestemmelsene foreslås derfor ikke regulert i forskrift. Til artikkel 35 nr. 8 kan likevel nevnes at denne gir anvisning på vurderingstemaer som tilsynsmyndighetene må ta stilling til i vurderingen av om lettelser i rapporteringskravene skal innvilges. Vurderingstemaene er egnet til å belyse arten, omfanget og kompleksiteten av de risikoer som er knyttet til virksomheten og omfatter blant annet størrelsen på foretakets samlede premieinntekter, forsikringstekniske avsetninger og eiendeler, markedsrisikoen som foretakets investeringer gir opphav til, nivået på risikokonsentrasjon i foretaket og nivået på ansvarlig kapital som skal dekke solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet.

13 SPESIALFORETAK SOM HAR TIL FORMÅL Å OVERTA FORSIKRINGSRISIKO

Finansforetaksloven § 2-12 fjerde ledd annet punktum gir hjemmel til å fastsette forskrift om spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko fra et forsikringsforetak. Dette er foretak som ikke har konsesjon som gjenforsikringsforetak, men som etter avtale overtar risiko fra et forsikringsforetak og fullt ut finansierer overtatt risiko ved opptak av lån i verdipapir- eller kapitalmarkedene. Det vises til definisjonen gitt ved direktivet artikkel 13 nr. 26 og omtalen i Prop. 125L (2013-2014) s. 164.

Kommisjonsforordningen kapittel XV artikkel 318 til 327 har nærmere regler om konsesjon, obligatoriske kontraktsvilkår, systemet for styring og kontroll, rapportering til tilsynsmyndighetene og soliditetskrav for spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko fra et forsikringsforetak. Bestemmelsene er fastsatt i medhold av direktivet artikkel 211 og gjennomføres ved henvisning i forskriftsforslaget § 53.

Det følger av artikkel 318 at konsesjon kan gis spesialforetak som overtar risiko fra et forsikringsforetak gjennom en gjenforsikringsavtale eller lignende kontrakt. I tilfeller der spesialforetaket overtar risiko fra flere enn ett forsikringsforetak, skal avvikling i et av forsikringsforetakene ikke ha negativ innvirkning på soliditeten til spesialforetaket. Finanstilsynet legger til grunn at dette innebærer at spesialforetaket ikke kan ha risikoutjevning mellom ulike kontraktsmotparter.

Konsesjon forutsetter at spesialforetaket oppfyller fastsatte soliditetskrav. Det følger av artikkel 326 at spesialforetaket til enhver tid skal ha eiendeler som tilsvarer foretakets maksimale risikoeksponering. Eiendelene skal vurderes til markedsverdi. Finansieringen av spesialforetaket skal være fullt innbetalt. Fordringer på fremtidige premieinnbetalinger fra forsikringsforetaket kan utgjøre en eiendel dersom nærmere angitte vilkår er oppfylt, jf. artikkel 326 nr. 4.

Konsesjon forutsetter også at avtaler om risikooverføring fra et forsikringsforetak til spesialforetaket og avtaler om finansiering av virksomheten til spesialforetaket inneholder bestemte obligatoriske kontraktsvilkår. Vilkårene følger av artikkel 319 til 321. Det er blant annet krav om å sikre at spesialforetakets forpliktelser overfor långivere eller andre finansieringskilder alltid skal være underordnet gjenforsikringsforpliktelsene og at långivere og andre ikke kan kreve spesialforetaket avviklet.

Ledelsen i et spesialforetak skal oppfylle de samme kravene til egnethet som gjelder for forsikringsforetak generelt. Krav om meldeplikt ved utskiftninger i ledelsen gjelder tilsvarende. Det vises til artikkel 322. Etter artikkel 323 skal det foretas eierkontroll for aksjeeiere med betydelig eierandel.

Det er et konsesjonskrav at foretaket har et hensiktsmessig system for styring og kontroll med virksomheten og at det årlig rapporterer nødvendig informasjon til tilsynsmyndigheten. Krav til risikostyring og internkontroll i virksomheten fremgår av artikkel 324, mens artikkel 325 har regler for årlig rapportering til tilsynsmyndigheten.

14 FORSIKRINGSGRUPPER

14.1 Virkeområde

14.1.1 Generelle regler

Finansforetaksloven kapittel 18 har nærmere regler for virksomhet i finanskonsern, herunder regler om konsolidering. Det følger av lovens § 18-1 at holdingforetak og annet morselskap i finanskonsern skal se til at den samlede virksomheten i finanskonsernet organiseres og drives på forsvarlig måte. Bestemmelsene i lovens §§ 13-5 til 13-8, § 13-14, § 16-1 og kapittel 14 er gitt tilsvarende anvendelse for den samlede virksomheten i finanskonsernet.

Finanstilsynsloven §§ 18-2 til 18-4 har nærmere regler om konsolidering, om transaksjoner mellom konsernforetak og om lån, garantier mv. mellom konsernforetak. Loven § 18-2 fjerde ledd åpner for at departementet kan fastsette nærmere regler om hvilke foretak som skal omfattes av konsolidering, og om gjennomføringen konsolideringen, herunder særlige regler for deltakerinteresser i forsikringsforetak og særlige regler for finanskonsern hvor morselskapet er et forsikringsforetak, eller et holdingforetak, og som for øvrig eller bare i hovedsak omfatter forsikringsforetak eller deltakerinteresser i forsikringsforetak.

Det følger av Solvens II-direktivet artikkel 213 nr. 1 at det skal føres tilsyn på gruppenivå for forsikringsforetak som inngår i en gruppe. En gruppe er definert i direktivet artikkel 212 nr. 1 bokstav c) som en gruppe av foretak som består av

- deltakende foretak, dets datterforetak og de enheter som det deltakende foretaket eller dets datterforetak har deltakerinteresser i samt foretak som er underlagt felles ledelse eller
- foretak som har dominerende innflytelse over andre foretak gjennom varige finansielle forbindelser.

Direktivet artikkel 213 nr. 2 fastsetter at det skal føres tilsyn på gruppenivå med:

a) forsikringsforetak som er deltakende foretak i minst ett annet forsikringsforetak eller som utøver dominerende innflytelse over et annet foretak

b) forsikringsforetak der morselskapet er et holdingforetak i finanskonsern innenfor EØS-området

c) forsikringsforetak der morselskapet er et holdingforetak i finanskonsern eller et forsikringsforetak utenfor EØS-området

d) forsikringsforetak der morselskapet er et eierforetak som ikke selv er finansforetak eller holdingforetak i finanskonsern.

Med deltakende foretak menes foretak som enten er morselskap eller som har direkte eller indirekte eierskap til 20 prosent eller mer av stemmene eller kapitalen i et annet foretak eller som er underlagt felles ledelse med annet foretak, jf. direktivet artikkel 212 nr. 1 bokstav a). Etter direktivet artikkel 212 nr. 2 inkluderes også foretak som anses å utøve dominerende innflytelse over et annet foretak samt foretak som gjennom stemmeretter eller kapital anses å utøve vesentlig innflytelse over et annet foretak. Sistnevnte tilfelle kan omfatte tilfeller med

direkte eller indirekte eierskap til mindre enn 20 prosent av stemmene eller kapitalen i et annet foretak.

Deler av gruppedefinisjonen i Solvens II-direktivet er dekket i finansforetakslovens regler om finanskonsern. Etter lovens § 17-6 første ledd skal foretak som har en så stor eierandel i forsikringsforetak at det er etablert et konsernforhold mellom foretaket og forsikringsforetaket, regnes som morselskap i finanskonsern. Vilkåret "en så stor eierandel" er ikke nærmere presisert. Finanstilsynet legger til grunn at aksjelovens regler skal gis tilsvarende anvendelse slik at eierandelen må representere flertallet av stemmene i det andre foretaket eller at foretaket har rett til å velge eller avsette et flertall av medlemmene i det andre foretakets styre, jf. aksjeloven § 1-3.

Etter § 17-6 annet ledd kan morselskapet i finanskonsern være et holdingforetak, annet finansforetak eller annet eierforetak som ikke selv er finansforetak. Etter finansforetaksloven § 1-4 annet ledd regnes også konserngruppe som er etablert ved samarbeidsavtale mellom gjensidige forsikringsforetak eller mellom sparebank og gjensidig forsikringsforetak om at foretakene skal ha et felles styre og i tilfelle andre felles foretaksorganer som finanskonsern.

Finansforetakslovens regler om finanskonsern regulerer foretak som er omfattet av artikkel 213 nr. 2 bokstav a) (forsikringsforetak som er morselskap eller som utøver dominerende innflytelse over annet forsikringsforetak), artikkel 213 nr. 2 bokstav b) (forsikringsforetak som er datterforetak av holdingforetak i finanskonsern) og artikkel 213 nr. 2 bokstav d) (forsikringsforetak som er datterforetak av et eierforetak som ikke selv er finansforetak eller holdingforetak i finanskonsern).

Forsikringsforetak som har deltakerinteresser i annet forsikringsforetak eller er underlagt felles ledelse med et annet forsikringsforetak er ikke omfattet av finansforetaksloven § 18-1. På den annen side er forsikringsforetak som utelukkende er morselskap til andre foretak enn forsikringsforetak omfattet av lovens § 18-1. Dette gjelder f.eks. forsikringsforetak som er morselskap til verdipapirforetak eller eiendoms- og investeringsforetak. Sistnevnte er ikke omfattet av bestemmelsene om forsikringsgrupper etter Solvens II-direktivet.

Etter direktivet artikkel 265 skal en gruppe som består av forsikringsforetak der morselskapet er et eierforetak som ikke selv er finansforetak eller holdingforetak i finanskonsern, jf. finansforetaksloven § 17-6 annet ledd bokstav c), kun underlegges regler om rapportering om risikokonsentrasjon og transaksjoner innenfor en gruppe, jf. punkt 14.4.6 nedenfor.

Som det fremgår ovenfor, har lovens § 18-1 et snevrere nedslagsfelt enn direktivets bestemmelser om forsikringsgrupper når det gjelder forsikringsforetak med deltakerinteresser i andre forsikringsforetak og for forsikringsforetak som er underlagt felles ledelse med et annet forsikringsforetak. Lovens § 18-1 har på den annen side et bredere nedslagsfelt når det gjelder konsern som består av bare ett forsikringsforetak.

Finanstilsynet foreslår en forskriftsbestemmelse som presiserer anvendelsesområdet for bestemmelsene om forsikringsgrupper. Finanstilsynet ser det som hensiktsmessig at samtlige konstellasjoner som er omfattet av Solvens II-direktivet fremgår av én forskriftsbestemmelse. Dette innebærer på den ene side at forsikringsforetak som er morselskap eller datterforetak av

holdingforetak i finanskonsern får en dobbeltregulering ved at både finansforetaksloven § 18-1 og forskriftene viser til at bestemmelser i kapittel 13 og 14 får tilsvarende anvendelse på konsern/gruppenivå. På den annen side vil forskriftene fastsette særlige regler ved blant annet å angi eksplisitt hvilke bestemmelser i lovens kapittel 13 og 14 som gjelder for forsikringsgrupper. Det vises til forskriftsforslaget § 38 første ledd.

Finanstilsynet foreslår at det inntas en hjemmel som åpner for at forsikringsforetak der morselskapet enten er hjemmehørende utenfor EØS-området eller er omfattet av finansforetaksloven § 17-6 annet ledd bokstav c), kan unntas fra deler av bestemmelsene i forskriftene. Det vises til forskriftsforslaget § 38 annet ledd.

Forsikringsforetak som har direkte eller indirekte eierskap til 20 prosent eller mer av stemmene eller kapitalen i et annet foretak omfattes av virkeområdet gjennom at begrepet deltakerinteresser defineres i forskriftsforslaget § 38 tredje ledd. I bestemmelsens fjerde og femte ledd er det inntatt hjemler som åpner for at Finanstilsynet kan utvide gruppetilsynet til også å omfatte foretak som på annen måte enn gjennom eierandeler anses å utøve dominerende innflytelse i andre foretak og foretak med deltakerinteresser under 20 prosent.

14.1.2 Særlig om holdingforetak i finanskonsern

Gruppebestemmelsene i Solvens II-direktivet omfattet i utgangspunktet grupper hvor morselskapet er et forsikringsforetak eller et holdingforetak som bare eller i hovedsak har eierandeler i forsikringsforetak, tilsvarende som i forsikringsgruppedirektivet (98/78/EF). Gjennom vedtakelsen av direktiv 2011/89/EF er virkeområdet utvidet til også å gjelde forsikringsforetak hvis morforetaket er et holdingforetak som i tillegg til å eie forsikringsforetak også eier annet finansforetak.

Tilsvarende bestemmelser gjelder for kredittinstitusjoner i CRD IV-regelverket. I tillegg stiller konglomeratdirektivet også krav til gruppetilsyn og beregning av soliditetskrav på gruppenivå. Et finanskonsern med både bank og forsikringsforetak kan således bli omfattet av både Solvens II, CRD IV og konglomeratdirektivet.

For å unngå en situasjon der en gruppe er underlagt flere regelsett for den samlede virksomheten, er det i alle direktivene åpnet for at gruppetilsynsfører kan bestemme at bare ett av regelsettene skal gjelde. Etter Solvens II-direktivet artikkel 213 nr. 4 kan gruppetilsynsfører bestemme at holdingforetak i finanskonsern som er underlagt tilsvarende regler i konglomeratdirektivet, utelukkende skal kunne forholde seg til dette regelverket for den samlede virksomheten. Videre er det i artikkel 231 nr. 5 åpnet for at gruppetilsynsførende myndighet kan bestemme at holdingforetak i finanskonsern som er underlagt tilsvarende regler i kredittinstitusjonsdirektivet (CRD IV), kan anvende det regelverket som gjelder den dominerende finanssektoren i gruppen for den samlende virksomheten. Vurderingen skal baseres på konglomeratdirektivet artikkel 3 nr. 2.

I forskrift 31. januar 2007 nr. 121 om anvendelse av soliditetsregler på konsolidert basis (konsolideringsforskriften), er finansielle grupper bestående hovedsakelig av forsikringsforetak underlagt gjeldende soliditetsregler for forsikringsvirksomhet. Finansielle grupper bestående hovedsakelig av andre foretak enn forsikringsforetak er underlagt CRD IV-reglene

(kapitalkravsforskriften), og finansielle grupper som består av begge typer virksomhet (tverrsektoriell finansiell gruppe) er underlagt begge regelsettene.

Finanstilsynet foreslår en forskriftshjemmel i § 39 annet ledd som åpner for at Finanstilsynet kan fatte vedtak om at forsikringsforetak som er datterforetak av holdingforetak i en tverrsektoriell finansiell gruppe, kan underlegges annet regelverk på konsolidert basis. En opphevving av konsolideringsforskriften for rene forsikringsgrupper vil innebære enkelte redaksjonelle endringer i konsolideringsforskriften. Finanstilsynet vil komme tilbake til forslag om tilpasninger av øvrige deler av konsolideringsforskriften i tilknytning til innlemmelse av CRR-forordningen (575/2013) i norsk rett.

14.1.3 Foretak som kan unntas fra gruppetilsyn

Artikkel 214 nr. 2 åpner for at gruppetilsynsførende myndighet kan vedta at et foretak ikke skal omfattes av gruppetilsynet når:

a) foretaket har forretningskontor i en tredjestat der det foreligger rettslige hindringer for overføring av de nødvendige opplysninger (uten at reglene om bruk av bokførte verdier i artikkel 229 berøres),

b) vedkommende foretak har ubetydelig interesse med hensyn til formålene med gruppetilsynet eller

c) innlemmingen av foretaket ville være uhensiktsmessig eller villedende med hensyn til formålene for gruppetilsyn.

Hvis flere foretak omfattes av (b) må det foretas en samlet vurdering mht. kravet om ubetydelig interesse.

Gruppetilsynsfører skal rådføre seg med øvrige berørte tilsynsmyndigheter før beslutningen tas. Tilsynsmyndigheten til foretak som ikke er innlemmet i gruppetilsynet etter (b) og (c) har rett til å be morforetak i gruppen om alle opplysninger som kan lette tilsynet med foretaket.

Artikkel 214 nr. 2 foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 39 tredje ledd.

14.1.4 Tilsyn med undergrupper

Etter gjeldende regler skal soliditets- og sikkerhetskrav også oppfylles for delkonsern. Ifølge Solvens II-regelverket skal imidlertid kravene som hovedregel kun gjelde på det øverste nivået i konsernet.

Det følger av artikkel 215 at for forsikringsforetak som har morselskap i en stat i EØS-området, skal bestemmelsene i artikkel 218 til 258 bare få anvendelse på det overordnede morselskapet.

Det følger av artikkel 216 nr. 1 at dersom forsikringsforetak eller holdingforetak som nevnt i artikkel 213 nr. 2 a) og b), ikke har hovedkontor i samme medlemsstat som det overordnede morselskapet, kan regelverket åpne for at tilsynsmyndigheten kan beslutte å føre tilsyn med grupper som inngår i internasjonale konsern på nasjonalt plan. Før tilsynsmyndigheten kan fatte et slikt vedtak må det konsultere gruppetilsynsfører og morselskapet i gruppen. Det

fremgår av artikkel 358 i forordningen at det bare er i tilfeller der det er objektive forskjeller i virksomheten, organiseringen eller risikoprofilen til foretaket at nasjonale myndigheter kan beslutte at det føres tilsyn på nasjonalt nivå.

Artiklene 218 til 258 får i tilfeller som nevnt over anvendelse for morselskap på nasjonalt plan med mindre tilsynsmyndigheten begrenser tilsynet på nasjonalt plan til ett eller flere avsnitt i kapittel II (dvs. artiklene 218 til 246).

Hvis tilsynet på nasjonalt plan skal omfatte gruppesolvens (jf. artiklene 218 til 243), må tilsynsmyndigheten anvende samme metode for beregning av gruppesolvens for morselskapet på nasjonalt nivå som for det overordnede morselskapet.

Hvis det overordnede morselskapet har fått godkjent en gruppeintern modell, skal denne godkjenningen aksepteres av tilsynsmyndigheten til morselskapet på nasjonalt nivå. Tilsynsmyndigheten har her adgang til å pålegge et kapitalkravstillegg til gruppens solvenskapitalkrav på nasjonalt nivå dersom risikoprofilen for det overordnede foretaket på nasjonalt plan avviker vesentlig fra den interne modellen som er godkjent. Eventuelt kan tilsynsmyndigheten bestemme at standardmetoden skal benyttes på nasjonalt nivå.

Bestemmelsene over forslås gjennomført i forskriftsforslaget § 39 første ledd og § 40.

14.2 Krav til beregning av gruppesolvens (artikkel 218 til 243)

14.2.1 Generelle regler

Direktivet artikkel 218 presiserer at gruppen skal ha ansvarlig kapital som dekker det konsolidderte solvenskapitalkravet. Overordnet forsikringsforetak eller holdingforetak plikter å påse at kravet er oppfylt og skal melde fra til gruppetilsynsførende myndighet hvis gruppen har svekket finansiell stilling eller hvis det foreligger brudd eller risiko for brudd på det konsolidderte solvenskapitalkravet.

Artikkel 235 presiserer at for forsikringsforetak som er datterforetak av et holdingforetak skal gruppesolvens beregnes på nivået til holdingforetaket. Ved denne beregningen skal holdingforetaket behandles som om det er et forsikringsforetak slik at reglene om solvenskapitalkrav og reglene om ansvarlig kapital som kan dekke solvenskapitalkravet på foretaksnivå kommer til anvendelse for holdingforetaket i beregningen av gruppesolvens.

I finansforetaksloven er holdingforetak i finanskonsern definert som et finansforetak og underlagt reglene for finansforetak også på foretaksnivå. For noen bestemmelser som bare gjelder enkelte typer finansforetak, er det angitt særskilt om holdingselskap omfattes eller ikke. Dette gjelder finansforetaksloven § 13-6 (5) som fastsetter at holdingforetak i finanskonsern er underlagt krav til beregning av uvektet kjernekapitalandel tilsvarende som for banker. I finansforetaksloven § 14-1 er holdingselskap i finanskonsern der bank, kredittforetak og finansieringsforetak inngår, omfattet av de samme kapitalkravene som banken i konsernet. Reglene synes å gjelde uavhengig av bankens relative størrelse i konsernet. For holdingselskap som utelukkende eier forsikringsselskap, er det ikke angitt hvilke krav som skal gjelde på foretaksnivå.

Reglene i direktivet og reglene i finansforetaksloven innebærer at holdingforetak i tverrsektorielle grupper kan være underlagt ett regelsett på foretaksnivå og ett annet for beregning av gruppesolvens, jf. at artikkel 235 fastsetter at holdingforetak ved beregning av gruppesolvens skal behandles som det er underlagt Solvens II-regelverket.

Finanstilsynet foreslår en forskriftsbestemmelse som klargjør at holdingforetak skal anses som forsikringsforetak når det gjelder beregning av gruppesolvens, jf. forskriftsforslaget § 41 første ledd. Finanstilsynet vil på et senere tidspunkt komme tilbake til eventuelle regelverksendringer på foretaksnivå for holdingforetak som utelukkende eier forsikringsforetak. Annet ledd lister opp soliditetsregler gitt i eller i medhold av finansforetaksloven som gis tilsvarende anvendelse for forsikringsgrupper, herunder reglene om verdivurderingsprinsipper, ansvarlig kapital, solvenskapitalkrav og reglene om meldeplikt for forsikringsforetak med svekket finansiell stilling.

14.2.2 Beregningshyppighet

Det følger av direktivet artikkel 219 at gruppesolvenskapitalkravet skal beregnes minst én gang årlig og at resultatet skal rapporteres til gruppetilsynsførende myndighet. Hvis gruppens risikoprofil avviker vesentlig fra de forutsetningene som ligger til grunn for sist innrapporterte krav, skal gruppesolvenskapitalkravet uten opphold beregnes på nytt og rapporteres til gruppetilsynsførende myndighet. Kravene til beregningshyppighet og rapportering er de samme som på foretaksnivå, jf. forskriftsforslaget § 7.

Direktivet presiserer at gruppetilsynsførende myndighet kan kreve at foretaket foretar en ny beregning dersom det foreligger indikasjoner på at gruppens risikoprofil er vesentlig endret siden siste innrapportering. Direktivbestemmelsen anses gjennomført ved at Finanstilsynet som gruppetilsynsførende myndighet kan be om ny innrapportering med hjemmel i finanstilsynsloven § 4 nr. 3 eller kreve retting med hjemmel i finansforetaksloven § 14-13 annet ledd.

Kravet til beregningshyppighet gjennomføres ved at det henvises til bestemmelser gitt i eller i medhold av finansforetaksloven § 14-10 i forskriftsforslaget § 41 annet ledd.

14.2.3 Metoder og generelle prinsipper for beregning av gruppesolvens

Det følger av direktivet artikkel 220 nr. 2 at regnskapsmessig konsolidering[6] (metode 1) er standardmetoden for beregning av gruppesolvens. Med regnskapsmessig konsolidering menes konsolidering etter samme metode som benyttes i regnskapssammenheng, men slik at verdivurderingsprinsipper følger reglene i Solvens II, jf. artikkel 224 der det heter at eiendeler og forpliktelser ved beregning av gruppesolvens skal verdivurderes i henhold til artikkel 75. Verdivurderingsprinsippene følger av finansforetaksloven § 14-8 første ledd.

Medlemsstatene skal åpne for at tilsynsmyndighetene kan bestemme at gruppesolvens kan beregnes etter en alternativ metode med fradrag og sammenlegging (metode 2) eller en kombinasjon av de to metodene hvis metode 1 ikke anses som hensiktsmessig. Kommisjonsforordningen artikkel 328 regulerer hvilke momenter som skal inngå i en slik hensiktsmessig-

[6] Merk at dette gjelder måten det foretas konsolidering på, ikke verdivurderingen som skal legges til grunn ved konsolideringen.

hetsvurdering og regler for når gruppetilsynsførende myndighet kan kreve at gruppen går tilbake til metode 1 for ethvert tilknyttet foretak. Med tilknyttet foretak regnes datterselskap og andre foretak der foretaket har deltakerinteresser. Kommisjonsforordningen artikkel 329 lister opp obligatoriske beregningsmetoder for tilknyttede foretak som er underlagt særskilt regulering i andre direktiver eller i særlige bestemmelser i Solvens II-direktivet.

Krav om regnskapsmessig konsolidering følger av finansforetaksloven § 18-2 første ledd. I annet ledd åpnes det for at Finanstilsynet ved forskrift eller enkeltvedtak kan gjøre unntak fra plikten til konsolidering. Et vedtak om bruk av alternativ metode kan gis med hjemmel i denne lovbestemmelsen. For å tydeliggjøre at vedtak om bruk av alternativ metode forutsetter at regnskapsmessig konsolidering (metode 1) ikke anses hensiktsmessig, foreslår Finanstilsynet en presiserende forskriftsbestemmelse. Det vises til forskriftsforslaget § 42 første ledd.

Det følger av artikkel 221 nr. 1 bokstav a) at regnskapsmessig konsolidering etter metode 1 skal omfatte de prosentverdier som benyttes ved oppstillingen av de konsoliderte regnskapene. Bestemmelsen henviser til nasjonale regnskapsregler. Dette innebærer for norske forhold at datterforetak skal konsolideres fullt ut (100 prosent) og at det for øvrig skal foretas forholdsmessig konsolidering (prosentandel). Bestemmelsen anses gjennomført i finansforetaksloven § 18-2 første ledd bokstav a) for så vidt gjelder datterforetak. Det følger av § 18-2 første ledd bokstav b) at forholdsmessig konsolidering skal anvendes når foretaket direkte eller indirekte har en eierandel som gir 20 prosent eller mer av stemmene eller kapitalen i annet foretak som ikke er datterforetak. Bestemmelsen gjennomfører beregningsprinsippet i direktivet artikkel 221 nr. 1 a), men har et mer begrenset anvendelsesområde idet foretak med felles ledelse ikke omfattes av loven. Gjennom forskriftsutkastet § 42, jf. § 41 og virkeområdet i § 38, er anvendelsesområdet for § 18-2 utvidet til også å omfatte foretak med felles ledelse og deltakerinteresser under 20 prosent.

Det følger av artikkel 221 nr. 1 bokstav b) at beregning av gruppesolvens etter metode 2 skal omfatte andelen av den tegnede kapitalen som direkte eller indirekte innehas av det deltakende forsikringsforetaket. Finanstilsynet anser at de nærmere prinsipper for slik alternativ metode kan fremgå av Finanstilsynets vedtak i medhold av forskriftsforslaget § 42 første ledd annet punktum.

14.2.4 Underskudd

Hvis et datterforetak ikke har tilstrekkelig tellende ansvarlig kapital til å dekke solvenskapitalkravet skal det – uavhengig av beregningsmetode – tas hensyn til datterforetakets samlede underskudd, jf. artikkel 221 nr. 1 tredje punktum. Gruppetilsynsførende myndighet kan imidlertid gjøre unntak fra dette prinsippet slik at det bare tas hensyn til en forholdsmessig andel av underskuddet i konsolideringen, hvis ansvaret til morselskapet som har en kapitalandel er strengt begrenset til denne kapitalandelen.

Finanstilsynet anser at hovedregelen om full konsolidering i finansforetaksloven § 18-2 første ledd bokstav a) første punktum er tilstrekkelig hjemmel for at det skal tas hensyn til datterforetakets samlede underskudd i konsolideringen. Etter § 18-2 første ledd bokstav a) annet punktum kan Finanstilsynet tillate forholdsmessig konsolidering dersom morselskapet er et finansforetak med tilstrekkelig soliditet og ansvarsforholdet er tilstrekkelig fastslått. Finans-

tilsynet legger til grunn at sistnevnte bestemmelse gir tilstrekkelig hjemmel til å gjøre unntak i samsvar med direktivet artikkel 221 nr. 1 siste punktum.

14.2.5 Forholdsmessig andel

Det følger av direktivet artikkel 221 nr. 2 at gruppetilsynsførende myndighet kan bestemme hvilken prosentandel det skal tas hensyn til ved konsolidering i følgende tilfeller:

a) Når det ikke finnes kapitalforbindelser mellom noen av foretakene i en gruppe.

b) Når tilsynsmyndigheten har bestemt at innehav av stemmeretter eller kapital skal betraktes som deltakerinteresser fordi det utøves betydelig innflytelse.

c) Når tilsynsmyndigheten har fastsatt at et foretak er morforetak fordi det utøver dominerende innflytelse over det andre foretaket.

Finansforetaksloven hjemler ikke konsolideringsplikt i alle ovennevnte tilfeller men for forsikringsgrupper legges dette nå til grunn som følge av forskriftsforslaget § 42, jf. §§ 41 og 38.

Finanstilsynet legger til grunn at artikkel 221 nr. 2 bokstav a) omfatter tilfeller der foretakene er underlagt felles ledelse. Finanstilsynet foreslår at det i sammenheng med kravet til konsolidering i forskriftsforslaget § 42, tas inn en bestemmelse i annet ledd som åpner for at Finanstilsynet kan bestemme den forholdsmessige prosentandelen. Det vises i denne sammenheng til kommisjonsforordningen artikkel 335 nr. 2.

Finansforetaksloven § 18-2 første ledd bokstav b) åpner for at Finanstilsynet kan pålegge konsolidering for eierandeler ned til 10 prosent. Hvilken prosentandel det i så fall skal tas hensyn til i konsolideringen, vil fremgå av vedtaket. Denne påleggshjemmelen gjennomfører direktivet artikkel 221 nr. 2 bokstav b) langt på vei men direktivkravet er ikke utformet kvantitativt, jf. forskriftsforslaget § 38 femte ledd som åpner for at foretak som anses å utøve vesentlig innflytelse over annet foretak kan inkluderes i tilsynet med forsikringsgrupper. Foretak som anses å utøve dominerende innflytelse over annet foretak omfattes gjennom henvisningen til § 38 fjerde ledd.

14.2.6 Utelukkelse av dobbel anvendelse av tellende ansvarlig kapital

Det følger av direktivet artikkel 222 nr. 1 at dobbel anvendelse av tellende ansvarlig kapital skal elimineres. Bestemmelsen lister opp poster som skal elimineres i beregningen av gruppesolvensen:

a) Verdien av eiendeler i det deltakende forsikringsforetaket som representerer finansiering av ansvarlig kapital som kan dekke solvenskapitalkravet for et tilknyttet forsikringsforetak.

b) Verdien av eiendeler i et tilknyttet forsikringsforetak som representerer finansiering av ansvarlig kapital som kan dekke solvenskapitalkravet for det deltakende forsikringsforetaket.

c) Verdien av eiendeler i et tilknyttet forsikringsforetak som representerer finansiering av ansvarlig kapital som kan dekke solvenskapitalkravet for et annet tilknyttet forsikringsforetak til det deltakende forsikringsforetaket.

Bestemmelsen synes overlappende med artikkel 223 der det fremgår at det ikke skal tas hensyn til ansvarlig kapital som skriver seg fra gjensidig finansiering innenfor en gruppe. Disse bestemmelsene foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 43. Det gjøres oppmerksom på at kommisjonsforordningen artiklene 339 og 340 har nærmere bestemmelser om beste estimat og risikomarginen på konsolidert nivå.

Det følger av artikkel 222 nr. 2 at følgende poster kan inngå i beregningen av gruppesolvensen i den utstrekning de dekker solvenskapitalkravet for et tilknyttet foretak:

a) Overskuddsfond i et tilknyttet livsforsikringsforetak.

b) Tegnede, men ikke innbetalte kapitalandeler i et tilknyttet forsikringsforetak.

Bestemmelsen om overskuddsfond er ikke aktuell for norske foretak, jf. punkt 4.2.1. Tegnede, men ikke innbetalte kapitalandeler, som utgjør en mulig forpliktelse for det deltakende forsikringsforetaket eller et av dets tilknyttede forsikringsforetak skal imidlertid under alle omstendigheter unntas fra beregningen. Bestemmelsene foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 44 annet ledd.

Etter artikkel 222 nr. 3 kan ansvarlig kapital i et tilknyttet forsikringsforetak som etter tilsynsmyndighetens vurdering ikke kan gjøres tilgjengelig for å dekke solvenskapitalkravet i det deltakende foretaket på gruppenivå, bare medregnes på gruppenivå i den grad kapitalen benyttes til å dekke solvenskapitalkravet for det tilknyttede foretaket. Etter artikkel 222 nr. 4 kan ansvarlig kapital som nevnt i nr. 2 og nr. 3 ikke overstige solvenskapitalkravet for det tilknyttede foretaket. Bestemmelsen foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 44 første ledd.

Artikkel 222 nr. 5 presiserer at supplerende kapital som krever forhåndsgodkjennelse, skal være godkjent for å kunne medregnes. Ettersom det følger av artikkel 330 i forordningen at supplerende kapital kan bare medregnes på gruppenivå i den utstrekning det kan dekke kravet på foretaksnivå, anses det ikke nødvendig å ta inn en bestemmelse om dette i forskriften.

14.3 Bruk av beregningsmetoder

14.3.1 Tilknyttede forsikringsforetak

Hvis et forsikringsforetak har mer enn ett tilknyttet forsikringsforetak, skal alle de tilknyttede forsikringsforetakene inngå i beregningen av gruppesolvensen, jf. artikkel 225 første punktum og forskriftsforslaget § 45 første ledd første punktum. Hvis et tilknyttet forsikringsforetak har sitt hovedkontor i en annen medlemsstat, kan medlemsstatene fastsette at det ved beregningen for det tilknyttede forsikringsforetaket skal tas hensyn til solvenskapitalkravet og den tellende ansvarlige kapitalen, som fastsatt i den andre medlemsstaten. Finanstilsynet foreslår en hovedregel om at solvenskapitalkrav og tellende ansvarlig kapital som er fastsatt for et tilknyttet foretak i annen EØS-stat, skal legges til grunn. Det åpnes imidlertid for at Finanstilsynet kan fravike dette ved enkeltvedtak, jf. forskriftsforslaget § 45 annet ledd.

14.3.2 Mellomliggende holdingforetak

Beregningen skal også omfatte mellomliggende holdingforetak som har deltakerinteresser i et forsikringsforetak, jf. artikkel 226. I denne sammenhengen skal det mellomliggende holdingforetaket anses som et forsikringsforetak. Dette innebærer at reglene om solvenskapitalkrav

og reglene om ansvarlig kapital som kan dekke solvenskapitalkravet kommer til anvendelse for holdingforetaket i beregningen av gruppesolvens. Ansvarlig kapital som omfattes av begrensninger i henhold til direktivet artikkel 98 skal godkjennes opp til beløpene som inngår i beregningen på gruppenivå. Det vises til forskriftsforslaget § 45 første ledd annet punktum.

14.3.3 Tilknyttede forsikringsforetak utenfor EØS

Artikkel 227 omhandler beregning av gruppesolvens etter metode 2 for tilknyttede forsikringsforetak i tredjestat. Bestemmelsen åpner for at det for tredjestater med likeverdig regulering kan tas hensyn til solvenskapitalkravet og den ansvarlige kapital som kan medregnes for å dekke kravet i henhold til tredjestatens bestemmelser. Kommisjonsforordningen artikkel 379 har nærmere bestemmelser om kravet til likeverdig regulering. Finanstilsynet foreslår en presiserende bestemmelse i § 45 tredje ledd om at reglene om ansvarlig kapital og solvenskapital skal få tilsvarende anvendelse for tilknyttede foretak utenfor EØS i beregningen av gruppesolvens. Det åpnes imidlertid for at Finanstilsynet ved enkeltvedtak kan fastsette annen beregningsmetode.

14.3.4 Tilknyttede banker, kredittforetak, verdipapirforetak mv.

Forsikringsforetak som er deltakende foretak i banker, kredittforetak, finansieringsforetak, e-pengeforetak, betalingsforetak, verdipapirforetak eller holdingforetak med eierandeler i slike foretak, kan benytte beregningsmetoder som følger av Anneks I til direktiv 2002/87/EF (konglomeratdirektivet). Både metode 1 og 2 i henhold til dette regelverket kan benyttes, men det er et vilkår for konsolidering etter metode 1 at nivået på integrert ledelse og internkontroll er vurdert som tilstrekkelig av gruppetilynsførende myndighet. Gruppetilsynsførende myndighet kan bestemme, på anmodning fra det deltakende foretaket at det i stedet skal gjøres fradrag for deltakerinteresser som nevnt over i den ansvarlige kapitalen for gruppen. Bestemmelsen foreslås gjennomført i § 45 fjerde ledd.

14.3.5 Ved manglende informasjon

Artikkel 229 omhandler de tilfeller hvor det ikke foreligger tilstrekkelig informasjon om foretak som skal inkluderes i beregningen av gruppesolvensen. I slike tilfeller kreves det at balanseført verdi av investeringen skal trekkes fra i den ansvarlige kapitalen som kan inngå i gruppesolvensen. Urealiserte gevinster tilknyttet en slik investering skal ikke godkjennes som ansvarlig kapital for gruppen. Ovennevnte direktivbestemmelse foreslås inntatt i forskriftsforslaget § 45 femte ledd.

14.4 Beregningsmetoder

14.4.1 Metode 1 – standardmetode – basert på regnskapsmessig konsolidering

Det følger av direktivet artikkel 230 at beregning av gruppesolvens skal foretas med utgangspunkt i de konsoliderte regnskapene. Det understrekes at verdivurderingen skal følge finansforetaksloven § 14-8 første ledd. Gruppesolvensen skal tilsvare differansen mellom ansvarlig kapital som kan dekke solvenskapitalkravet beregnet på grunnlag av konsoliderte data, og solvenskapitalkravet på gruppenivå beregnet på grunnlag av konsoliderte data.

Regler om ansvarlig kapital som kan dekke solvenskapitalkravet og solvenskapitalkravet på foretaksnivå, og som følger av bestemmelser fastsatt i eller i medhold av finansforetaksloven §§ 14-9 og 14-10, gjelder tilsvarende basert på konsoliderte data.

Solvenskapitalkravet på gruppenivå basert på konsoliderte data skal beregnes etter standardmetoden eller en godkjent intern modell for gruppen (gruppeintern modell). Beregningen skal i begge tilfeller være konsistent med prinsippene om konfidensnivå i finansforetaksloven § 14-10 annet ledd og skal dekke all kvantifiserbar tapsrisiko knyttet til den samlede virksomheten, jf. finansforetaksloven § 14-10 tredje ledd.

Gruppens konsoliderte solvenskapitalkrav skal minst beløpe seg til summen av minstekapitalkravet for det deltakende forsikringsforetaket og den forholdsmessige andelen av minstekapitalkravet for de tilknyttede forsikringsforetakene. Siden holdingforetak ikke er underlagt minstekapitalkrav på foretaksnivå skal det ikke inkluderes et minstekapitalkrav for slike foretak. Minstekravet danner et gulv for solvenskapitalkravet på gruppenivå og kan bare dekkes av basiskapital fra kapitalgruppe 1 og 2. Det vises til her til omtale av sammensetningen av den ansvarlige kapitalen i avsnitt 4.4 ovenfor. Ved fastsettelsen av om kapitalen er egnet til å dekke minstekravet skal prinsippene om utelukkelse av dobbel anvendelse av tellende ansvarlig kapital og utelukkelse av kapital som er skapt innenfor en gruppe, få tilsvarende anvendelse. Det samme gjelder bruk av beregningsmetode. Reglene om forsikringsforetak med svekket finansiell stilling gitt i eller i medhold av finansforetaksloven § 14-14 gjelder tilsvarende.

Kommisjonsforordningen artiklene 331 til 341 har nærmere regler for beregning av gruppesolvens etter standardmetoden:

- Artikkel 331 regulerer klassifisering av ansvarlig kapital på gruppenivå for tilknyttede forsikringsforetak.
- Artikkel 332 regulerer klassifisering av ansvarlig kapital på gruppenivå for tilknyttede forsikringsforetak utenfor EØS.
- Artikkel 333 regulerer klassifisering av ansvarlig kapital på gruppenivå for holdingforetak og for tilhørende datterforetak som ikke er underlagt konsesjon. Sistnevnte gruppe er definert i kommisjonsforordningen artikkel 1 nr. 53 og omfatter blant annet eiendomsselskaper (subsidiary ancillary services).
- Artikkel 334 regulerer klassifisering av ansvarlig kapital på gruppenivå for de resterende tilknyttede foretak.
- Artikkel 335 fastsetter prinsippene for konsolideringen.
- Artikkel 336 inneholder mer detaljerte regler for hva som skal inngå i det konsoliderte solvenskapitalkravet.
- Artikkel 337 har nærmere regler for beregning av valutarisiko.
- Artikkel 338 regulerer adgangen til å benytte gruppespesifikke parametere i beregningen av det konsoliderte solvenskapitalkravet.
- Artikkel 341 har nærmere regler for tilfeller der gruppen er gitt tillatelse til å beregne det konsoliderte solvenskapitalkravet som en kombinasjon av metode 1 og metode 2.

Finanstilsynet foreslår at hovedprinsippene for beregning av gruppesolvens etter standardmetoden fremgår av forskrift. Det vises til forskriftsforslaget § 46.

14.4.2 Gruppeintern modell

Som nevnt i avsnittet over følger det av artikkel 230 nr. 2 at gruppens konsoliderte solvenskapitalkrav kan beregnes etter en intern modell. Det følger av artikkel 231 at en søknad om tillatelse til å beregne gruppens konsoliderte solvenskapitalkrav og solvenskapitalkravet for forsikringsforetakene i gruppen etter en intern modell, skal sendes gruppetilsynsførende myndighet. De berørte tilsynsmyndighetene skal samarbeide med hensyn til å beslutte om det skal gis tillatelse og om det skal knyttes vilkår til tillatelsen. Hvis de berørte tilsynsmyndighetene ikke makter å enes om en felles beslutning, skal gruppetilsynsførende myndighet treffe sin egen beslutning. De berørte tilsynsmyndighetene skal anerkjenne beslutningen.

Dersom noen av de berørte tilsynsmyndigheter finner at risikoprofilen for et forsikringsforetak som det fører tilsyn med, avviker vesentlig fra forutsetningene som ligger til grunn for den interne modellen som er godkjent på gruppenivå og dersom foretaket ikke har rettet forholdet, kan tilsynsmyndigheten legge et kapitalkravstillegg til forsikringsforetakets solvenskapitalkrav som er beregnet etter en slik intern modell. Under ekstraordinære omstendigheter og dersom et slikt kapitalkravstillegg ikke er hensiktsmessig, kan tilsynsmyndigheten pålegge foretaket å beregne solvenskapitalkravet på grunnlag av standardmetoden, eventuelt med tillegg av et kapitalkravstillegg fastsatt med hjemmel i reglene som gjelder på foretaksnivå.

Når det gjelder kravene til en gruppeinternmodell, anser Finanstilsynet at det er tilstrekkelig å vise til at beregningen skal være konsistent med prinsippene som fremgår av eller i medhold av finansforetaksloven § 14-10, jf. forskriftsforslaget § 41 annet ledd. Kommisjonsforordningen artikkel 343 til 350 har nærmere bestemmelser om søknad, vurdering av søknaden samt kravene om bruk av gruppeinterne modeller.

14.4.3 Kapitalkravstillegg på gruppenivå

Det følger av direktivet artikkel 232 at reglene om kapitalkravstillegg på foretaksnivå skal få tilsvarende anvendelse på gruppenivå. I gruppesammenheng skal det særlig vurderes om det foreligger en særskilt risiko på gruppenivå som ikke er tilstrekkelig dekket av standardmetoden eller en intern modell fordi den er vanskelig å kvantifisere. Videre skal det foretas en særskilt vurdering i de tilfeller et forsikringsforetak i gruppen pålagt et kapitalkravstillegg i medhold av reglene på foretaksnivå eller i medhold av artikkel 231 som nevnt over.

Bestemmelsen foreslås gjennomført i forskriftsforslaget§ 47.

14.4.4 Metode 2 – alternativ metode – med fradrag og sammenlegging

Direktivet artikkel 233 har nærmere bestemmelser som beregning av gruppesolvens etter alternativ metode (metode 2).

Gruppesolvensen er differansen mellom på den ene side gruppens samlede tellende ansvarlige kapital og på den annen side summen av verdien som det tilknyttede forsikringsforetaket utgjør av det deltakende forsikringsforetaket og gruppens samlede solvenskapitalkrav.

Gruppens samlede tellende ansvarlige kapital er summen av den ansvarlige kapitalen som kan medregnes til å dekke solvenskapitalkravet for det deltakende forsikringsforetaket og det deltakende forsikringsforetakets forholdsmessige andel i den ansvarlige kapitalen som kan medregnes til å dekke solvenskapitalkravet for de tilknyttede forsikringsforetakene.

Gruppens samlede solvenskapitalkrav er summen av solvenskapitalkravet for det deltakende forsikringsforetaket og den forholdsmessige andelen av solvenskapitalkravet for de tilknyttede forsikringsforetakene.

Når deltakerinteresser i de tilknyttede forsikringsforetakene helt eller delvis består av et indirekte eierskap, skal verdien av forsikringsforetakene tilknyttet det deltakende forsikringsforetaket omfatte verdien av et slikt indirekte eierskap, samtidig som det skal tas hensyn til relevante suksessive eierinteresser.

Som nevnt under punkt 14.2.3 over, kan Finanstilsynet beslutte at metode 2 kan benyttes ved beregning av gruppesolvens dersom metode 1 ikke anses hensiktsmessig. Finanstilsynet foreslår at ovennevnte prinsipper for beregning etter alternativ metode, gjennomføres ved at de inntas i enkeltvedtak med hjemmel i ovennevnte bestemmelse.

14.4.5 Tilsyn med grupper som har sentralisert risikostyring

Direktivet artiklene 236 til 239 åpner for at et forsikringsforetak som har et annet forsikringsforetak som datterforetak, kan søke om at datterforetaket skal være omfattet av særskilte bestemmelser om tilsyn med hensyn til fastsettelse av solvenskapitalkravet og med hensyn til manglende overholdelse av solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet. De særskilte tilsynsbestemmelsene innebærer at tilsynsmyndigheten for datterforetaket skal involvere tilsynskollegiet når det gjelder vurderinger av om foretaket skal pålegges kapitalkravstillegg eller pålegges å erstatte parametere i standardmetoden med foretaksspesifikke parametere. Tilsynskollegiet skal også involveres i tilfeller der datterforetaket bryter kapitalkravene og tilsynsmyndigheten skal vurdere om foretakets finansieringsplan skal godkjennes. Det samme gjelder situasjoner der tilsynsmyndigheten vurderer tiltak dersom det er konstatert at forsikringsforetaket har svekket finansiell stilling. Tilsynskollegiet skal i tilfeller som nevnt så langt som mulig bli enige om eventuelle vedtak. Hvis enighet ikke oppnås, skal saken legges frem for EIOPA som fatter en endelig beslutning. Beslutningen er bindende for berørte tilsynsmyndigheter.

For at ovennevnte regler skal komme til anvendelse, følger det av artikkel 236 at følgende vilkår må være oppfylt:

- datterforetaket er underlagt gruppetilsyn (dvs. at det ikke er gitt unntak fra gruppetilsyn etter artikkel 214 nr. 2)
- systemet for risikostyring og internkontroll i morselskapet dekker virksomheten i datterforetaket og tilsynsmyndigheten anser at morselskapet utøver forsvarlig virksomhetsstyring i datterforetaket
- morselskapet har fått tillatelse til å rapportere egenvurderingen av risiko og solvens samlet
- morselskapet har fått tillatelse til å utferdige én rapport om solvens og finansiell stilling

– morselskapets søknad om å være omfattet av artiklene 238 og 239 er innvilget.

Artikkel 237 har regler nærmere regler for søknadsprosessen. Morselskapet skal sende søknaden til datterforetakets konsesjonsgiver som skal videreformidle søknaden til tilsynskollegiet. Søknaden skal behandles av tilsynskollegiet innen 3 måneder etter mottak av søknaden. Tilsynskollegiet skal så langt som mulig forsøke å bli enige om behandlingen av søknaden. Hvis enighet ikke oppnås, skal saken legges frem for EIOPA som kan avgjøre søknaden. Beslutningen er bindende for tilsynsmyndighetene.

Kommisjonsforordningen har nærmere regler om tilsyn med grupper som har sentralisert risikostyring i artiklene 351 til 353.

Det følger av direktivet artikkel 240 at reglene om særskilt gruppetilsyn ikke lenger får anvendelse når vilkårene ikke lenger er oppfylt. Vilkårene skal være oppfylt til enhver tid og gruppetilsynsførende myndighet skal minst årlig kontrollere at de etterleves.

Finanstilsynet foreslår en forskriftsbestemmelse som angir vilkårene som må være oppfylt for at de særskilte bestemmelsene om gruppetilsyn skal kunne komme til anvendelse, jf. forskriftsforslaget § 48. Når det gjelder prosedyrene for behandlingen av slike søknader, vil Finanstilsynet legge vilkårene som vil følge av EØS-avtalen til grunn. Endelig vedtak bør fattes av Finansdepartementet.

14.4.6 Risikokonsentrasjon og transaksjoner innenfor gruppen (artikkel 244 og 245)

Artikkel 244 regulerer tilsyn med risikokonsentrasjon på gruppenivå. Medlemsstatene skal kreve at gruppen minst årlig avlegger rapport til gruppetilsynsførende myndighet om enhver vesentlig risikokonsentrasjon på gruppenivå. Kommisjonsforordningen artikkel 376 nr. 1 og 2 har nærmere regler for hva som skal inngå i vurderingen.

Det følger av direktivet artikkel 245 at gruppen minst årlig avlegger rapport om alle vesentlige transaksjoner mellom forsikringsforetak i gruppen, herunder transaksjoner som er gjennomført med en fysisk person med nære forbindelser til gruppen. Vesentlige transaksjoner skal rapporteres så snart som praktisk mulig. Kommisjonsforordningen artikkel 377 har nærmere regler for hva som skal inngå i vurderingen.

Gruppetilsynsførende myndighet skal fastsette hvilke typer risikoer og hvilke typer transaksjoner en bestemt gruppe under enhver omstendighet skal rapportere. Kommisjonsforordningen artikkel 376 nr. 3 har nærmere regler for tilsynets vurdering av terskelverdier for slik rapportering.

Direktivet artikkel 215 nr. 2 åpner for at det kan gis unntak fra ovennevnte regler i tilfeller der foretak som er nevnt i artikkel 213 nr. 2 bokstav a) eller b), selv er datterforetak til et foretak som omfattes av utvidet tilsyn i henhold til konglomeratdirektivet artikkel 5 nr. 2.

Finanstilsynet foreslår at plikten til rapportering og adgangen til å gi unntak fremgår av forskrift. Det vises til forskriftsforslaget § 49.

14.5 Risikostyring og internkontroll

Direktivet artikkel 246 nr. 1 fastslår at reglene om styring og kontroll på foretaksnivå får tilsvarende anvendelse for forsikringsgrupper. Det presiseres i artikkel 246 nr. 1 at systemene samt fremgangsmåtene for rapportering skal gjennomføres konsekvent i alle foretakene i gruppen slik at dette kan kontrolleres på gruppenivå.

Kravet til egenvurdering (ORSA) gjelder også på gruppenivå. Deltakende forsikringsforetak eller holdingforetak som benytter standardmetoden for beregning av gruppesolvens (metode 1) skal forklare forskjellen mellom summen av solvenskapitalkravene for alle tilknyttede forsikringsforetak i gruppen og gruppens konsoliderte solvenskapitalkrav.

Deltakende forsikringsforetak eller holdingforetak kan søke gruppetilsynsførende myndighet om å foreta egenvurderingen av risiko og solvens på gruppenivå samtidig med tilsvarende egenvurdering i et datterforetak i gruppen samt utarbeide ett felles dokument som inneholder alle vurderinger. Dokumentet skal i slike tilfeller sendes til alle berørte tilsynsmyndigheter samtidig. Tillatelse til å sende en felles egenvurdering medfører ingen lempinger i det enkelte forsikringsforetaks plikt til å sikre at kravene til egenvurdering oppfylles.

Direktivet artikkel 254 fastsetter at artikkel 35 om rapportering til tilsynsmyndighetene gjelder tilsvarende på gruppenivå. Kommisjonsforordningen artiklene 372 til 375 har nærmere regler om fast rapportering på gruppenivå.

Finanstilsynet foreslår en bestemmelse som presiserer at finansforetaksloven §§ 13-5 til 13-8 kommer til anvendelse for grupper, jf. forskriftsforslaget § 50 første ledd. Det foreslås at Finanstilsynet gis kompetanse til å beslutte at det kan utarbeides én samlet egenvurdering, jf. bestemmelsens annet ledd.

14.6 Rapport om solvens og finansiell stilling

Direktivet artikkel 256 fastsetter at artiklene 51 og 53 til 55 om krav til offentliggjøring av en rapport om solvens og finansiell stilling skal gjelde tilsvarende på gruppenivå.

Deltakende forsikringsforetak eller holdingforetak kan søke gruppetilsynsførende myndighet om å utarbeide en samlet rapport som skal inneholde opplysninger om gruppens solvens og finansielle stilling samt opplysninger om ethvert datterforetak i gruppen som skal identifiseres individuelt.

Dersom en slik samlet rapport ikke inneholder tilstrekkelige opplysninger om et datterforetak og utelatelsen anses som vesentlig, kan tilsynsmyndigheten kreve at datterforetaket offentliggjør de nødvendige tilleggsopplysninger.

Kommisjonsforordningen artikkel 359 til 371 har utfyllende regler.

Bestemmelsen gjennomføres i forskriftsforslaget § 51.

Det følger av direktivet artikkel 256a at forsikringsforetak og holdingforetak i finanskonsern årlig skal offentliggjøre den juridiske foretaksstrukturen samt ledelses- og organisasjons-

strukturen, herunder en beskrivelse av alle datterforetak, vesentlige tilknyttede virksomheter og betydelige underavdelinger i gruppen. Bestemmelsen gjennomføres i forskriftsutkastet § 52.

14.7 Tredjestater

I tilfeller der et forsikringsforetak har et morselskap som er et holdingforetak eller et forsikringsforetak utenfor EØS (i en tredjestat), skal tilsynsmyndigheten kontrollere om morselskapet er underlagt likeverdig tilsyn på gruppenivå som forsikringsgrupper innenfor EØS. Direktivet artikkel 260 nr. 2 til 4 (tilføyd ved Omnibus II-direktivet) har nærmere regler om tilsynsmyndighetens prosedyrer for vurdering av likeverdighet, jf. også kommisjonsforordningen artikkel 380.

Hvis gruppetilsynet i tredjestaten anses likeverdig skal gruppetilsynet utføres av tredjestaten. Tilsynsmyndighetene til datterforetaket skal samarbeide med tilsynsmyndigheten i tredjestaten, jf. direktivet artikkel 261.

Hvis gruppetilsynet i tredjestaten ikke anses likeverdig skal artiklene 218 til 235 og artiklene 244 til 258 komme til anvendelse på forsikringsforetaket hjemmehørende i EØS eller gjelde tilsvarende for morselskapet eller holdingforetaket i tredjestaten, jf. artikkel 262. I de tilfeller reglene skal anvendes tilsvarende for morselskapet eller holdingforetaket i tredjestaten, skal det behandles som om det er omfattet av de samme kravene til ansvarlig kapital i direktivet artiklene 87 til 99 og solvenskapitalkrav som fastsatt i artikkel 226 (holdingforetak) eller artikkel 227 (forsikringsforetak i tredjestat).

Etter direktivet artikkel 260 nr. 5 kan en tredjestat få status som midlertidig likeverdig. I et slikt tilfelle skal gruppetilsynet utføres av tredjestaten med mindre datterforetakets samlede balanse overstiger morselskapets balanse. I sistnevnte tilfelle skal gruppetilsynet utføres i henhold til reglene i direktivet artikkel 262.

Det følger av direktivet artikkel 263 at kontrollen av likeverdighet skal gjøres for det overordnede morselskapet i en tredjestat. Hvis likeverdighet ikke foreligger, kan kontrollen eventuelt utføres på et lavere nivå.

Finanstilsynet foreslår en forskriftsbestemmelse som åpner for at Finanstilsynet kan bestemme at reglene om forsikringsgrupper også skal gjelde forsikringsforetak der morselskapet er et holdingforetak i finanskonsern eller et forsikringsforetak utenfor EØS-området, jf. forskriftsforslaget § 38 annet ledd.

15 IKRAFTTREDEN OG OVERGANGSBESTEMMELSER

15.1 Ikrafttreden

Hoveddelen av Solvens II-regelverket trer i kraft 1. januar 2016, jf. Solvens II-direktivet artikkel 311 som er endret gjennom Omnibus II-direktivets artikkel 2 nr. 80. Direktivet artikkel 308a skal imidlertid tre i kraft fra 1. april 2015. Denne artikkelen inneholder krav til at medlemslandene fra 1. april 2015 skal ha fullmakt til å fatte beslutninger på alle områdene i Solvens II-regelverket som krever godkjenninger. Dette omfatter bl.a. godkjenninger knyttet til (bruk av) supplerende kapital, foretaksspesifikke parametere, interne modeller og overgangsbestemmelsen for forsikringstekniske avsetninger.

Videre skal tilsynsmyndigheten fra 1. april 2015 kunne fatte beslutninger knyttet bl.a. til omfanget av gruppetilsynet og etablering av tilsynskollegier. Fra 1. juli 2015 skal tilsynsmyndighetene kunne fatte ytterligere beslutninger knyttet bl.a. til metoder for beregning av gruppesolvens og enkelte overgangsbestemmelser i artikkel 308b.

Fristene fastsatt i artikkel 308a forutsetter at regelverket er gjennomført i norsk rett. Ved fastsettelse av ikrafttredelsesdato må det fastsettes bestemmelser som gir Finanstilsynet kompetanse til å fatte vedtak i samsvar med direktivet artikkel 308a.

15.2 Generelt om overgangsbestemmelsene

Solvens II-direktivet inneholder overgangsbestemmelser på flere områder. De fleste overgangsbestemmelsene ble tatt inn eller endret gjennom vedtaket av Omnibus II-direktivet. Overgangsbestemmelsene i direktivet er ikke direkte gjennomført i finansforetaksloven. Hjemmel til å fastsette overgangsbestemmelsene i forskrift følger av de generelle hjemlene til å fastsette utfyllende regler på ulike områder i forskrift, samt av den generelle hjemmelen til å fastsette overgangsbestemmelser i finansforetaksloven § 23-3 fjerde ledd.

De fleste overgangsbestemmelsene er fastsatt i direktivet i artiklene 308b, 308c, 308d og 308e, som ble tilføyd gjennom vedtaket av Omnibus II-direktivet. Videre er det gitt overgangsbestemmelser i artikkel 12, 51, 129, 131 og 211. På enkelte områder er det gitt utfyllende regler i kommisjonsforordningen.

På mange områder er overgangsbestemmelsene obligatoriske for både myndigheter og forsikringsforetak. Bestemmelsene er i utgangspunktet fastsatt for å lette situasjonen for foretakene ved innføringen av Solvens II-regelverket. I noen tilfeller kan overgangsbestemmelsene medføre administrative kostnader som overstiger foretakenes nytte av bestemmelsen. Dette gjelder overgangsbestemmelsen for aksjerisiko omtalt i punkt 15.6.2. Kommisjonen har uttalt at i dette tilfellet kan foretakene la være å benytte overgangsbestemmelsen, selv om den fremstår som obligatorisk i direktivteksten.

Finanstilsynet har nedenfor vurdert om overgangsbestemmelsene i direktivet må gjennomføres ved særskilte forskriftsbestemmelser, eller om de på enkelte områder kan anses tilstrekkelig dekket av de utfyllende bestemmelsene i kommisjonsforordningen som vil gjelde som forskrift.

15.3 Overgangsbestemmelser for foretak under avvikling mv.

Det følger av direktivet artikkel 308b nr. 1 at forsikringsforetak som innen 1. januar 2016 opphører å inngå nye forsikringsavtaler, på nærmere vilkår unntas fra reglene i direktivet (med unntak av reglene for forsikringsforetak som er under avvikling), dersom

- foretaket har godtgjort overfor tilsynsmyndigheten at all aktivitet er avsluttet før 1. januar 2019, eller
- foretaket er underlagt reorganiseringstiltak (saneringstiltak) som følge av insolvens og en administrator er oppnevnt.

Av artikkel 308b nr. 2 fremgår det at forsikringsforetak under frivillig avvikling likevel skal underlegges alle reglene i direktivet fra 1. januar 2019 dersom det ikke er endelig avviklet innen denne datoen, eller fra en tidligere dato dersom tilsynsmyndigheten ikke anser progresjonen i avviklingen som tilfredsstillende. Tilsvarende gjelder for forsikringsforetak som er underlagt reorganiseringstiltak under en administrator, og som ikke er endelig avviklet innen 1. januar 2021, eller fra en tidligere dato dersom tilsynsmyndigheten ikke anser progresjonen i avviklingen som tilfredsstillende.

De nærmere vilkårene for unntaket fra direktivet i overgangsperioden er gitt i artikkel 308b nr. 3. Overgangsbestemmelsen kan kun anvendes dersom forsikringsforetaket ikke er del av en gruppe, eller det er en del av en gruppe hvor alle foretak ikke lenger inngår nye forsikringsavtaler. Foretaket må informere tilsynsmyndigheten om at det anvender overgangsbestemmelsen, og årlig oversende til tilsynsmyndigheten en rapport om progresjonen i avviklingen. Av artikkel 308b nr. 4 fremgår det at hvert land skal utarbeide en liste over de aktuelle forsikringsforetakene omfattet av denne overgangsbestemmelsen.

Overgangsbestemmelsen for forsikringsforetak som er under frivillig avvikling, kan være aktuell for enkelte foretak, og foreslås derfor gjennomført ved forskriftsforslaget § 55. Finanstilsynet legger til grunn at hensikten med overgangsbestemmelsen må være at forsikringsforetak under avvikling unngår å måtte innrette virksomheten etter de nye kravene som følger av Solvens II-regelverket, og ikke at foretaket skal unntas fra alle krav til forsvarlig drift som er gjennomført i gjeldende regelverk. Det er følgelig ikke hensiktsmessig å unnta foretaket fra alle krav i direktivet, slik en ordrett fortolkning av artikkel 308b nr. 1 kan tilsi. Det fremgår også av artikkel 308b nr. 3 at unntaket ikke skal forhindre foretakene i å operere i samsvar med reglene i direktivet.

I forskriftsforslaget § 55 første ledd er det presisert at unntaket omfatter kravene til de uavhengige kontrollfunksjonene, egenvurdering av risiko og solvens (ORSA), de nye kravene til rapportering og offentliggjøring av informasjon og de nye kravene til verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger, ansvarlig kapital og kapitalkrav.

Finanstilsynet anser at det kan oppstå behov for å presisere hvilke regler som skal gjelde i overgangsperioden, og foreslår at dette fastsettes i vilkår i enkeltvedtak når Finanstilsynet gir unntak i samsvar med overgangsbestemmelsen.

Bestemmelsen om foretak underlagt reorganiseringstiltak (saneringstiltak/krisehåndteringstiltak) under en administrator, vil i norsk rett tilsvare foretak under offentlig administrasjon,

jf. banksikringsloven kapittel 4. Det er for tiden ingen foretak under offentlig administrasjon Finanstilsynet legger til grunn at det i slike tilfeller uansett vil måtte fastsettes i enkeltvedtak hvilke regler som skal gjelde, og foreslår ikke at bestemmelsen om overgangsordning for slike foretak gjennomføres i forskrift.

Artikkel 12 inneholder en bestemmelse om at gjenforsikringsforetak som ikke har inngått nye avtaler etter 10. desember 2007, ikke omfattes av direktivet. Det er ingen slike foretak i Norge, og det er derfor ikke behov for å gjennomføre bestemmelsen i norsk rett.

Artikkel 308b nr. 15 inneholder en overgangsbestemmelse som gjelder medlemsland som i samsvar med artikkel 4 i tjenestepensjonsdirektivet (direktiv 2003/41/EF) har tillatt forsikringsforetak å anvende regler i tjenestepensjonsdirektivet fremfor regler i livsforsikringsdirektivet (direktiv 2002/83/EF) på den delen av foretakets virksomhet som omfatter tjenestepensjon. Medlemsland som har gitt slik tillatelse innen 23. mai 2014, kan fortsette å benytte gjeldende regelverk, herunder soliditetskrav etter Solvens I-regelverket, inntil 31. desember 2019. Ingen norske forsikringsforetak har fått slik tillatelse, og det er derfor ikke behov for å gjennomføre overgangsbestemmelsen i norsk rett.

15.4 Overgangsbestemmelser for forsikringstekniske avsetninger i livsforsikring

Direktivet artikkel 308c og 308d, tilføyd ved Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 80, inneholder to overgangsbestemmelser som er knyttet til verdivurderingen av forsikringstekniske avsetninger i livsforsikring. Tilsynsmyndighetene kan tillate at det enkelte forsikringsforetak benytter ett av tiltakene, men ikke begge.

15.4.1 Den generelle overgangsbestemmelsen for forsikringstekniske avsetninger

Direktivet artikkel 308d inneholder en generell overgangsbestemmelse for forsikringstekniske avsetninger som er knyttet til differansen mellom avsetningene beregnet etter Solvens II-regelverket og avsetningene beregnet etter gjeldende regelverk ved utgangen av 2015. Finanstilsynet har i brev av 8. september 2014 til Finansdepartementet konkludert med at overgangsbestemmelsen bør kunne benyttes av norske foretak. Finanstilsynet antar at den kun vil være aktuell for livsforsikringsforetak, siden skadeforsikringsforetak normalt vil ha lavere forsikringstekniske avsetninger under Solvens II-regelverket enn under gjeldende regelverk. Videre er skadeforsikringsforetakenes forpliktelser ikke så langsiktige som livsforsikringsforetakenes forpliktelser, og er derfor heller ikke så følsomme for endringer i diskonteringsrenten. Finanstilsynet ser derfor ikke behov for å anvende overgangsbestemmelsen for skadeforsikringsforetakene.

Krav til godkjenning og beregning av overgangsbestemmelsen

Av direktivet artikkel 308d nr. 1 fremgår det at forsikringsforetak etter forhåndsgodkjenning av tilsynsmyndigheten i en overgangsperiode kan beregne et fradrag i de forsikringstekniske avsetningene.

Livsforsikringsforetakenes adgang til å benytte overgangsbestemmelsen etter søknad foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 56 første ledd.

Artikkel 308d nr. 2 angir metoden for fastsettelse av fradraget i de forsikringstekniske avsetningene. Fradraget baseres på differansen mellom forsikringstekniske avsetninger beregnet etter de ordinære Solvens II-reglene (inkl. volatilitetsjustering dersom den benyttes) pr. 1. januar 2016, og forsikringstekniske avsetninger beregnet etter gjeldende direktiver pr. 31. desember 2015. Det maksimale fradraget skal reduseres minst lineært ved slutten av hvert år, fra 100 prosent pr. 1. januar 2016 til null prosent fra 1. januar 2032. Foretakene kan velge å tilpasse seg med høyere avsetninger (lavere fradrag), så lenge fradraget ikke er høyere enn det som følger av den lineære nedtrappingen. Overgangsbestemmelsen innebærer at en økning i avsetningene ved overgangen til Solvens II-regelverket kan fases inn gradvis over 16 år. Bestemmelsen om varigheten av overgangsordningen fremgår av forskriftsforslaget § 56 første og annet ledd, mens tredje ledd inneholder bestemmelsen om at volatilitetsjustering inngår i grunnlaget for beregningen.

Finanstilsynet legger for øvrig til grunn at beregningen generelt baseres på differansen mellom Solvens II-avsetningene og avsetninger beregnet etter reglene i forsikringsvirksomhetsloven for de samme forpliktelsene. Det innebærer f.eks. at tilflyttede forpliktelser ved årsskiftet, som reflekteres i Solvens II-beregningene, også skal hensyntas i beregningene av gjeldende avsetninger.

Det er behov for å presisere nærmere hva som inngår i verdien av forsikringstekniske avsetninger beregnet etter gjeldende regelverk. Siden 50 prosent av tilleggsavsetningene og risikoutjevningsfondet inngår i solvensmarginkapitalen, kan det tolkes slik at det er det kun er den andre halvparten av disse fondene som reelt sett regnes som en avsetning. Etter denne tolkningen vil samlede avsetninger for livsforsikringsforetakene utgjøre rundt 1 028 mrd. kroner pr. 30. juni 2014.

En mer nærliggende tolkning kan være at det er avsetninger etter forsikringsvirksomhetsloven kapittel 9 som legges til grunn. Det innebærer at tilleggsavsetninger i sin helhet medregnes som avsetning, mens risikoutjevningsfondet regnes som kapital[7], noe som øker samlede avsetninger med ca. 12 mrd. kroner til 1 040 mrd. kroner. Dette samsvarer med hvordan disse elementene vil komme i betraktning i Solvens II-regelverket. Finanstilsynet anser at utgangspunktet for overgangsbestemmelsen bør være at beste estimat og risikomargin etter Solvens II-regelverket sammenlignes med verdivurderingen av de samme forpliktelsene under dagens regelverk.

Avsetningskomponentene i gjeldende regelverk som følger av kapittel 9 i forsikringsvirksomhetsloven[8] er:

- Premiereserve
- Tilleggsavsetninger
- Kursreguleringsfond
- Erstatningsavsetning
- Premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond

[7] Av artikkel 27 i direktiv 2002/83/EF fremgår det solvensmarginkapitalen skal være fri for enhver påregnelig forpliktelse, noe som tilsier at tilleggsavsetninger ikke klassifiseres som kapital og følgelig vurderes som en del av forsikringstekniske avsetninger.

[8] Jf. årsregnskapsforskriften: balansepostene 12 Forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfastsatte forpliktelser og 13 Forsikringsforpliktelser i livsforsikring - særskilt investeringsportefølje.

- Supplerende avsetninger
- Andre tekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomheten

Grunnlaget for fradraget skal kunne omberegnes flere ganger i løpet av overgangsperioden, se omtale nedenfor. De ordinære Solvens II-avsetningene må uansett beregnes, men forenklingshensyn tilsier at den fremtidige beregningen av avsetninger etter dagens regelverk i størst mulig grad begrenses til beregninger som uansett vil bli foretatt i forbindelse med kravene i virksomhetsreglene (kunderegnskapet). Av de ovennevnte elementene i regnskapet vil premiereserve, tilleggsavsetninger, premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond fremgå av kunderegnskapet for den enkelte kontrakt, jf. forslag til forsikringsvirksomhetsloven § 3-8. Kursreguleringsfondet videreføres også i forsikringsvirksomhetsloven § 3-21, jf. § 9-20 i gjeldende lov.

Reglene om supplerende avsetninger i investeringsvalgporteføljen avvikles ved gjennomføringen av Solvens II-regelverket i finansforetaksloven, og foretakene vil derfor i utgangspunktet ikke måtte beregne denne avsetningsposten i fremtiden. Beløpene i denne avsetningsposten er uansett neglisjerbare, og Finanstilsynet legger derfor til grunn at de uten videre kan tas ut av beregningsgrunnlaget som benyttes i forbindelse med overgangsbestemmelsen.

Når det gjelder forsikringstekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomheten, vil ikke disse måtte beregnes i fremtiden, idet gjeldende regelverk avvikles i forbindelse med ikrafttredelsen av Solvens II. Det synes lite hensiktsmessig å kreve slike beregninger i fremtiden kun for å omberegne effekten av overgangsbestemmelsen. Siden forsikringsforetakene uansett er forpliktet til å rapportere beste estimat og risikomargin separat for de ulike forsikringsbransjene, anses det ikke som en vesentlig tilleggsbelastning at beste estimat og risikomargin for skadeforsikringsvirksomheten ekskluderes fra beregningsgrunnlaget som benyttes i forbindelse med overgangsbestemmelsen.

Gjeldende regler om erstatningsavsetningen vil også fjernes ved ikrafttredelsen av Solvens II-regelverket, jf. at nåværende § 9-21 i forsikringsvirksomhetsloven oppheves. Samlede erstatningsavsetninger utgjorde i underkant av 8 mrd. kroner pr. 30. juni 2014. Hvis skadeforsikringsvirksomheten unntas, utgjør erstatningsavsetningen ca. 5 mrd. kroner, eller ca. 0,5 prosent av samlede forsikringstekniske avsetninger. Finanstilsynet antar at det kan være en rimelig tilnærming å se bort fra erstatningsavsetningen i beregningen av dagens avsetninger, siden den utgjør en beskjeden andel av samlede avsetninger.

Etter en samlet vurdering, anser Finanstilsynet at forenklingshensyn tilsier at erstatningsavsetninger ikke bør inngå i beregningsgrunnlaget som benyttes i forbindelse med overgangsbestemmelsen. Det vises til at overgangsbestemmelsen uansett ikke kan sies å ha en teoretisk ”riktig” fortolkning. Det vil alltid kunne stilles spørsmål ved om det er benyttet konsistente forutsetninger. Et eksempel er merverdier (eller mindreverdier) i porteføljen av obligasjoner som verdsettes til amortisert kost (obligasjoner som holdes til forfall). De vil påvirke fremtidig overskuddstildeling og dermed reflekteres i beregningen av beste estimat og risikomargin under Solvens II, men er ikke reflektert i avsetningene etter gjeldende regelverk.

Når erstatningsavsetningene utelukkes, vil den fremtidige beregningen av avsetninger etter dagens regelverk kun omfatte beregninger som uansett vil bli foretatt i forbindelse med

kravene i virksomhetsreglene (kunderegnskapet). Det vil si at de omfatter premiereserve, tilleggsavsetninger, kursreguleringsfond, premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond. En fordel med en slik tilnærming er at den i stor grad legger til rette for hyppigere omberegninger, jf. omtale nedenfor. Det forhold at overgangsbestemmelsen ikke inneholder forsikringstekniske avsetninger i skadeforsikring, og at beregningen av forsikringstekniske avsetninger etter gjeldende regelverk omfatter de ovennevnte elementene, fremgår av forskriftsforslaget § 56 første ledd.

Omberegning av grunnlaget for fradraget

I henhold til direktivet artikkel 308d nr. 3 kan tilsynsmyndigheten godkjenne eller kreve at grunnlaget for fradraget omberegnes hvert annet år, eller oftere dersom forsikringsforetakets risikoprofil er vesentlig endret.

Finanstilsynet anser at omberegning av grunnlaget for fradraget vil være hensiktsmessig. Som følge av betydelige endringer i porteføljesammensetning og risiko over tid anses det som lite formålstjenlig å benytte situasjonen pr. 1. januar 2016 som grunnlag for fradraget i hele overgangsperioden.

I brevet til Finansdepartementet av 8. september 2014 skrev Finanstilsynet at det var usikkert om overgangsperioden skulle anses som avsluttet dersom en slik omberegning viste at fradraget var redusert til null, eller om regelverket åpner for at det vil være mulig (på nytt) å tre inn i overgangsbestemmelsen på et senere tidspunkt enn 1. januar 2016. I etterkant er det gjennom Kommisjonens vedtak av forordningen 10. oktober 2014 klargjort at det ikke fastsettes utfyllende regler, og Finanstilsynet legger derfor til grunn dette kan avklares på nasjonalt nivå.

Etter Finanstilsynets oppfatning bør overgangsbestemmelsen ikke bare dekke en eventuell engangseffekt 1. januar 2016, men også dekke konsekvensene av økt volatilitet i verdien av forsikringstekniske avsetninger i perioden etter denne datoen. Dette tilsier at overgangsperioden ikke skal anses som avsluttet selv om fradraget reduseres til null ved en omberegning, f.eks. som følge av en vesentlig stigning i rentenivået relativt kort tid etter 1. januar 2016. Risikoen for at rentenivået etter kort tid igjen faller tilbake til et lavt nivå, tilsier at overgangsbestemmelsen fortsatt bør være tilgjengelig og kan benyttes ved en ny omberegning. Etter hvert som tiden går vil effekten av overgangsbestemmelsen reduseres, slik at foretaket i økende grad må kunne håndtere volatiliteten som bl.a. følger av renteendringer.

Finanstilsynet anser derfor at det er nødvendig at det foretas omberegninger, dels for å unngå at situasjonen pr. 1. januar 2016 blir førende for virkningen i hele overgangsperioden, og mer generelt for at overgangsbestemmelsen bør gi tilstrekkelig rom for foretakene til å håndtere svingninger i rentenivået, spesielt i begynnelsen av perioden. Direktivbestemmelsen om at det kan kreves omberegning hvert annet år, eller hyppigere dersom foretakets risikoprofil er vesentlig endret, gir etter Finanstilsynets vurdering tilstrekkelig hjemmel til å fastsette at fradraget skal omberegnes hvert år. Det fremstår som uhensiktsmessig at forsikringsforetaket kun hvert annet år skal beregne, rapportere og offentliggjøre opplysninger om solvensposisjonen som bør reflektere et realistisk estimat på forventet effekt av overgangsbestemmelsen.

Finanstilsynet viser til at både endringer i porteføljesammensetning og renteendringer vil kunne ha stor effekt på foretakets risikoprofil, og det fremstår som uhensiktsmessig at beregninger ved årsslutt skal baseres på beregninger av overgangsbestemmelsen som reflekterer situasjonen ett år tidligere. En slik tidsforsinkelse vil i betydelig grad kunne svekke overgangsbestemmelsens evne til å dempe volatiliteten i de forsikringstekniske avsetningene i overgangsperioden. Finanstilsynet viser også til at en årlig omberegning ikke utgjør en reell tilleggsbelastning, siden beregningene uansett må foretas, jf. de ovennevnte forenklingene som er lagt til grunn i beregningen av forsikringstekniske avsetninger etter gjeldende regelverk.

Finanstilsynet anser videre at en årlig omberegning i praksis vil eliminere behovet for å kreve hyppigere omberegning som følge av vesentlige endringer i risikoprofil. Finanstilsynet har imidlertid ikke motforestillinger dersom enkelte foretak vil omberegne hyppigere, for eksempel hvert kvartal, og er innstilt på å godkjenne søknader om dette. Selv om Finanstilsynet i et system med årlig omberegning i utgangspunktet vil være svært tilbakeholden med å kreve ekstraordinær omberegning som følge av endret risikoprofil, foreslås det likevel å åpne for dette i forskriftene.

Bestemmelsene om årlig omberegning, foretakenes adgang til å søke om hyppigere omberegning og Finanstilsynets adgang til å kreve dette, fremgår av forskriftsforslaget § 56 fjerde ledd.

Adgang til å begrense fradraget og beregninger på porteføljenivå

Av direktivet artikkel 308d nr. 4 følger det at tilsynsmyndigheten kan begrense fradraget hvis de samlede soliditetskravene ("financial resources requirements") som pålegges foretaket, blir lavere enn dem som gjelder i henhold til gjeldende direktiver.

Hensikten med bestemmelsen er å unngå at forsikringsforetakene står overfor lavere krav i overgangsperioden enn de gjør i dag. Det er også her spørsmål om hvordan dette skal tolkes, for eksempel om de samlede avsetningskravene og kapitalkravene etter Solvens II-regelverket skal sammenlignes med tilsvarende krav under gjeldende solvensmarginregelverk, eller om det kun er kravet til forsikringstekniske avsetninger i de to regelverkene som skal sammenlignes.

Finanstilsynet anser at den siste tolkningen er mest hensiktsmessig, bl.a. fordi overgangsbestemmelsen i seg selv kun dekker forsikringstekniske avsetninger. Det vil ikke være hensiktsmessig å videreføre samlede beregninger etter gjeldende solvensmarginregelverk i overgangsperioden. Slike beregninger vil også kunne fastsette et uhensiktsmessig lavt gulv for de samlede kravene i overgangsperioden. Det vises til at gjeldende solvensmarginregelverk er lite tilpasset foretakenes faktiske eksponering og risiko, og oppfylles av foretakene med god margin.

Finanstilsynet anser at begrensningsregelen bør fastsettes slik at de forsikringstekniske avsetningene beregnet etter gjeldende regelverk, slik dette er definert ovenfor, bør benyttes som et gulv i overgangsperioden. Dette kan oppnås ved to ulike metoder.

Den ene metoden innebærer at overgangsregelen må benyttes for alle forpliktelser under ett. Det betyr at overgangsbestemmelsen kun får effekt i den grad samlede avsetninger beregnet etter Solvens II-regelverket er høyere enn samlede avsetninger under gjeldende regelverk. Dette vil automatisk sikre at samlede avsetninger under overgangsbestemmelsen ikke kan bli lavere enn under gjeldende regelverk.

Av artikkel 308d nr. 1 fremgår det at overgangsbestemmelsen kan anvendes på nivået for homogene risikogrupper. Finanstilsynet anses at det forhold at det står ”kan”, sammenholdt med kravet om at tilsynsmyndigheten skal godkjenne bruk av overgangsbestemmelsen, tilsier at det kan fastsettes et krav om at overgangsbestemmelsen skal beregnes for alle forpliktelser under ett.[9]

Dersom det åpnes for beregninger på nivå av homogene risikogrupper, kan resultatet bli at samlede avsetninger de første årene i overgangsperioden blir lavere enn samlede avsetninger under gjeldende regelverk. Dette skyldes at overgangsbestemmelsen kun får utslag for porteføljer hvor Solvens II-avsetningene er høyere enn dagens avsetninger, f.eks. fripoliser, mens den ikke påvirker porteføljene der Solvens II-avsetningene kan være lavere enn dagens avsetninger, f.eks. innskuddsprodukter eller ettårige risikoprodukter. I dette tilfellet kan det imidlertid settes et tilleggsvilkår om at samlede avsetninger ikke skal være lavere enn dagens avsetninger.

Følgende eksempel kan illustrere forskjellen mellom de to metodene.[10] Anta at foretaket har to porteføljer hvor avsetningene for begge er 50 etter dagens regelverk, og henholdsvis 66 og 42 etter Solvens II-regelverket, totalt 108. Tabellen under viser effekten gjennom overgangsperioden av de to metodene: 1) alle beregninger foretas på totalnivå eller 2) overgangsbestemmelsen beregnes separat pr. portefølje, sammen med et tilleggsvilkår om at samlet avsetning ikke kan være lavere enn dagens avsetning.

Tabell. Illustrasjon av beregning pr. portefølje og samlet beregning av overgangsbestemmelsen.

Tekniske avsetninger	2016	2018	2020	2022	2024	2026	2028	2030	2032
Metode 1	100	101	102	103	104	105	106	107	108
Metode 2, portefølje A	50	52	54	56	58	60	62	64	66
Metode 2, portefølje B	42	42	42	42	42	42	42	42	42
Sum A + B	92	94	96	98	100	102	104	106	108
Metode 2 etter vilkår	100	100	100	100	100	102	104	106	108

Tabellen viser at metoden med å tillate beregninger pr. portefølje, med tilleggsvilkår om at samlede avsetninger ikke kan bli lavere enn dagens avsetninger, vil føre til at foretaket først må tilpasse seg økningen i samlede avsetningskrav fra 2025, og at den årlige økningen deretter blir dobbelt så stor. Finanstilsynet anser det som viktig at foretakene tilpasser seg de

[9] Dette i motsetning til lengden av overgangsperioden, hvor det fremgår av artikkel 308d nr. 2 at fradraget ”skal” reduserer lineært til null 1. januar 2032, slik at Finanstilsynet ikke kan fastsette en kortere periode.
[10] Det er for illustrasjonens skyld ikke forutsatt omberegning i løpet av overgangsperioden.

økte kravene allerede fra starten av overgangsperioden, og at overgangsbestemmelsen ikke i større grad enn nødvendig bidrar til å forsinke nødvendige tilpasninger.

Finanstilsynet legger derfor til grunn at det ikke er hensiktsmessig å tillate at overgangsbestemmelsen kun anvendes på enkelte porteføljer eller homogene risikogrupper. Selv om det kan stilles mer nyanserte tilleggsvilkår som kan sikre progresjon også de første årene av overgangsperioden, anser Finanstilsynet at dette vil føre til en unødvendig kompleksitet i overgangsbestemmelsen, all den tid dette kan oppnås på en enkel måte ved å beregne for alle forpliktelser samlet. Samlede beregninger er uansett ikke til hinder for at forsikringsforetakene kan foreta og offentliggjøre beregninger pr. portefølje, f.eks. for å kommunisere hvilke porteføljer som bidrar til at Solvens II-avsetningene blir høyere enn dagens avsetninger og dermed fører til at foretaket benytter overgangsbestemmelsen.

Finanstilsynet ser etter dette ikke behov for å gjennomføre bestemmelsen i artikkel 308d nr. 1 om at overgangsbestemmelsen kan beregnes på nivå av homogene risikogrupper.

Øvrige bestemmelser knyttet til overgangsbestemmelsen

Direktivet artikkel 308d nr. 5 fastsetter at denne generelle overgangsbestemmelsen for forsikringstekniske avsetninger ikke kan kombineres med overgangsbestemmelsen for diskonteringsrenten i artikkel 308c. Siden Finanstilsynet foreslår at overgangsbestemmelsen for diskonteringsrenten ikke skal kunne benyttes, jf. omtale nedenfor, er det ikke behov for å gjennomføre denne direktivbestemmelsen.

Videre fremgår det av artikkel 308d nr. 5 at dersom forsikringsforetaket ikke ville oppfylt solvenskapitalkravet uten bruk av overgangsbestemmelsen, skal det hvert år sende en rapport til tilsynsmyndigheten om gjennomførte tiltak og fremdriften med hensyn til å oppfylle kravet innen utgangen av overgangsperioden (ved å øke den ansvarlige kapitalen eller redusere risikoprofilen). Det fremgår også at foretaket i sin rapport om solvens og finansiell stilling skal offentliggjøre at det benytter overgangsbestemmelsen og kvantifisere effekten på foretakets solvensposisjon av ikke å benytte bestemmelsen.

Av artikkel 308e følger det at forsikringsforetak som benytter den generelle overgangsbestemmelsen for forsikringstekniske avsetninger i artikkel 308d eller overgangsbestemmelsen for diskonteringsrenten i artikkel 308c, skal informere tilsynsmyndigheten umiddelbart dersom de observerer at de ikke vil oppfylle solvenskapitalkravet uten bruk av overgangsbestemmelsen. Foretaket skal deretter innen to måneder oversende til tilsynsmyndigheten en plan med tiltak for å oppfylle solvenskapitalkravet ved utgangen av overgangsperioden. I artikkel 308e gjentas bestemmelsen i artikkel 308d nr. 5 om at det skal sendes en årlig rapport om gjennomførte tiltak og fremdrift. Det følger videre at tilsynsmyndigheten skal kreve at foretaket gjennomfører nødvendige tiltak for å sikre at solvenskapitalkravet oppfylles ved utgangen av overgangsperioden, og at tilsynsmyndigheten skal trekke tilbake tillatelsen til å benytte overgangsbestemmelsen dersom den fremlagte rapporten viser at det er urealistisk at foretaket vil oppfylle solvenskapitalkravet ved utgangen av overgangsperioden.

Bestemmelsen om at forsikringsforetaket straks skal varsle Finanstilsynet dersom det observerer at det ikke vil oppfylle solvenskapitalkravet uten bruk av overgangsregelen, foreslås gjennomført i forskriftsutkastet § 56 femte ledd første punktum, sammen med bestemmelsen

om at foretaket skal sende en plan med tiltak for å oppfylle solvenskapitalkravet ved slutten av overgangsperioden. Kravet om årlig rapportering av fremdrift og tiltak foreslås gjennomført i forskriftsutkastet § 56 femte ledd annet punktum. Sjette ledd inneholder bestemmelsen om at Finanstilsynet skal trekke tilbake tillatelsen til å benytte overgangsbestemmelsen hvis den fremlagte rapporten viser at det er urealistisk at foretaket vil oppfylle solvenskapitalkravet ved utgangen av overgangsperioden.

Kommisjonsforordningen inneholder ikke utfyllende bestemmelser knyttet til overgangsbestemmelsen, med unntak av presiseringen i artikkel 296 bokstav (g) av kravet til offentliggjøring av informasjon i foretakets rapport om solvens og finansiell stilling. Der fremgår det at rapporten skal vise effekten av ikke å benytte overgangsbestemmelsen på foretakets solvensposisjon, samt at denne effekten skal vises separat for forsikringstekniske avsetninger, solvenskapitalkravet, minstekapitalkravet, basiskapitalen og tellende ansvarlig kapital til dekning av minstekapitalkravet og solvenskapitalkravet. Ettersom denne bestemmelsen dekker og utfyller bestemmelsen om offentliggjøring i direktivet artikkel 308d nr. 5, foreslås det ikke en egen forskriftsbestemmelse knyttet til denne direktivbestemmelsen.

15.4.2 Overgangsbestemmelsen for diskonteringsrenten (den risikofrie rentekurven)

Direktivet artikkel 308c inneholder en overgangsbestemmelse som innebærer at overgangen fra dagens diskonteringsrente til Solvens II-rentekurven innfases gradvis over en periode på 16 år. Dette skjer gjennom et tillegg til Solvens II-rentekurven, som reduseres lineært over 16 år.

Finanstilsynet har i brev av 8. september 2014 vurdert om overgangsbestemmelsen knyttet til rentekurven bør kunne benyttes av norske forsikringsforetak. Den generelle overgangsbestemmelsen for forsikringstekniske avsetninger omtalt ovenfor vil være mer robust og treffsikker i forhold til formålet, samtidig som den er mindre komplisert enn overgangsbestemmelsen for rentekurven. Det vil også være ønskelig å unngå to overlappende overgangsbestemmelser med samme formål. Basert på dette, anser Finanstilsynet at overgangsbestemmelsen for rentekurven ikke bør benyttes av norske foretak.

15.5 Overgangsbestemmelser om ansvarlig kapital

Direktivet artikkel 308b nr. 9 og 10 inneholder overgangsbestemmelser knyttet til ansvarlig kapital.

Av artikkel 308b nr. 9 fremgår det at poster i basiskapitalen skal inngå i kapitalgruppe 1 i inntil 10 år etter 1. januar 2016, dersom kapitalpostene

- ble utstedt før den tidligste datoen av 1. januar 2016 eller datoen for ikrafttredelsen av kommisjonsforordningen,
- kunne medregnes til å dekke minst 50 prosent av solvensmarginkapitalen etter gjeldende forsikringsdirektiver ved utgangen av 2015, og
- ikke ellers kunne klassifiseres i kapitalgruppe 1 eller 2 etter reglene i direktivet artikkel 94.

Av artikkel 308b nr. 10 fremgår det at poster i basiskapitalen kan inngå i kapitalgruppe 2 i inntil 10 år etter 1. januar 2016, dersom kapitalpostene

- ble utstedt før den tidligste datoen av 1. januar 2016 eller datoen for ikrafttredelsen av kommisjonsforordningen, og
- kunne medregnes til å dekke minst 25 prosent av solvensmarginkapitalen etter gjeldende forsikringsdirektiver ved utgangen av 2015.

Finanstilsynet legger til grunn at datoen for ikrafttredelsen av kommisjonsforordningen må ses i sammenheng med ikrafttredelsen av de aktuelle reglene om godkjenning og klassifisering av ansvarlig kapital. Av artikkel 308a fremgår det at tilsynsmyndighetene fra 1. april 2015 skal ha myndighet til å gi godkjenning på alle områder i direktivet som krever dette, herunder godkjenning av klassifiseringen av ansvarlig kapital etter direktivet artikkel 95 og supplerende kapital etter artikkel 90. Finanstilsynet anser at for norske forsikringsforetak vil tilsvarende dato være ikrafttredelsen av reglene om myndighetsgodkjenning som gis i forskriftene, jf. omtale i avsnitt 15.1. Det legges til grunn at ansvarlige lån godkjent etter denne datoen uansett vil være tilpasset Solvens II-regelverket og derfor ikke faller inn under overgangsbestemmelsen, slik at forskriftsbestemmelsen ikke behøver å henvise til ikrafttredelsen av reglene for myndighetsgodkjenning.

Finanstilsynet legger til grunn at bestemmelsen i artikkel 308b nr. 9 omfatter evigvarende ansvarlige lån som kan medregnes med inntil 50 prosent i solvensmarginkapitalen etter gjeldende regelverk. Bestemmelsen i nr. 10 omfatter tidsbegrensede ansvarlige lån som kan medregnes med inntil 25 prosent i solvensmarginkapitalen etter gjeldende regelverk. Forsikringsforetakenes opptak av nye ansvarlige lån i 2014 og 2015 vil bli underlagt vilkår slik at lånene utformes i tråd med Solvens II-bestemmelsene så langt disse er kjent og med sikte på at lånene ikke vil bli omfattet av overgangsordningen.

Finanstilsynet har vurdert om overgangsbestemmelsen også skal anvendes for særskilte elementer som etter den norske gjennomføringen av solvensmarginregelverket kan medregnes i solvensmarginkapitalen. Dette gjelder andeler av avsetningen til naturskadefondet, tilleggsavsetninger og risikoutjevningsfondet. Finanstilsynet anser at slike elementer ikke bør omfattes av overgangsbestemmelsen. Dette følger delvis av at bestemmelsen viser til når elementene er utstedt. Dette har en naturlig fortolkning for ansvarlige lån og andre kapitalinstrumenter, men ikke for de nevnte fondene. Dette indikerer at overgangsbestemmelsene er utformet kun med tanke på kapitalinstrumenter. Etter Finanstilsynets vurdering vil heller ikke en hensiktsmessighetsbetraktning tilsi at overgangsbestemmelsen anvendes for de aktuelle fondene.

Tilleggsavsetninger i livsforsikring vil inngå i beregningen av forsikringstekniske avsetninger og fungere som en risikoreduserende effekt i beregningen av solvenskapitalkravet. Det synes lite hensiktsmessig at halvparten av disse avsetningene skal trekkes ut og i stedet inngå i kapitalen i en overgangsperiode. Risikoutjevningsfondet kan etter Finanstilsynets vurdering medregnes som kapital i kapitalgruppe 2 etter Solvens II-regelverket, jf. Finanstilsynets brev av 19. juni 2014 til Finansdepartementet, og kan dermed anses ikke å være omfattet av overgangsbestemmelsen i artikkel 308b nr. 9. Finanstilsynet ser uansett ikke behov for overgangsbestemmelser knyttet til risikoutjevningsfondet.

Finanstilsynet ser heller ikke behov for overgangsbestemmelser for avsetning til naturskadefondet. Det vises til at en eventuell anvendelse av overgangsbestemmelsen i så tilfelle kun ville omfatte 25 prosent av avsetningen, noe som ikke har betydelig innvirkning på foretakenes evne til å oppfylle solvenskapitalkravet. Det må videre påpekes at eventuell anvendelse av overgangsbestemmelsen ville måtte baseres på avsetningen til naturskadefondet ved utgangen av 2015, uavhengig av fremtidige endringer i fondet de neste ti årene, jf. at bestemmelsen omfatter kapital utstedt før ("issued prior to") 1. januar 2016. Det ville bidra til et uhensiktsmessig avvik mellom hva som kunne medregnes av naturskadefondet og fondets faktiske størrelse i fremtiden.

Sammenfattet foreslår Finanstilsynet at overgangsbestemmelsen begrenses til ansvarlige lån og hybridkapitalinstrumenter. Forslaget til gjennomføring fremgår av forskriftsforslaget § 57.

15.6 Overgangsbestemmelser knyttet til solvenskapitalkravet etter standardmetoden

Det er fastsatt overgangsbestemmelser knyttet til beregningen av solvenskapitalkravet i direktivet artikkel 308b nr. 12 og 13. Bestemmelsene i nr. 12 omfatter beregningen av undermodulene for kredittmarginrisiko (spreadrisiko) og konsentrasjonsrisiko, som inngår i risikomodulen for markedsrisiko i standardmetoden. Bestemmelsene i nr. 13 omfatter overgangsbestemmelser for beregningen av undermodulen for aksjerisiko i standardmetoden.

15.6.1 Overgangsbestemmelse for kredittmarginrisiko og konsentrasjonsrisiko

Overgangsbestemmelsen gjelder eksponering mot obligasjoner utstedt av EØS-stater eller EØS-staters sentralbanker i en annen EØS-valuta enn statens egen valuta, f.eks. italienske statsobligasjoner utstedt i britiske pund. De permanente reglene for behandling av slike eksponeringer fremgår av kommisjonsforordningens artikkel 180 nr. 3 (kredittmarginrisiko) og artikkel 187 nr. 4 (konsentrasjonsrisiko).

Overgangsbestemmelsen i direktivet artikkel 308b nr. 12 innebærer at i beregningene for 2016 og 2017 skal parameterne for slike eksponeringer være lik de parameterne som benyttes for tilsvarende eksponeringer utstedt i statens egen valuta. Solvenskapitalkravet for eksponering mot obligasjoner utstedt av EØS-stater eller EØS-staters sentralbanker i egen valuta er null, jf. kommisjonsforordningen artikkel 180 nr. 2 og 187 nr. 3. I praksis blir dermed kravet null også for utstedelser i annen EØS-valuta frem til og med 2017.

Av artikkelen fremgår det videre at for slike eksponeringer utstedt i annen EØS-valuta skal parameterne som følger av den permanente bestemmelsen (forordningens artikkel 108 nr. 3 og 187 nr. 4) reduseres med 80 prosent i 2018, og med 50 prosent i 2019. Fra 1. januar 2020 gjelder de permanente bestemmelsene for slike eksponeringer.

Overgangsbestemmelsen fremgår ikke av kommisjonsforordningen, og Finanstilsynet foreslår å gjennomføre den i forskriftsutkastet § 58 første ledd.

15.6.2 Overgangsbestemmelse for aksjerisiko

Av direktivet artikkel 308b nr. 13 fremgår det at standardparameteren for beregning av solvenskapitalkravet for aksjerisiko skal trappes opp lineært i en overgangsperiode på 7 år.

Utgangspunktet er parameteren som gjelder for den durasjonsbaserte undermodulen for aksjerisiko, jf. artikkel 304, som skal benyttes for året som starter 1. januar 2016. Etter hver årsslutt økes parameteren minst lineært, slik at den fra og med 1. januar 2023 blir lik standardparameteren som skal benyttes permanent (for foretak som ikke benytter den durasjonsbaserte undermodulen). Overgangsbestemmelsen gjelder kun aksjer kjøpt senest 1. januar 2016.

Av kommisjonsforordningen artikkel 173 fremgår det at overgangsbestemmelsen kun gjelder såkalte type 1-aksjer, jf. artikkel 168 nr. 2 og nr. 6. Videre fremgår det av artikkel 169 at den permanente standardparameteren for ordinære for type 1-aksjer er 39 prosent før anvendelse av den symmetriske justeringsmekanismen i artikkel 172 (og 22 prosent for aksjeinvesteringer som regnes som strategiske, jf. forordningens artikkel 171). Av artikkel 170 følger det at parameteren for den durasjonsbaserte aksjerisikomodulen er 22 prosent.

Overgangsbestemmelsen innebærer altså at aksjerisikoparameteren for type 1-aksjer settes til 22 prosent i 2016, og deretter øker år for år til 39 prosent fra og med 1. januar 2023, når det ikke tas hensyn til anvendelse av den symmetriske justeringsmekanismen.

Finanstilsynet skrev i brev av 8. september 2014 at overgangsbestemmelsen kun gjelder aksjer kjøpt før 1. januar 2016 og ikke omfatter aksjefond. Dette var basert på daværende forståelse av hvordan regelverket ville bli utformet. I etterkant synes det imidlertid å være en åpning for at eksponering i aksjer via fond også kan omfattes av overgangsbestemmelsen. EIOPA utarbeider forslag til teknisk standard med krav om at forsikringsforetaket skal identifisere hvilke aksjer som er kjøpt før 1. januar 2016 og dokumentere kjøpsdato. Dersom det ikke gis ytterligere regler antar Finanstilsynet at det generelle prinsippet om å "se gjennom" på de underliggende eiendelene i fond gjelder, jf. "look through approach" i kommisjonsforordningen artikkel 84. Finanstilsynet antar at slik tilnærming i prinsippet også kan benyttes for å identifisere hvilke aksjer fondet har kjøpt før 1. januar 2016. Ettersom dette vil bli fastsatt og avklart gjennom tekniske standarder, foreslås det ikke å ta inn bestemmelser om dette i forskriftene.

Av utkast til teknisk standard følger det implisitt at anvendelsen av overgangsbestemmelsen er frivillig, noe som strengt tatt ikke fremgår av direktivteksten. Dette er reflektert i Finanstilsynets forslag til gjennomføring av overgangsbestemmelsen i forskriftsutkastet § 58 annet ledd.

15.7 Overgangsbestemmelse knyttet til minstekapitalkravet

Det følger av direktivet artikkel 129 nr. 3 annet punktum at det enkelte medlemsland kan innføre regler om at tilsynsmyndighetene i en overgangsperiode frem til 31. desember 2017 kan bestemme at begrensningsreglene for minstekapitalkravet fastsettes ut fra solvenskapitalkravet uten eventuelle kapitalkravstillegg. Dette innebærer at minstekapitalkravet ikke kan utgjøre mer enn 45 prosent av solvenskapitalkravet uten kapitalkravstillegg og ikke mindre enn 25 prosent av solvenskapitalkravet uten kapitalkravstillegg. Anvendelse av overgangsordningen fører altså til at eventuelle kapitalkravstillegg de to første årene etter ikrafttredelsen av regelverket ikke påvirker beregningen av minstekapitalkravet.

Finanstilsynets legger til grunn at kapitalkravstillegg kun fastsettes dersom det gir et mer dekkende bilde av foretakets risiko og solvens, noe som tilsier at dette også bør reflekteres i

beregningen av minstekapitalkravet. Finanstilsynet anser at anvendelse av overgangsbestemmelsen kan gi en uhensiktsmessig svekkelse av minstekapitalkravet, og foreslår derfor at den ikke gjennomføres i norsk rett.

15.8 Overgangsbestemmelse om investeringer i verdipapiriserte lån

Direktivet artikkel 135 nr. 2 gir hjemmel til å fastsette regler om hvilke vilkår som må være oppfylt for at forsikringsforetak kan investere i verdipapiriserte lån (strukturerte lån). De utfyllende bestemmelsene er fastsatt i kommisjonsforordningen kapittel VIII. I direktivet artikkel 308b nr. 11 fastsettes at de utfyllende reglene ikke skal anvendes på verdipapiriserte lån utstedt før 1. januar 2011, med mindre nye eksponeringer legges til etter 31. desember 2014.

Overgangsbestemmelsen innebærer med andre ord at forsikringsforetakene kan investere i strukturerte lån som er utstedt før 1. januar 2011 og som ikke har tatt inn nye eksponeringer etter 31. desember 2014, uten hensyn til bestemmelsene i kommisjonsforordningen kapittel VIII. Bestemmelsen foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 59.

15.9 Overgangsbestemmelser om forsikringsforetak med svekket finansiell stilling

Av direktivet artikkel 308b nr. 14 følger det at for forsikringsforetak som oppfyller solvensmarginkravet etter gjeldende direktiver ved utgangen av 2015, men ikke oppfyller solvenskapitalkravet i 2016, skal tilsynsmyndigheten kreve at foretaket skal oppfylle kravet innen utgangen av 2017. Denne overgangsbestemmelsen utvider den ordinære tidsfristen i artikkel 138 nr. 3, som sier at foretaket skal oppfylle solvenskapitalkravet innen seks måneder, jf. forskriftsforslaget § 32.

Av artikkel 308b nr. 14 følger det videre at foretaket hver tredje måned skal oversende en rapport til tilsynsmyndigheten om gjennomførte tiltak og fremdriften med hensyn til å oppfylle solvenskapitalkravet (ved å øke den ansvarlige kapitalen eller redusere risikoprofilen). Tilsynsmyndigheten skal ikke tillate at forsikringsforetaket fortsetter å benytte overgangsbestemmelsen dersom den fremlagte rapporten viser at det ikke har vært signifikant fremgang med hensyn til å oppfylle solvenskapitalkravet siden bruddet på kravet ble oppdaget.

Overgangsbestemmelsen foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 60 første til tredje ledd.

Direktivet artikkel 131, der nye frister følger av Omnibus II-direktivet artikkel 2 nr. 34), fastsetter at forsikringsforetak som pr. 31. desember 2015 oppfyller solvensmarginkravet etter gjeldende Solvens I-regelverk, men som ikke har tilstrekkelig tellende basiskapital til å dekke minstekapitalkravet etter Solvens II-regelverket, skal oppfylle kravet senest 31. desember 2016. Denne overgangsbestemmelsen utvider den ordinære tidsfristen i artikkel 144 nr. 1 som sier at foretaket skal oppfylle minstekapitalkravet innen tre måneder, jf. finansforetaksloven § 14-14 annet ledd.

Dersom foretaket innen utløpet av 2016 ikke overholder kravet om tilstrekkelig tellende basiskapital til dekning av minstekapitalkravet, skal foretakets konsesjon tilbakekalles i henhold til de prosedyrer som gjelder for dette.

Overgangsbestemmelsen foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 60 fjerde ledd.

15.10 Overgangsbestemmelser om offentliggjøring og rapportering av informasjon

Forsikringsforetakene skal i sin rapport om solvens og finansiell stilling alltid offentliggjøre solvenskapitalkravet. Av direktivet artikkel 51 nr. 2 tredje punktum følger at det enkelte medlemsland kan beslutte at kravet til offentliggjøring av størrelsen på et eventuelt kapitalkravstillegg eller konsekvensene av å benytte foretaksspesifikke parametere ikke må offentliggjøres separat i en overgangsperiode frem til 31. desember 2020.

Finanstilsynet har vurdert at et pålegg om høyere kapitalkrav etter finanstilsynsloven § 4 nr. 4 ikke kan unntas offentlighet. Finanstilsynet foreslår således ikke å forskriftsfeste et generelt unntak i overgangsperioden.

Det følger av kommisjonsforordningen artikkel 300 at forsikringsforetakets rapport om solvens og finansiell stilling skal offentliggjøres innen 14 uker etter regnskapsårets avslutning. I direktivet artikkel 308b nr. 6 er det imidlertid gitt en overgangsregel der det de første tre årene er gitt utvidet frist for å offentliggjøre rapporten i markedet. Fristen forkortes gradvis i løpet av overgangsperioden. Fristen for å offentliggjøre rapporten skal være 20 uker for regnskapsåret som avsluttes i perioden fra og med 30. juni til og med 31. desember 2016. Etter dette reduseres fristen gradvis med to uker for hvert år frem til regnskapsåret 2019, hvor fristen igjen følger hovedregelen på 14 uker. Dette innebærer at fristen for å offentliggjøre rapport for regnskapsårene 2016, 2017 og 2018 er henholdsvis 20, 18 og 16 uker etter det aktuelle regnskapsårets avslutning. Fristene forlenges med 6 uker for grupper, jf. artikkel 308b nr. 8.

I artikkel 308b nr. 5 er det gitt en tilsvarende overgangsbestemmelse for informasjon som skal rapporteres til tilsynsmyndigheten på årlig basis eller sjeldnere.

I artikkel 308b nr. 7 er det gitt overgangsbestemmelser for informasjon som skal rapporteres til tilsynsmyndigheten på kvartalsbasis. Rapporteringsfristen er åtte uker for kvartaler som avsluttes etter 1. januar 2016 og før 1. januar 2017. Deretter reduseres fristen med en uke for hvert år frem til regnskapsåret 2019, hvor fristen igjen følger hovedregelen på 5 uker som angitt i kommisjonsforordningen artikkel 312 nr. 1 bokstav (d). Også for kvartalsrapporteringen forlenges fristen forlenges med 6 uker for grupper, jf. artikkel 308b nr. 8.

Overgangsbestemmelsene knyttet til fristene for offentliggjøring og rapportering av informasjon til Finanstilsynet foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 61.

15.11 Overgangsbestemmelse om spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko

Direktivet artikkel 211 nr. 3 fastsetter at spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko (SPV), skal underlegges regelverket i landet som tildelte konsesjonen, dersom foretaket fikk konsesjon før 31. desember 2015. Enhver ny aktivitet i foretaket etter denne datoen skal imidlertid underlegges bestemmelsene i direktivet artikkel 211.

Regler knyttet til spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko blir først gjennomført i norsk rett ved gjennomføringen av Solvens II-regelverket. Det vil derfor ikke gis konsesjon til slike foretak før 1. januar 2016, og det er følgelig ikke behov for å gjennomføre overgangsbestemmelsen i norsk rett.

15.12 Overgangsbestemmelser på gruppenivå

Det følger av direktivet artikkel 308b nr. 16 at medlemsland kan tillate at det overordnede morforetaket i en gruppe inntil 31. mars 2022 kan søke om godkjenning av en intern modell på gruppenivå som kun skal anvendes på en del av gruppen, hvis denne delen har en signifikant annerledes risikoprofil enn resten av gruppen og foretakene som omfattes av modellen kun er lokalisert i samme land som det overordnede morforetaket. Det er noe uklart hva implikasjonene av dette er sammenliknet med en situasjon der gruppen søker om godkjenning av en partiell intern modell for enkelte adskilte forretningsområder. Finanstilsynet antar at det ikke er behov for å gjennomføre denne overgangsbestemmelsen.

Det følger av direktivet artikkel 308b nr. 17 at overgangsbestemmelsene i artikkel 308b nr. 8 til nr. 12 og nr. 15, samt artiklene 308c, 308d og 308e, skal anvendes på gruppenivå så langt de passer.

Bestemmelsen anvendt på artikkel 308b nr. 8 tilfører ikke noe i og med at artikkel 308b allerede fastsetter de utsatte rapporteringsfristene på gruppenivå. Anvendelsen på nr. 9 og 10 innebærer at overgangsbestemmelsene for kapitalinstrumenter også får effekt for den ansvarlige kapitalen på gruppenivå. Anvendelsen på nr. 11 innebærer at overgangsbestemmelsen for investeringer i strukturerte lån omfatter alle foretak i gruppen. Anvendelsen på nr. 12 innebærer at overgangsbestemmelsene for beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden for kredittmarginrisiko og konsentrasjonsrisiko, også skal anvendes i beregningene på gruppenivå.

Anvendelsen på nr. 15 innebærer at videreføringen av gjeldende solvensmarginregelverk i en overgangsperiode for forsikringsforetak som anvender artikkel 4 i tjenestepensjonsdirektivet, også kan reflekteres i beregningene på gruppenivå. Denne bestemmelsen er ikke aktuell for norske forhold, siden Norge ikke har anvendt artikkel 4 i tjenestepensjonsdirektivet.

Anvendelsen på artikkel 308c, 308d og 308e innebærer at overgangsbestemmelsen knyttet til diskonteringsrenten og den generelle overgangsbestemmelsen for forsikringstekniske avsetninger også kan reflekteres i beregningene på gruppenivå. Siden overgangsbestemmelsen for diskonteringsrenten ikke foreslås gjennomført i norsk rett, gjelder dette kun den generelle overgangsbestemmelsen for forsikringstekniske avsetninger. Dette innebærer at den ansvarlige kapitalen på gruppenivå kan reflektere verdien av forsikringstekniske avsetninger etter anvendelse av overgangsbestemmelsen for livsforsikringsforpliktelsene. Det legges til grunn at Finanstilsynet kan tillate at gruppeberegningene reflekterer beregningene på solonivå.

Av artikkel 308b nr. 17 fremgår det videre at overgangsbestemmelsen i nr. 14 skal anvendes på gruppenivå så langt det passer. Det vil si at dersom en forsikringsgruppe ved utgangen av 2015 oppfyller solvensmarginkravet på gruppenivå, jf. forsikringsgruppedirektivet (direktiv

98/78/EF), men ikke oppfyller solvenskapitalkravet på gruppenivå, må kravet oppfylles innen utgangen av 2017.

Det fremgår videre at Kommisjonen skal fastsette regler i forordning som angir hvordan overgangsbestemmelsen for aksjerisiko i nr. 13 skal påvirke gruppesolvensen. Finanstilsynet kjenner ikke til at det vil fastsatt spesifikke regler som avviker fra hovedregelen om at beregninger på gruppenivå skal foretas etter reglene som gjelder på foretaksnivå. Det legges derfor til grunn at overgangsbestemmelsen for aksjerisiko også kan anvendes på gruppenivå.

Overgangsbestemmelsene på gruppenivå foreslås gjennomført i forskriftsforslaget § 62.

16 OPPHEVING OG ENDRING AV FORSKRIFTER

Gjennomføringen av Solvens II-regelverket i finansforetaksloven og i forskrifter fastsatt i medhold av loven, herunder kommisjonsforordningens bestemmelser, medfører at en rekke forskriftsbestemmelser fastsatt i medhold av gjeldende rammelovgivning (forsikringsvirksomhetsloven, finansieringsvirksomhetsloven mv.) vil bli overflødig ved siden av det nye regelverket. I dette kapittelet gjennomgås gjeldende forskrifter på de områdene som er behandlet i notatet.

I Finansdepartementets Prop. 125 L (2013-2014) med forslag til ny finansforetakslov, er det foreslått å videreføre deler av forsikringsvirksomhetsloven, først og fremst regler som regulerer forholdet mellom forsikringskunde og foretaket. Gjennomgang av hvilke forskrifter som vil bli videreført som følge av nevnte endringer, herunder hvilke endringer dette nødvendiggjør, vil bli behandlet på et senere tidspunkt. Tilsvarende gjelder endringer som følge av at enkelte forskrifter bare vil bli videreført for pensjonsforetak. Enkelte forskrifter er imidlertid omtalt i Prop. 125 L (2013-2014) punkt 6.8.6 og foreslått opphevet også i relasjon til pensjonskasser. Dette gjelder forskrift av 22. desember 2006 nr. 1616 om minstekrav til kapitaldekning i forsikringsselskaper, pensjonskasser, innskuddspensjonsforetak og holdingselskap i finanskonsern samt forskrift av 29. juni 2007 nr. 747 om forsvarlig likviditetsstyring (likviditetsforskriften). Enkelte andre forskrifter er også omtalt og vil bli videreført for (tilpasset) pensjonskasser, for eksempel forskrift av 19. mai 1995 nr. 481 om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske livsforsikringsselskaper. Med unntak av forannevnte forskrifter omtaler ikke forslagene nedenfor hva som vil gjelde for pensjonsforetak.

Forslagene til endringer i gjeldende forskrifter er bare fremsatt i form av en oversikt. De nærmere tekniske detaljene, slik som for eksempel ny ordlyd, må koordineres med den gjennomgangen av forskrifter som må gjøres blant annet i relasjon til pensjonsforetak. Generelt bemerkes at i de tilfeller det foreslås endringer i virkeområdet for en forskrift, f.eks. slik at en forskrift ikke lenger skal omfatte forsikringsforetak, vil det også måtte foretas en teknisk gjennomgang av øvrige bestemmelser i forskriften. Forskrifter som foreslås opphevet i sin helhet, er foreslått tatt inn i forskriftsforslaget § 63.

Som følge av at Solvens II-direktivet (med tilhørende regelverk) er et fullharmoniseringsdirektiv, må de aktuelle områdene som dekkes av direktivet anses uttømmende regulert gjennom regelverket som nå vil bli fastsatt i medhold av finansforetaksloven med forskrifter på forsikringsområdet. Finanstilsynet foreslår på denne bakgrunn å oppheve hele eller deler av følgende forskrifter fastsatt i medhold av gjeldende forsikrings- og finanslovgivning:

16.1 Forskrifter fastsatt i medhold av forsikringsvirksomhetsloven

- *Forskrift av 1. juni 1990 nr. 434 om aktuar*

  Forskriften gjelder for livsforsikrings- og skadeforsikringsforetak. Kravet om aktuar gjelder tilsvarende for pensjonskasser, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 7-10 annet og tredje ledd jf. § 9-24. Forskriften foreslås opphevet for forsikringsforetak.

- *Forskrift av 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak*

  Forskriftens del A gjelder for holdingselskaper i forsikringskonsern, forvaltningsselskaper for verdipapirfond som ikke har tillatelse til å drive aktiv forvaltning, oppgjørssentraler, forsikringsselskaper, pensjonskasser og innskuddspensjonsforetak, jf. forskriften § 1 første ledd.

  Finanstilsynet foreslår å endre forskriften § 1 første ledd slik at forskriften ikke lenger skal gjelde for holdingselskaper i forsikringskonsern og forsikringsselskaper.

- *Forskrift av 22. oktober 1990 nr. 875 om minstekrav til kapitaldekning i finansinstitusjoner og verdipapirforetak*

  Forskrift av 22. desember 2006 nr. 1616 foreslås opphevet og § 1 første ledd annet punktum i forskrift av 22. oktober 1990 nr. 875 foreslås endret tilsvarende.

- *Forskrift av 10. mai 1991 nr. 301 om minstekrav til forsikringstekniske avsetninger og utarbeiding av risikostatistikk i skadeforsikring og gjenforsikring*

  Forskriften foreslås opphevet i sin helhet.

- *Forskrift av 18. november 1992 nr. 1242 om minstekrav til forsikringstekniske avsetninger og utarbeiding av risikostatistikk i skadeforsikring og gjenforsikring (ufyllende)*

  Forskriften foreslås opphevet i sin helhet.

- *Forskrift av 19. mai 1995 nr. 481 om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske livsforsikringsselskaper*

  Forskriften gjelder etter sin ordlyd kun for livsforsikringsselskaper, men er gitt tilsvarende anvendelse for pensjonskasser, jf. forskrift av 30. juni 2006 nr. 869 til forsikringsvirksomhetsloven (livsforsikringsforskriften) § 9-2. Forskriftens anvendelsesområde foreslås endret slik at forskriften heretter ikke skal gjelde for livsforsikringsselskaper, jf. forskriften § 1. Som nevnt er det lagt til grunn i Prop. 125 L (2013-2014) punkt 6.8.6 at forskriften videreføres for (tilpasses) pensjonskasser.

- *Forskrift av 19. mai 1995 nr. 482 om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske skadeforsikringsselskaper og gjenforsikringsselskaper*

  Forskriften foreslås opphevet i sin helhet.

- *Forskrift av 19. desember 1996 nr. 3020 om forsikringstekniske avsetninger ved koassuranse i skadeforsikring innen EØS.*

  Forskriften foreslås opphevet i sin helhet.

- *Forskrift av 30. juni 2006 nr. 869 til forsikringsvirksomhetsloven (livsforsikringsforskriften)*

  Følgende bestemmelser foreslås opphevet:

- § 2-3 om beregningsrente for pristariffer
- § 5-3 om avsetning til dekning av særskilt avkastningsgaranti
- § 6-5 om supplerende avsetninger for garantiansvar
- § 9-1 om solvensmarginkrav for livsforsikringsselskaper
- § 9-3 om krav til livsforsikringsselskapers og pensjonsforetaks ansvarlige kapital, foreslås opphevet for forsikringsforetak.

Til livsforsikringsforskriften bemerkes at avsetningskravene som pr. i dag følger av forskriften kapittel 5 og 6, vil med enkelte endringer bli videreført som regler for beregning av pensjonskapitalen (kundemidlene) med unntak av §§ 5-3 og 6-5 som foreslås opphevet, jf. over. Nevnte endringer vil imidlertid bli behandlet på et senere tidspunkt. Kapittel 5 og 6 vil etter ikrafttredelsen av finansforetaksloven med forskrifter således ikke lenger ha relevans som forsikringstekniske avsetningskrav (i form av soliditetsregler) for foretaket.

- *Forskrift av 22. desember 2006 nr. 1616 om minstekrav til kapitaldekning i forsikringsselskaper, pensjonskasser, innskuddspensjonsforetak og holdingsselskap i forsikringskonsern*

  Forskriften foreslås opphevet i sin helhet. I Prop. 125 L (2013-2014) punkt 6.8.6 er det lagt til grunn at forskriften skal oppheves også for pensjonskasser.

- *Forskrift av 17. desember 2007 nr. 1456 om skadeforsikringsselskapers kapitalforvaltning*

  Forskriften foreslås opphevet i sin helhet.

- *Forskrift av 17. desember 2007 nr. 1457 om livsforsikringsselskapers og pensjonsforetaks kapitalforvaltning*

  Forskriften foreslås opphevet i relasjon til livsforsikringsselskaper, med unntak av forskriften § 4-1 om informasjonsplikt for livsforsikring med investeringsvalg. Forslaget innebærer at forskriften § 1 om virkeområde må endres i tråd med dette. Forskriften videreføres for pensjonskasser, jf. departementets vurdering i Prop. 125 L (2013-2014) punkt 6.8.6.

16.2 Forskrifter fastsatt i medhold av finansieringsvirksomhetsloven

- *Forskrift av 2. august 1999 nr. 878 om lokalisering av eiendeler som skal dekke forsikringsmessige avsetninger*

  I henhold til forskriften § 1 gjelder den for forsikringsselskap som har tillatelse til å drive direkte forsikringsvirksomhet her i riket etter § 2-1 eller § 12-1 i lov av 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet. Forskriften gjelder også for pensjonskasser.

  Finanstilsynet foreslår å oppheve forskriften i relasjon til forsikringsforetak, og forskriften § 1 foreslås endret i tråd med dette.

- *Forskrift av 31. januar 2007 nr. 121 om anvendelse av soliditetsregler på konsolidert basis mv. (konsolideringsforskriften)*

  Forskriften gjelder for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, forsikringsselskap, holdingselskap i finanskonsern, verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond med tillatelse til å drive aktiv forvaltning og holdingselskap som nevnt i verdipapirhandelloven § 9-21 første ledd nr. 3, jf. forskriften § 1.

  Finanstilsynet foreslår å oppheve forskriften for forsikringsforetak, og at forskriften § 1 endres i tråd med dette. Under henvisning til nye gruppebestemmelser i vedlagte forskriftsforslag, jf. også kommisjonsforordningen, foreslås det også å oppheve forskriften § 6 som gjelder finansiell gruppe bestående bare eller hovedsakelig av andre foretak enn banker, finansieringsforetak, verdipapirforetak eller forvaltningsselskap for verdipapirfond.

- *Forskrift av 29. juni 2007 nr. 747 om forsvarlig likviditetsstyring (likviditetsforskriften)*

  I henhold til forskriften § 1 gjelder forskriften for holdingselskaper i finanskonsern, banker, finansieringsforetak, forsikringsselskaper, pensjonsforetak, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond.

  Finanstilsynet foreslår å oppheve forskriften for forsikringsforetak og at forskriften § 1 endres i tråd med dette. I Prop. 125 L (2013-2014) punkt 6.8.6 er det lagt til grunn at forskriften skal oppheves også for pensjonskasser.

- *Forskrift 1. desember 2010 nr. 1507 om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond*

  Forskriften foreslås opphevet for forsikringsforetak.

16.3 Forskrifter fastsatt i medhold av finanstilsynsloven

- *Forskrift av 22. oktober 2001 nr. 1709 om forsikringsselskapers rapportering av eksponeringer mot konsernselskaper og tilknyttede selskaper*

  Forskriften foreslås opphevet i sin helhet.

- *Forskrift av 22. februar 2008 nr. 165 om rapportering av stresstester for forsikringsselskaper og pensjonsforetak*

  Forskriften gjelder for norske forsikringsselskaper og pensjonsforetak, jf. § 1. Finanstilsynet foreslår å endre forskriften slik at den ikke lenger skal gjelde for forsikringsforetak. I Prop. 125 L (2013-2014) punkt 6.8.6 er det lagt til grunn at forskriften videreføres for pensjonskasser.

- *Forskrift av 22. september 2008 nr. 1080 om risikostyring og internkontroll (risikostyringsforskriften)*

  I henhold til risikostyringsforskriften § 1 nr. 1 gjelder forskriften også for finansinstitusjoner, som blant annet omfatter forsikringsforetak og holdingselskap i forsik-

ringskonsern. Finanstilsynet foreslår at forskriften ikke skal gjelde for forsikringsforetak og holdingselskap i forsikringskonsern, og at forskriften § 1 endres i tråd med dette. I Prop. 125 L (2013-2014) punkt 6.8.6 er det lagt til grunn at forskriften videreføres for pensjonskasser.

Forslag til forskrift til finansforetaksloven om gjennomføring av Solvens II-direktivet

Forskrift til finansforetaksloven om gjennomføring av Solvens II direktivet (Solvens II-forskriften)

Hjemmel: Fastsatt av Finansdepartementet xx.yy.2015 med hjemmel i finansforetaksloven §§ 1-7, 13-4 (4), 13-5 (6), 13-6(7), 13-8, 13-10(3), 14-8 (7), 14-9(3), 14-10(4), 14-11(5), 14-12 (2), 14-13 (3), 14-14 (4).
EØS-henvisninger: Direktiv 2009/138/EF, Direktiv 2014/51/EF, Kommisjonsforordning xxxx

Kapittel 1. Forsikringstekniske avsetninger

§ 1 Prinsipper for beregning av forsikringstekniske avsetninger

Beregningen av avsetninger for forsikringsforpliktelser skal utføres ved bruk av relevante og hensiktsmessige forsikringstekniske og statistiske metoder og skal være basert på pålitelige opplysninger og realistiske forutsetninger. Data som benyttes i beregningen skal være fullstendige, nøyaktige og hensiktsmessige.

§ 2 Unntak fra separat verdivurdering av forsikringsforpliktelser

Beste estimat på verdien av forsikringsforetakets forsikringsforpliktelser og risikomarginen skal vurderes separat, med mindre kontantstrømmene relatert til de aktuelle forpliktelsene kan gjenskapes (replikeres) på en pålitelig måte ved å benytte finansielle instrumenter med pålitelige og observerbare markedsverdier.

§ 3 Rentekurve

Ved verdivurderingen av forsikringsforpliktelsene skal forsikringsforetak benytte de risikofrie rentekurvene som til enhver tid er offentliggjort av Finanstilsynet.

Foretaket kan benytte rentekurver med volatilitetsjustering, med mindre annet er fastsatt av Finanstilsynet.

Finanstilsynet kan tillate at rentekurven tilpasses renten på en obligasjonsportefølje som er direkte knyttet til forpliktelsene (matching-justering).

§ 4 Sammenligning med foretakets erfaringer

Forsikringsforetaket skal regelmessig sammenligne de forutsetningene som ligger til grunn for beregningen av beste estimat med egne erfaringer.

Hvis sammenligningen i henhold til første ledd viser systematiske avvik, skal foretaket foreta nødvendige justeringer i de forsikringstekniske metodene som benyttes og/eller de forutsetningene som er lagt til grunn.

Kapittel 2. Ansvarlig kapital

§ 5 Deltakerinteresser i andre finansforetak mv.

Forsikringsforetakets basiskapital skal reduseres i samsvar med reglene i § 53 hvis foretaket har deltakerinteresser som definert i § 38 tredje og femte ledd, i verdipapirforetak

og finansforetak som ikke er forsikringsforetak eller pensjonsforetak. Bestemmelsen i første punktum gjelder tilsvarende for fordringer i form av annen ansvarlig kapital som forsikringsforetaket har på slike foretak.

§ 6 Inndeling av foretakets ansvarlige kapital

Forsikringsforetakets ansvarlige kapital skal inndeles i tre kapitalgrupper etter følgende kriterier:

a) Kapitalen kan benyttes til eller innbetales etter påkrav for å dekke ethvert tap til enhver tid.

b) Kapitalen kan ved avvikling benyttes til å dekke tap og skal ikke tilbakebetales før alle andre krav er dekket, herunder krav som følger av forsikrings- og gjenforsikringsavtaler.

Ved inndelingen skal det tas hensyn til varighet og løpetid, vilkår om og insentiver til tilbakekjøp, påheftede kostnader og rettigheter.

Basiskapital som tilfredsstiller kriteriene i første ledd bokstav a) og b) inngår i kapitalgruppe 1.

Basiskapital som tilfredsstiller kriteriet i første ledd bokstav b) og supplerende kapital som tilfredsstiller kriteriene i første ledd bokstav a) og b), inngår i kapitalgruppe 2.

Basiskapital og supplerende kapital som ikke omfattes av tredje eller fjerde ledd, inngår i kapitalgruppe 3.

Andre beløp i den ansvarlige kapitalen som ikke omfattes av kapitalposter i kapitalgruppe 1, 2 eller 3 som fastsatt i forskriften § 53, skal godkjennes av Finanstilsynet.

Kapittel 3. Solvenskapitalkrav

§ 7 Beregningshyppighet

Forsikringsforetaket skal beregne solvenskapitalkravet minst en gang i året og rapportere resultatet av beregningen til Finanstilsynet.

Hvis foretakets risikoprofil avviker vesentlig fra de forutsetninger som ligger til grunn for sist innrapporterte solvenskapitalkrav, skal foretaket straks beregne solvenskapitalkravet på nytt og rapportere dette til Finanstilsynet.

§ 8 Standardmetode for beregning av solvenskapitalkravet

Solvenskapitalkravet etter standardmetoden skal utgjøre summen av

a) bidragene fra skadeforsikringsrisiko, livsforsikringsrisiko, helseforsikringsrisiko, markedsrisiko og motpartsrisiko

b) kapitalkravet for risikoen knyttet til immaterielle eiendeler

c) kapitalkravet for operasjonell risiko

d) justeringen for den tapsabsorberende evnen til forsikringstekniske avsetninger, herunder fremtidig overskuddstildeling, og utsatt skatt.

Bidraget fra risikoene som nevnt under første ledd bokstav a), skal summeres ved å anvende korrelasjonsmatrisen gitt i vedlegg 1 til forskriften.

Finanstilsynet kan tillate at enkelte av parametere i standardmetoden erstattes med parametere som er spesifikke for det berørte forsikringsforetaket ved beregning av risikomodulene for forsikringsrisiko. Foretaksspesifikke data som benyttes ved fastsettelsen av slike parametere, skal være fullstendige, nøyaktige og hensiktsmessige.

Finanstilsynet kan tillate at livsforsikringsforetak anvender en durasjonsbasert undermodul for aksjerisiko.

§ 9 Forenklede beregninger av solvenskapitalkravet etter standardmetoden

Forsikringsforetaket kan benytte en forenklet beregning for deler av solvenskapitalkravet når det er forsvarlig ut fra arten, omfanget og kompleksiteten til risikoene foretaket står overfor, og det er uforholdsmessig å kreve full beregning. De nærmere vilkår for bruk av forenklede beregninger følger av § 53.

§ 10 Interne modeller for beregning av solvenskapitalkravet

Et forsikringsforetak kan etter tillatelse fra Finanstilsynet beregne hele eller deler av solvenskapitalkravet etter interne modeller.

Tillatelse til bruk av interne modeller kan gis foretak som oppfyller kravene i §§ 15 til 20 og § 53 og som har et tilfredsstillende system for å identifisere, måle, overvåke og styre risiko. Finanstilsynet skal avgjøre søknaden innen seks måneder etter at en fullstendig søknad er mottatt.

Et foretak som har fått tillatelse til å bruke en intern modell, kan ikke gå over til helt eller delvis å benytte standardmetoden uten samtykke fra Finanstilsynet.

Finanstilsynet kan tillate at foretak med morselskap i annen EØS-stat benytter en intern modell godkjent av denne statens tilsynsmyndighet.

§ 11 Tilleggskrav for bruk av en partiell intern modell

Tillatelse til bruk av intern modell for å beregne deler av solvenskapitalkravet (partiell intern modell) forutsetter at forsikringsforetaket

a) begrunner det begrensede anvendelsesområde for den interne modellen

b) godtgjør at solvenskapitalkravet som følger av den interne modellen reflekterer foretakets risikoprofil og prinsippene i finansforetaksloven § 14-10 på en bedre måte enn standardmetoden

c) godtgjør at den interne modellen er utformet slik at den kan kombineres med standardmetoden for beregning av det samlede solvenskapitalkravet.

Finanstilsynet kan kreve at en intern modell som bare omfatter visse undermoduler av en bestemt risikomodul eller enkelte forretningsområder, utvides slik at modellen dekker den overveiende del av den aktuelle risikomodulen.

§ 12 Styrets ansvar

Styret i forsikringsforetaket skal godkjenne søknad om bruk av en intern modell og søknad om eventuelle påfølgende større endringer i modellen.

Styret skal sørge for at foretaket har systemer som sikrer at modellen til enhver tid fungerer i henhold til kravene og reflekterer foretakets risikoprofil på en hensiktsmessig måte.

§ 13 Endringer i en intern modell

Forsikringsforetaket kan ikke endre den interne modellen på annen måte enn fastsatt i retningslinjer som er godkjent av Finanstilsynet.

Retningslinjene skal spesifisere hvilke endringer som anses vesentlige. Slike endringer skal godkjennes av Finanstilsynet.

§ 14 Manglende oppfyllelse av krav til en intern modell

Et forsikringsforetak som ikke lenger oppfyller kravene til en intern modell som fastsatt i §§ 15 til 20, skal umiddelbart gi melding til Finanstilsynet. I meldingen skal det redegjøres for hvordan kravene vil oppfylles og hvilke konsekvenser manglende oppfyllelse av kravene kan ha. Hvis foretaket ikke oppfyller kravene i løpet av rimelig tid, kan Finanstilsynet kreve at foretaket beregner solvenskapitalkravet etter standardmetoden.

§ 15 Bruk av en intern modell (anvendelseskrav)

En intern modell skal utgjøre en sentral del av forsikringsforetakets system for risikostyring og internkontroll. Modellen skal benyttes i foretakets prosesser for vurdering og allokering av kapital og i foretakets egenvurdering av risiko og solvens.

§ 16 Utformingen av en intern modell

En intern modell skal utformes slik at den tilfredsstiller følgende krav:

a) Modellen skal baseres på hensiktsmessige forsikringstekniske og statistiske metoder, realistiske forutsetninger og pålitelige data og annen informasjon.

b) Dataene skal oppdateres minst årlig.

c) Modellen skal dekke alle relevante risikoer slik at den kan anvendes i samsvar med § 15.

d) Modellen skal reflektere risikoer knyttet til vesentlige finansielle garantier og avtalefestede opsjoner samt ta hensyn til forventede utbetalinger til forsikringstakere og andre forsikrede.

e) Modellen kan hensynta diversifiseringseffekter hvis de er målt på en tilfredsstillende måte.

f) Ved bruk av risikoreduserende teknikker skal modellen gjenspeile kredittrisiko og andre risikoer på en hensiktsmessig måte.

g) Modellen kan bare ta hensyn til handlingsregler fastsatt av foretakets ledelse (fremtidige ledelseshandlinger) hvis det er sannsynlig at de blir iverksatt og modellen tar høyde for tiden det tar å gjennomføre handlingene.

§ 17 Kalibrering av en intern modell

Forsikringsforetaket kan benytte en annen tidshorisont eller et annet risikomål ved beregning av solvenskapitalkravet etter en intern modell hvis beregningen gir samme grad av sikkerhet som beregning av solvenskapitalkravet etter finansforetaksloven § 14-10 annet ledd.

Hvis det ikke er mulig å utlede solvenskapitalkravet direkte fra den interne modellen, kan Finanstilsynet tillate bruk av tilnærmede verdier (approksimasjoner) hvis foretaket godtgjør at kravet i første ledd er oppfylt.

Foretaket skal anvende den interne modellen på relevante referanseporteføljer og bruke forutsetninger basert på eksterne data der Finanstilsynet krever dette som ledd i vurderingen av modellen.

Hvis foretaket benytter rentekurve med volatilitetsjustering, skal den interne modellen ikke omfatte risiko for tap som følge av endringer i volatilitetsjusteringen.

§ 18 Resultatanalyse

Forsikringsforetaket skal minst årlig foreta en resultatanalyse og påvise årsakene og kildene til overskudd og tap for hvert hovedforretningsområde.

§ 19 Etterprøving (validering) av en intern modell

Forsikringsforetaket skal regelmessig og minst årlig validere modellen. Valideringen skal omfatte forutsetningene som ligger til grunn for modellen og parameterne som benyttes. Modellresultater skal sammenlignes med foretakets erfaringer for å undersøke modellens prediksjonsevne. Det skal undersøkes om det beregnede kapitalkravet er tilstrekkelig til å dekke risikoen i virksomheten.

Modellen skal valideres på hele det relevante datagrunnlaget og på nye data samlet inn siden forrige validering. Valideringen skal omfatte en vurdering av datagrunnlaget. Statistiske metoder skal benyttes i valideringen.

Analyser av modellens stabilitet og sensitivitetsanalyser skal vise hvordan modellen påvirkes av endringer i de underliggende forutsetningene.

Valideringsresultatene skal rapporteres til styret.

§ 20 Dokumentasjon av en intern modell

Forsikringsforetaket skal dokumentere den interne modellens utforming, herunder teoretisk, metodisk og empirisk grunnlag, forutsetninger og begrensninger samt at foretaket etterlever kravene som følger av denne forskrift §§ 15 til 19.

Kapittel 4. Minstekapitalkrav

§ 21 Beregning av minstekapitalkravet

Minstekapitalkravet skal beregnes ved en funksjon av en eller flere av følgende variabler: forsikringstekniske avsetninger, forfalte premier, udekket risiko, utsatt skatt og administrative kostnader. Det skal fastsettes separate funksjoner for livsforsikrings-forpliktelser og skadeforsikringsforpliktelser.

Forsikringsforetaket skal beregne minstekapitalkravet minst én gang hvert kvartal og rapportere resultatet til Finanstilsynet.

§ 22 Beregning av minstekapitalkrav for livsforsikringsforetak som tilbyr skadeforsikring

Livsforsikringsforetak som i medhold av finansforetaksloven § 2-13 første ledd tilbyr ulykkes- eller sykdomsforsikringer, skal i samsvar med bestemmelsene i § 53 beregne separate minstekapitalkrav for henholdsvis livsforsikringsvirksomheten og skadeforsikringsvirksomheten som om foretaket bare tilbød forsikringer innenfor vedkommende virksomhetsområde.

Kapittel 5. Kapitalforvaltning

§ 23 Derivater

Derivater kan kun anvendes for å redusere risikoen i forsikringsforetakets eiendeler eller for å effektivisere forvaltningen av disse.

Kapittel 6. Systemet for risikostyring og internkontroll

§ 24 Systemet for risikostyring

Systemet for risikostyring skal omfatte de risikoer som inngår i beregningen av solvenskapitalkravet, samt eventuelle andre relevante risikoer.

Systemet for risikostyring skal minst omfatte følgende områder:

a) tegning av forsikringer
b) fastsettelse av forsikringstekniske avsetninger
c) balansestyring
d) investeringer, herunder derivater og tilsvarende (bindende) avtaler
e) styring av likviditets- og konsentrasjonsrisiko
f) styring av operasjonell risiko
g) gjenforsikring og andre risikoreduserende teknikker.

§ 25 Risikostyring ved bruk av justeringer i rentekurven

Forsikringsforetaket skal vurdere hvor sensitive de forsikringstekniske avsetningene og den tellende ansvarlige kapitalen er for valget av forutsetningene som ligger til grunn for

a) ekstrapoleringen av rentekurven
b) volatilitetsjusteringen
c) matching-justeringen, herunder endringer i sammensetningen av den tilordnede porteføljen av eiendeler.

I tilfeller som nevnt i første ledd bokstav b) og c) skal foretaket også vurdere mulige virkninger av førtidig salg av eiendeler.

Foretaket skal utarbeide en likviditetsplan for kontantstrømmer som er gjenstand for volatilitets- eller matching-justering og jevnlig vurdere virkningen av at slik justering bortfaller. Hvis virkningen er at solvenskapitalkravet ikke lenger er oppfylt, skal foretaket vurdere tiltak som kan iverksettes for å øke den ansvarlige kapitalen eller redusere risikoprofilen slik at solvenskapitalkravet oppfylles. Vurderingen skal sendes Finanstilsynet.

Foretak som benytter volatilitetsjustering skal ha skriftlige retningslinjer som omfatter kriteriene for anvendelse av slik justering.

§ 26 Egenvurdering av risiko og solvens

I vurderingen som følger av finansforetaksloven § 13-6 sjette ledd, skal forsikringsforetaket gjøre rede for metoder og prosesser foretaket benytter for å påvise og vurdere risikoer.

Hvis foretaket anvender volatilitets- eller matching-justering eller overgangsbestemmelse for forsikringstekniske avsetninger, skal egenvurderingen også omfatte en vurdering av hvordan kravene ville ha vært oppfylt uten slike tilpasninger.

Egenvurderingen skal gjennomføres umiddelbart ved vesentlige endringer i foretakets risikoprofil.

§ 27 Risikostyringsfunksjonen

Hvis forsikringsforetaket benytter en intern modell for beregning av kapitalkravet, skal den uavhengige kontrollfunksjonen med ansvar for risikostyring (risikostyringsfunksjonen) ha ansvar for

a) utforming og bruk av modellen

b) uavhengig testing og etterprøving av modellen

c) dokumentasjon av modellen og av eventuelle påfølgende endringer av denne

d) analyser av modellen og utarbeidelse av resultatrapportering

e) rapportering til styret og ledelsen om modellens funksjon, forslag til forbedringer og om status for eventuelle utbedringer.

§ 28 Aktuarfunksjonen

Den uavhengige kontrollfunksjonen med ansvar for aktuarfaglige oppgaver (aktuarfunksjonen) skal utføres av personer som har kunnskap om forsikringsteknisk og finansiell matematikk på et nivå som står i forhold til arten, omfanget og kompleksiteten av risikoene i virksomheten og som kan godtgjøre at de har relevant erfaring med gjeldende faglige standarder.

Aktuarfunksjonen skal

a) samordne beregningen av forsikringstekniske avsetninger

b) sikre at metoder, modeller og forutsetninger i beregningen av forsikringstekniske avsetninger er hensiktsmessige

c) vurdere om dataene som benyttes i beregningen av forsikringstekniske avsetninger er tilstrekkelige og av nødvendig kvalitet

d) sammenlikne beste estimat mot foretakets erfaringer

e) informere styret og ledelsen om hvorvidt beregningen av forsikringstekniske avsetninger er pålitelige og tilstrekkelige

f) etterprøve forenklede beregninger av beste estimat som er basert på approksimasjoner og saksavsetninger

g) uttale seg om foretakets retningslinjer for tegning av forsikring

h) uttale seg om foretakets gjenforsikringsordninger er tilstrekkelige

i) bidra til effektiv gjennomføring av risikostyringssystemet, særlig med hensyn til risikomodelleringen som danner grunnlaget for beregningen av solvenskapitalkravet og egenvurderingen av selskapets kapitalbehov.

§ 29 Melding om brudd på kravene til egnethet

Forsikringsforetak skal gi særskilt melding til Finanstilsynet i tilfeller der personer som nevnt i finansforetaksloven § 3-1 fjerde ledd er skiftet ut fordi de ikke lenger oppfyller kravene til egnethet i lovens § 3-5.

Kapittel 7. Kapitalkravstillegg

§ 30 Kapitalkravstillegg

Hvis forsikringsforetak anvender volatilitets- eller matching-justering eller benytter overgangsbestemmelse for forsikringstekniske avsetninger, kan Finanstilsynet pålegge foretaket å ha høyere ansvarlig kapital dersom foretakets risikoprofil avviker vesentlig fra forutsetningene lagt til grunn for forannevnte justeringer eller overgangsbestemmelse.

Solvenskapitalkravene som anvendes i beregningen av risikomarginen, skal ikke omfatte kapitalkravstillegg som er pålagt med hjemmel i finansforetaksloven § 14-13 tredje ledd bokstav c).

Kapittel 8. Forsikringsforetak med svekket finansiell stilling

§ 31 Plan ved manglende oppfyllelse av kapitalkravene

Ved manglende oppfyllelse av solvenskapitalkravet eller minstekapitalkravet skal forsikringsforetaket uten ugrunnet opphold legge frem en gjenopprettingsplan. Planen skal godkjennes av Finanstilsynet.

Planen skal være realistisk og minst inneholde følgende opplysninger:

a) anslag over administrasjonskostnader, herunder løpende generelle kostnader og provisjoner

b) anslag over inntekter og utgifter for direkte forsikringsvirksomhet samt mottatt og avgitt gjenforsikring

c) prognose for balansen

d) anslag over de økonomiske midlene som skal dekke forsikringstekniske avsetninger, solvenskapitalkrav og minstekapitalkrav

e) det samlede gjenforsikringsprogrammet.

§ 32 Dispensasjon fra solvenskapitalkravet

Forsikringsforetak kan gis dispensasjon fra solvenskapitalkravet i inntil seks måneder når dette er nødvendig for å gjenopprette solvenssituasjonen. Finanstilsynet kan forlenge dispensasjonen i inntil tre måneder eller i særskilte tilfeller gi lengre frist for å oppfylle solvenskapitalkravet.

Kapittel 9. Informasjon til markedet

§ 33 Forsikringsforetakets årlige rapport om solvens og finansiell stilling, systemer og rutiner for offentliggjøring mv.

Forsikringsforetaket kan i sin årlige offentlige rapport om solvens og finansiell stilling henvise til opplysninger som er offentliggjort i henhold til lov eller forskrift.

Foretaket skal ha systemer og rutiner for å sikre etterlevelse av informasjonsplikten etter finansforetaksloven § 14-12. Foretaket skal i tillegg ha retningslinjer som skal bidra til å sikre at informasjon som offentliggjøres er hensiktsmessig.

Rapporten om foretakets solvens og finansielle stilling skal godkjennes av styret før den offentliggjøres.

§ 34 Unntak fra kravet til offentliggjøring av informasjon

Finanstilsynet kan gjøre unntak fra kravet i finansforetaksloven § 14-12 om offentliggjøring av informasjon for enkelte opplysninger hvis

a) offentliggjøring vil gi foretakets konkurrenter betydelige og urimelige konkurransefortrinn,

eller

b) opplysningene er underlagt taushetsplikt.

Hvis foretaket gis tillatelse til ikke å offentliggjøre visse opplysninger, skal foretaket avgi en begrunnet erklæring om dette i sin rapport om solvens og finansiell stilling.

Første ledd gjelder ikke for opplysninger om foretakets kapitalforhold.

Kapittel 10. Rapportering til Finanstilsynet

§ 35 Systemer og rutiner for rapportering til Finanstilsynet

Forsikringsforetaket skal ha systemer og rutiner for å sikre etterlevelse av foretakets rapporteringsforpliktelser til Finanstilsynet. Foretaket skal i tillegg ha styregodkjente retningslinjer som skal bidra til å sikre at informasjon som oversendes Finanstilsynet til enhver tid er hensiktsmessig.

§ 36 Begrensninger i rapporteringsfrekvens

Finanstilsynet kan gjøre unntak fra kravet om kvartalsvis rapportering for forsikringsforetak hvis

a) innrapporteringen av opplysningene vil være uforholdsmessig sett i forhold til arten, omfanget og kompleksiteten av de risikoer som knytter seg til foretakets eller gruppens virksomhet, og

b) opplysningene oversendes Finanstilsynet minst årlig.

§ 37 Unntak fra rapporteringskrav

Finanstilsynet kan gjøre unntak fra kravene i den regelmessige tilsynsrapporteringen eller gjøre helt unntak fra krav om å sende inn detaljerte oppgaver (post-for-post-rapportering) hvis

a) rapporteringen av opplysningene vil være uforholdsmessig sett i forhold til arten, omfanget og kompleksiteten av de risikoer som knytter seg til virksomheten,

b) rapporteringen av de aktuelle opplysningene ikke er nødvendig for et effektivt tilsyn med foretaket,

c) unntaket ikke undergraver stabiliteten av de berørte finansielle systemer i EØS og

d) foretaket kan fremlegge opplysningene på forespørsel.

Kapittel 11. Forsikringsgrupper

§ 38 Virkeområde

Bestemmelsene i dette kapittel gjelder

a) forsikringsforetak som er morselskap til eller har deltakerinteresser i eller er underlagt felles ledelse med minst ett annet forsikringsforetak

b) forsikringsforetak der morselskapet er et holdingforetak i finanskonsern i EØS-området.

Finanstilsynet kan bestemme at regler i dette kapittelet også skal gjelde forsikrings-foretak der morselskapet er et holdingforetak i finanskonsern eller et forsikringsforetak utenfor EØS- området og for morselskap som nevnt i finansforetaksloven § 17-6 annet ledd bokstav c).

Som deltakerinteresser regnes foretak som har direkte eller indirekte eierandel på 20 prosent eller mer av stemmene eller kapitalen i et annet foretak.

Finanstilsynet kan beslutte at foretak som anses å utøve dominerende innflytelse over et annet foretak på annen måte enn gjennom eierandeler, skal anses som morselskap.

Finanstilsynet kan beslutte at foretak som gjennom stemmeretter eller kapital anses å utøve vesentlig innflytelse over et annet foretak, skal anses å ha deltakerinteresser selv om eierandelen er lavere enn 20 prosent.

§ 39 Unntak fra virkeområdet

Bestemmelsene i dette kapittelet gjelder ikke foretak som nevnt i § 38 første ledd som selv er datterforetak til et annet forsikringsforetak eller annet holdingforetak i finanskonsern med hovedkontor i en EØS-stat.

Finanstilsynet kan bestemme at reglene i dette kapittel ikke får anvendelse for holdingforetak i finanskonsern som i tillegg til å eie forsikringsforetak også eier annet finansforetak, hvis holdingforetaket er underlagt tilsvarende regler på gruppenivå.

Finanstilsynet kan bestemme at et foretak ikke skal omfattes av gruppetilsynet når

a) foretaket har forretningskontor i en tredjestat der det foreligger rettslige hindringer for overføring av nødvendige opplysninger,

b) foretaket har ubetydelig interesse med hensyn til formålene med gruppetilsynet eller

c) innlemmingen av foretaket ville være uhensiktsmessig eller villedende med hensyn til formålene for gruppetilsyn.

§ 40 Tilsyn med undergruppe

Finanstilsynet kan beslutte at bestemmelsene om

a) gruppesolvens

b) risikokonsentrasjon og gruppeinterne transaksjoner

c) risikostyring og internkontroll

helt eller delvis også skal få anvendelse for forsikringsforetak som selv er datterforetak til et annet forsikringsforetak eller annet holdingforetak i finanskonsern med hovedkontor i annen stat i EØS.

Finanstilsynet kan bestemme at beregning av gruppesolvens skal foretas etter en metode og ved bruk av en intern modell som er godkjent i annen EØS-stat.

§ 41 Gruppesolvens

Ved beregningen av gruppesolvens skal holdingforetak som omtalt i § 38 første ledd bokstav b), anses som et forsikringsforetak.

Bestemmelsene gitt i eller i medhold av finansforetaksloven § 14-8 første ledd og §§ 14-9, 14-10 og 14-14 første ledd skal oppfylles på gruppenivå.

§ 42 Konsolideringsregler mv.

Gruppesolvensen skal beregnes i samsvar med finansforetaksloven § 18-2 og prinsippene i annet ledd samt §§ 43 til 47. Hvis regnskapsmessig konsolidering ikke anses hensiktsmessig, kan Finanstilsynet bestemme at gruppesolvensen helt eller delvis skal beregnes etter en alternativ metode.

Finanstilsynet kan fastsette prosentandelen som skal inngå ved konsolidering for foretak med felles ledelse og for foretak som er omfattet av gruppetilsyn etter § 38 fjerde og femte ledd.

§ 43 Eliminering av intern finansiering av ansvarlig kapital

Verdien av eiendeler i et foretak innenfor en gruppe som representerer finansiering av tellende ansvarlig kapital i et forsikringsforetak i gruppen, skal elimineres.

§ 44 Overførbarhet av ansvarlig kapital

Ansvarlig kapital i et tilknyttet foretak og som etter Finanstilsynets vurdering ikke kan gjøres tilgjengelig for å dekke solvenskapitalkravet på gruppenivå, kan bare inngå i beregningen av gruppesolvens i den utstrekning kapitalen kan dekke solvenskapitalkravet i det tilknyttede forsikringsforetaket.

Tegnede, men ikke innbetalte, kapitalandeler som dekker solvenskapitalkravet i et tilknyttet forsikringsforetak, kan inngå i beregningen av gruppesolvens med mindre de utgjør mulige forpliktelser for et annet forsikringsforetak i gruppen.

§ 45 Bruk av beregningsmetoder

Gruppesolvensen skal omfatte alle foretak som inngår i en gruppe. Mellomliggende holdingforetak skal i denne sammenheng anses som forsikringsforetak slik at reglene gitt i eller i medhold av finansforetaksloven §§ 14-8 første ledd, 14-9 og 14-10 får tilsvarende anvendelse for det mellomliggende holdingforetaket.

Hvis et tilknyttet forsikringsforetak har sitt hovedkontor i annen EØS-stat, skal beregningen ta hensyn til solvenskapitalkravet og den tellende ansvarlige kapitalen som er fastsatt i denne staten med mindre annet er fastsatt av Finanstilsynet.

Hvis et tilknyttet forsikringsforetak har sitt hovedkontor i stat utenfor EØS, skal reglene i første ledd gjelde med mindre annet er fastsatt av Finanstilsynet.

Hvis et tilknyttet foretak er verdipapirforetak eller finansforetak som ikke er forsikringsforetak eller pensjonsforetak skal gruppesolvensen beregnes etter metode 1 eller metode 2 i Anneks I til direktiv 2002/87/EF (konglomeratdirektivet), med mindre Finanstilsynet beslutter at det skal gjøres fradrag for verdien av deltakerinteressen i den ansvarlige kapitalen for gruppen.

Hvis det ikke foreligger tilstrekkelig informasjon om foretak som skal inkluderes i beregningen av gruppesolvens, skal den balanseførte verdien av investeringen trekkes fra i den ansvarlige kapitalen som kan inngå i gruppesolvensen. Urealiserte gevinster tilknyttet slik investering skal ikke inngå i ansvarlig kapital.

§ 46 Metode for beregning av gruppesolvens

Solvenskapitalkravet på gruppenivå basert på basert på konsoliderte data skal beregnes etter standardmetoden eller en godkjent intern modell for gruppen.

Gruppens konsoliderte solvenskapitalkrav skal minst beløpe seg til summen av den forholdsmessige andelen av minstekapitalkravet for foretak som inngår i gruppen.

Minstekravet i henhold til annet ledd skal dekkes av ansvarlig kapital fra kapitalgruppe 1 og 2. Prinsippene i §§ 42 til 45 får tilsvarende anvendelse. Reglene i finansforetakslovens § 14-14 første ledd gjelder tilsvarende.

§ 47 Kapitalkravstillegg på gruppenivå

Hvis gruppens konsoliderte solvenskapitalkrav ikke gir et tilfredsstillende bilde av gruppens risikoprofil, kan Finanstilsynet pålegge kapitalkravstillegg i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av finansforetaksloven § 14-13 tredje ledd.

§ 48 Tilsyn med grupper som har sentralisert risikostyring

Forsikringsforetak som er datterforetak av et annet forsikringsforetak, kan underlegges særskilt gruppetilsyn etter artikkel 238 og 239 i Direktiv 2009/138/EF hvis følgende vilkår er oppfylt:

a) systemet for risikostyring og internkontroll i morselskapet dekker virksomheten i datterforetaket og morselskapet anses å utøve forsvarlig virksomhetsstyring i datterforetaket

b) morselskapet har fått tillatelse til å rapportere egenvurderingen av risiko og solvens samlet

c) morselskapet har fått tillatelse til å utferdige én rapport om solvens og finansiell stilling.

Søknad skal sendes tilsynsmyndighet for datterforetaket. Finanstilsynet skal behandle søknader fra morselskap med datterforetak som er hjemmehørende i Norge og fremlegge denne for Finansdepartementet for endelig avgjørelse.

§ 49 Rapportering om risikokonsentrasjon og transaksjoner innenfor en gruppe

Forsikringsforetak som nevnt i § 38 første ledd skal minst årlig avgi en rapport til Finanstilsynet om enhver risikokonsentrasjon på gruppenivå samt alle transaksjoner mellom forsikringsforetak i gruppen og transaksjoner som er gjennomført med en fysisk person med nære forbindelser til gruppen. Vesentlige transaksjoner skal rapporteres uten ugrunnet opphold.

Finanstilsynet kan bestemme hvilke typer risikoer og hvilke typer transaksjoner en bestemt gruppe under enhver omstendighet skal rapportere, herunder unnta foretak fra rapporteringsplikt etter første ledd.

§ 50 Risikostyring og internkontroll på gruppenivå

Bestemmelser gitt i eller i medhold av finansforetaksloven §§ 13-5 til 13-8 skal oppfylles på gruppenivå.

Finanstilsynet kan tillate at egenvurderingen av risiko og solvens på gruppenivå samordnes med vurderingen i et datterforetak i gruppen og rapporteres i ett felles dokument som inneholder alle vurderinger. Tillatelse til å sende en felles egenvurdering medfører ingen lempinger i det enkelte forsikringsforetaks plikt til å sikre at kravene til egenvurdering er oppfylt.

§ 51 Rapportering til markedet

Bestemmelsene gitt i eller i medhold av finansforetaksloven § 14-12 skal oppfylles på gruppenivå.

Finanstilsynet kan tillate at det utarbeides én samlet rapport som skal inneholde opplysninger om gruppens solvens og finansielle stilling samt opplysninger om ethvert datterforetak i gruppen, som skal identifiseres individuelt.

Hvis en samlet rapport som nevnt i annet ledd ikke inneholder tilstrekkelige opplysninger om et datterforetak og utelatelsen anses som vesentlig, kan Finanstilsynet kreve at datterforetaket offentliggjør de nødvendige tilleggsopplysninger.

§ 52 Offentliggjøring av gruppestruktur

Foretak som nevnt i § 38 første ledd skal årlig offentliggjøre den juridiske foretaksstrukturen samt ledelses- og organisasjonsstrukturen, herunder en beskrivelse av alle datterforetak, vesentlige tilknyttede virksomheter og betydelige underavdelinger i gruppen.

Kapittel 14. Gjennomføring av kommisjonsforordning

§ 53 Gjennomføring av kommisjonsforordning (EU) nr. xxx/2014

EØS-avtalen vedlegg xxx (kommisjonsforordning (EU) nr. xxx/2014) av xxyy 2014 om xxx gjelder som norsk forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg XIII, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

Kapittel 15. Ikrafttreden, overgangsbestemmelser mv.

§ 54 Ikrafttreden

Forskriften trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

§ 55 Unntak for forsikringsforetak under avvikling

Finanstilsynet kan unnta forsikringsforetak som ikke inngår nye forsikringsavtaler etter 1. januar 2016, fra reglene gitt i eller i medhold av finansforetaksloven §§ 13-5 annet ledd, 13-6 sjette ledd, 13-8 og 14-7 til 14-12.

Unntak kan ikke gis til foretak som er del av en gruppe, med mindre alle foretak i gruppen er under avvikling.

§ 56 Forsikringstekniske avsetninger

Finanstilsynet kan godkjenne at livsforsikringsforetak frem til og med 31. desember 2031 reduserer verdien av forsikringstekniske avsetninger etter finansforetaksloven § 14-8. Reduksjonen skal tilsvare en andel av differansen mellom

a) forsikringstekniske avsetninger for livsforsikringsvirksomheten beregnet etter reglene i finansforetaksloven § 14-8 med forskrifter, etter fradrag for beløp som kan innkreves i henhold til gjenforsikringsavtaler og fra spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko, og

b) summen av premiereserve, tilleggsavsetninger, kursreguleringsfond, premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond beregnet etter reglene i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 3 med forskrifter.

Den maksimale reduksjonen skal avtrappes lineært ved begynnelsen av hvert år, fra 100 prosent 1. januar 2016 til 0 prosent 1. januar 2032.

Beløpet i første ledd bokstav a) skal beregnes med en volatilitetsjustering, hvis forsikringsforetaket benytter en slik justering.

Differansen i første ledd skal beregnes på nytt ved utgangen av hvert år. Finanstilsynet kan etter søknad eller ved pålegg fastsette hyppigere beregning.

Hvis forsikringsforetaket ikke oppfyller solvenskapitalkravet uten bruk av overgangsbestemmelsen, skal det umiddelbart informere Finanstilsynet om dette og oversende

en plan over tiltak for å sikre at solvenskapitalkravet oppfylles innen 1. januar 2032. Foretaket skal årlig oversende en rapport til Finanstilsynet med beskrivelse av gjennomførte tiltak og fremdrift med hensyn til å oppfylle solvenskapitalkravet innen 1. januar 2032.

Finanstilsynet skal trekke tilbake tillatelsen til å benytte overgangsbestemmelsen hvis den fremlagte rapporten viser at det er urealistisk at foretaket vil oppfylle solvenskapitalkravet ved utgangen av overgangsperioden.

§ 57 Ansvarlig kapital

Ansvarlige lån uten fastsatt løpetid skal inngå i kapitalgruppe 1 frem til og med 31. desember 2025, hvis de er godkjent som tilleggskapital til dekning av inntil 50 prosent av det laveste av solvensmarginkravet og solvensmarginkapitalen ved utgangen av 2015.

Ansvarlige lån med fastsatt løpetid skal inngå i kapitalgruppe 2 frem til og med 31. desember 2025, hvis de er godkjent som tilleggskapital til dekning av inntil 25 prosent av det laveste av solvensmarginkravet og solvensmarginkapitalen ved utgangen av 2015.

§ 58 Solvenskapitalkravet etter standardmetoden

I 2016 og 2017 skal det ikke beregnes solvenskapitalkrav etter standardmetoden for kredittmarginrisiko og konsentrasjonsrisiko for eksponeringer mot stater eller sentralbanker i EØS, hvis disse er denominert i valutaen til en annen EØS-stat. I 2018 skal solvenskapitalkravet for slike eksponeringer beregnes ved å redusere standardparameterne for beregning av kredittmarginrisiko og konsentrasjonsrisiko med 80 prosent. I 2019 skal solvenskapitalkravet for slike eksponeringer beregnes ved å redusere standardparameterne for beregning av kredittmarginrisiko og konsentrasjonsrisiko med 50 prosent.

Forsikringsforetak kan i en overgangsperiode på inntil syv år beregne solvenskapitalkravet for aksjerisiko slik at det for aksjer ervervet før 1. januar 2016 benyttes et vektet gjennomsnitt av

a) standardparameteren for den durasjonsbaserte undermodulen for aksjerisiko og

b) standardparameteren for aksjerisiko uten bruk av denne undermodulen.

Vekten for parameteren i b) skal øke minst lineært ved begynnelsen av hvert år, fra 0 prosent 1. januar 2016 til 100 prosent 1. januar 2023.

§ 59 Investeringer i verdipapiriserte lån

Regler om forsvarlig kapitalforvaltning gitt i medhold av § 53 gjelder ikke for investeringer i verdipapiriserte lån som er utstedt før 1. januar 2011 og som ikke er tilført nye eksponeringer etter 31. desember 2014.

§ 60 Forsikringsforetak med svekket finansiell stilling

Forsikringsforetak som oppfylte solvensmarginkravet pr. 31. desember 2015, men som ikke oppfyller solvenskapitalkravet i 2016, skal oppfylle solvenskapitalkravet innen 31. desember 2017.

Foretaket skal hver tredje måned oversende en rapport til Finanstilsynet med beskrivelse av gjennomførte tiltak og fremdrift med hensyn til å oppfylle solvenskapitalkravet ved utgangen av overgangsperioden.

Finanstilsynet skal pålegge foretaket å ikke benytte overgangsbestemmelsen hvis den fremlagte rapporten viser at det ikke har vært signifikant fremgang med hensyn til å oppfylle solvenskapitalkravet.

Forsikringsforetak som oppfylte solvensmarginkravet pr. 31. desember 2015, men som ikke oppfyller minstekapitalkravet, skal oppfylle minstekapitalkravet innen 31. desember 2016.

§ 61 Rapporteringsfrister

I perioden 1. januar 2016 til 31. desember 2018 gjelder følgende frister for forsikringsforetakets rapporteringsforpliktelser:

a) Opplysninger som forsikringsforetaket skal oversende Finanstilsynet på årlig basis eller sjeldnere, skal oversendes senest
   - *20 uker etter regnskapsåret som avsluttes senest 31. desember 2016*
   - *18 uker etter regnskapsåret som avsluttes senest 31. desember 2017*
   - *16 uker etter regnskapsåret som avsluttes senest 31. desember 2018.*

b) Opplysninger som forsikringsforetaket skal oversende Finanstilsynet hvert kvartal, skal oversendes senest
   - *8 uker etter kvartaler som avsluttes i 2016*
   - *7 uker etter kvartaler som avsluttes i 2017*
   - *6 uker etter kvartaler som avsluttes i 2018.*

c) For forsikringsforetakets offentliggjøring av årlig rapport om solvens og finansiell stilling, jf. finansforetaksloven § 14-12, gjelder fristene i bokstav a) tilsvarende.

For rapportering på gruppenivå forlenges fristene som nevnt i første ledd bokstav a) til c), med 6 uker.

§ 62 Anvendelse av overgangsbestemmelsene på gruppenivå

Bestemmelsene i §§ 56, 57, 58, 59, 60 første til tredje ledd og 61 annet ledd gjelder tilsvarende for grupper.

§ 63 Oppheving av forskrifter

Følgende forskrifter oppheves fra 1. januar 2016:

- *Forskrift 10. mai 1991 nr. 301 om minstekrav til forsikringstekniske avsetninger og utarbeiding av risikostatistikk i skadeforsikring og gjenforsikring.*
- *Forskrift 18. november 1992 nr. 1242 om minstekrav til forsikringstekniske avsetninger og utarbeiding av risikostatistikk i skadeforsikring og gjenforsikring (utfyllende).*
- *Forskrift 19. mai 1995 nr. 482 om beregning av solvensmarginkrav og solvens-marginkapital for norske skadeforsikringsselskaper og gjenforsikringsselskaper.*
- *Forskrift 19. desember 1996 nr. 3020 om forsikringstekniske avsetninger ved koassuranse i skadeforsikring innen EØS.*
- *Forskrift 22. desember 2006 nr. 1616 om minstekrav til kapitaldekning i forsikringsselskaper, pensjonskasser, innskuddspensjonsforetak og holdingselskap i forsikringskonsern.*

– *Forskrift 17. desember 2007 nr. 1456 om skadeforsikringsselskapers kapitalforvaltning.*

§ 64 Endringer i andre forskrifter

Følgende forskrifter endres fra 1. januar 2016:

- - -

VEDLEGG

Standardmetoden for beregning av solvenskapitalkravet (SCR)

Ved anvendelse av standardmetoden skal solvenskapitalkravet beregnes på følgende måte:

$$SCR = BSCR + SCR_{OR} + Adj_{TA_US},$$

der

SCR	=	solvenskapitalkravet beregnet etter standardmetoden,
$BSCR$	=	basiskravet til solvenskapital beregnet etter standardmetoden,
SCR_{OR}	=	bidraget til solvenskapitalkravet fra operasjonell risiko beregnet etter standard-metoden og
Adj_{TA_US}	=	justeringen for den tapsabsorberende evnen til forsikringstekniske avsetninger (herunder fremtidig overskuddstildeling) og utsatt skatt.

Basiskravet til solvenskapital skal beregnes på følgende måte:

$$BSCR = \sqrt{\sum_i \sum_j Korr_{i,j} \times SCR_i \times SCR_j} + SCR_{IR},$$

der indeksene *i* og *j* har en av følgende verdier: *MR*, *KR*, *LR*, *HR* eller *SR*.

Videre er

$Korr_{i,j}$	=	korrelasjonen mellom risikomodul *i* og risikomodul *j*,
SCR_{MR}	=	bidraget til basiskravet til solvenskapital (*BSCR*) fra risikomodulen for markedsrisiko,
SCR_{KR}	=	bidraget til basiskravet til solvenskapital (*BSCR*) fra risikomodulen for motpartsrisiko (kredittrisiko),
SCR_{LR}	=	bidraget til basiskravet til solvenskapital (*BSCR*) fra risikomodulen for livsforsikringsrisiko,
SCR_{HR}	=	bidraget til basiskravet til solvenskapital (*BSCR*) fra risikomodulen for helseforsikringsrisiko,
SCR_{SR}	=	bidraget til basiskravet til solvenskapital (*BSCR*) fra risikomodulen for skadeforsikringsrisiko

og

SCR_{IR} = bidraget til basiskravet til solvenskapital (*BSCR*) fra risikomodulen for immaterielle eiendeler.

Korrelasjonen mellom risikomodul *i* og risikomodul *j* er gitt ved cellen i rad *i* og kolonne *j* i følgende korrelasjonsmatrise:

i \ *j*	*MR*	*KR*	*LR*	*HR*	*SR*
MR	1	0,25	0,25	0,25	0,25
KR	0,25	1	0,25	0,25	0,5
LR	0,25	0,25	1	0,25	0
HR	0,25	0,25	0,25	1	0
SR	0,25	0,5	0	0	1

FINANSTILSYNET
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo
POST@FINANSTILSYNET.NO
WWW.FINANSTILSYNET.NO